

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
ADMINISTRACINĖS TEISĖS IR PROCESO KATEDRA

INDRĖ PETRAUSKAITĖ
(TEISĖS IR VALDYMO STUDIJŲ PROGRAMA)

**PERKANČIOSIOS ORGANIZACIJOS DISKRECINĖS GALIOS ORGANIZUOJANT BEI
VYKDANT VIEŠUOSIUS PIRKIMUS**

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas -
Lekt. dr. Vytautas Šulija

VILNIUS 2011

TURINYS

ĮVADAS	4
1. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ BENDRŪJŲ SAŲOKŲ SAMPRATA IR VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ PRINCIPAI	8
1.1. Perkančiosios organizacijos samprata	8
1.1.1. Viešojo intereso tenkinimo kriterijus, kaip perkančiosios organizacijos statuso įgijimo sąlyga.....	10
1.1.2. Finansavimo kriterijus bei jo tenkinimo sąlygos.....	13
1.1.3. Juridinio asmens kontrolės bei organų narių skyrimo kriterijai, kaip perkančiosios organizacijos statuso įgijimo sąlyga	15
1.2. Diskrecinių galių samprata	16
1.3. Viešųjų pirkimų principai.....	19
1.3.1. Lygiateisiškumo bei nediskriminavimo principai	21
1.3.2. Skaidrumo principas.....	23
1.3.3. Proporcingumo principas.....	24
1.3.4. Abipusio pripažinimo principas	25
2. PERKANČIOSIOS ORGANIZACIJOS DISKRECINĖS GALIOS ORGANIZUOJANT VIEŠUOSIUS PIRKIMUS.....	26
2.1. Perkančiosios organizacijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių tvirtinimas	26
2.2. Viešuosius pirkimus vykdančias asmenys	28
2.3. Pirkimų vertės nustatymas.....	32
3. PERKANČIOSIOS ORGANIZACIJOS DISKRECINĖS GALIOS VYKDANT VIEŠOJO PIRKIMO PROCEDŪRAS.....	35
3.1. Supaprastintų pirkimų skelbimas	35
3.2. Pirkimo dokumentų rengimas	39
3.2.1. Kvalifikacinių reikalavimų nustatymas	39

3.2.2. Techninės specifikacijos nustatymas	44
3.2.3. Pasiūlymų vertinimo kriterijų pasirinkimas	48
3.3. Tiekėjų pasiūlymų vertinimas.....	51
3.3.1. Tiekėjų kvalifikacijos tikrinimas.....	51
3.3.2. Tiekėjų pasiūlymų įvertinimas techniniu bei finansiniu aspektais.....	53
3.4. Viešojo pirkimo sutarties sudarymas.....	56
IŠVADOS BEI PASIŪLYMAI	61
LITERATŪROS SĄRAŠAS	64
SANTRAUKA	76
SUMMARY	77

IVADAS

Viešieji pirkimai- svarbi šalies ekonomikos dalis. Būtent viešojo pirkimo pagrindu valstybės bei savivaldybių institucijos, valstybės įmonės ir įstaigos taip pat kitos perkančiosios organizacijos sampratą atitinkančios institucijos gali įsigyti reikalingų prekių bei paslaugų, skirtų šių institucijų veiklai organizuoti bei viešosioms funkcijoms įgyvendinti. Svarbu paminėti, jog viešųjų pirkimų mastai kasmet nuolat auga, didėja ir perkančiųjų organizacijų skaičius. Remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau- Viešųjų pirkimų tarnyba) pateikiamais duomenimis, 2009 metais įvykusių viešųjų pirkimų vertė sudarė apie 9,6 milijardo litų, o pirkimus vykdė apie 4000 perkančiųjų organizacijų¹. 2010 metais perkančiųjų organizacijų skaičius siekė 5200, o visų tais metais įvykdytų pirkimų vertė sudarė 10,9 milijardo litų². Tad tiek viešųjų pirkimų vertė, tiek vis didėjantys vykdymo mastai sąlygoja nagrinėjamos temos aktualumą- viešą interesą, kad viešieji pirkimai būtų vykdomi laikantis teisės aktuose nustatytos tvarkos ir valstybės lėšos būtų naudojamos racionaliai bei skaidriai.

Temos problematika. Nors perkančiosioms organizacijoms yra suteikiami gana platūs diskreciniai įgaliojimai organizuojant bei vykdant viešojo pirkimo procedūras, o suteiktos veikimo laisvės ribos apibrėžiamos tiek Viešųjų pirkimų įstatyme, tiek jį įgyvendinančiuose poįstatyminiuose teisės aktuose, gausu ir teisminės praktikos viešųjų pirkimų instituto taikymo srityje, tačiau viešojoje erdvėje nuolat akcentuojami perkančiųjų organizacijų įvykdyti viešojo pirkimo procedūras reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai. Remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos pateikiamais duomenimis, iš 497 2010 metais patikrintų viešųjų pirkimų, apie 70 procentų jų nustatyti įvairaus pobūdžio pažeidimai³. Tad Viešųjų pirkimų tarnybos atliktos perkančiųjų organizacijų patikros bei jų pagrindu pateiktos vertinimo ataskaitos ir išvados, atsižvelgus į aplinkybę, jog yra patikrinama tik nedidelė dalis perkančiųjų organizacijų, leidžia daryti prielaidą apie itin dažnus tiek formalaus pobūdžio, tiek esminius perkančiųjų organizacijų vykdomus pažeidimus bei didelį jų skaičių. Taigi, darbe nagrinėjama problema gali būti suformuluojama taip: nepaisant detalios apibrėžtų perkančiųjų organizacijų įgaliojimų ribų, viešieji pirkimai yra vykdomi su nuolatiniais pažeidimais.

¹Viešųjų pirkimų tarnybos informacija apie 2009 m. viešuosius pirkimus // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2010/vp/Informacija.Apie.VP2009.pdf> [žiūrėta 2011.12.05].

² Viešųjų pirkimų tarnybos 2010 m. veiklos ataskaita // http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2011/vp/VP_Ataskaita_2011-04-19.pdf [žiūrėta 2011.12.05].

³Viešųjų pirkimų tarnybos pranešimas „VPT: Įstengiamo patikrinti vos 4 proc. Viešųjų pirkimų“ // <http://www.vpt.lt/rtp8/dtd/index.php?nid=1221469233&module=news&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.05].

Hipotezė- nuolatinius viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo procedūrų pažeidimus sąlygoja subjektyvios priežastys, nesusijusios su teisiniu reglamentavimu viešųjų pirkimų srityje.

Tyrimo objektas- perkančiosios organizacijos diskrecinės galios organizuojant bei vykdančioms viešuosius pirkimus.

Tyrimo dalykas- perkančiosios organizacijos įgaliojimų bei įvykdytų pažeidimų, organizuojant bei vykdančioms supaprastinto viešojo pirkimo procedūras, analizė.

Tyrimo tikslas- atskleisti perkančiosioms organizacijoms suteiktų diskrecinių galių įtaką viešojo pirkimo organizavimo bei vykdymo procedūrų pažeidimams.

Darbo uždaviniai. Siekdama užsibrėžto tikslo, autorė išsikėlė šiuos uždavinius:

1. Atskleisti perkančiosios organizacijos bei jos diskrecinių galių sampratą, išanalizuoti viešųjų pirkimų principus;
2. Ištirti perkančiajai organizacijai suteiktus įgaliojimus organizuojant viešuosius pirkimus bei aptarti šiose stadijose perkančiųjų organizacijų vykdomų pažeidimų pobūdį, jų esmę, galimai pažeidimus nulėmusias priežastis;
3. Išanalizuoti perkančiosios organizacijos diskrecines galias vykdančioms viešųjų pirkimų procedūras bei aptarti šioje stadijose perkančiųjų organizacijų vykdomus pažeidimus, jų esmę bei šiuos pažeidimus galimai sąlygojančias priežastis.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, dėstomoji dalis, susidedanti iš trijų skyrių. Siekiant pasiekti tyrimo tikslą bei įgyvendinti uždavinius, pirmajame skyriuje yra atskleidžiama perkančiosios organizacijos taip pat diskrecinių galių samprata, detalios išanalizuoti viešųjų pirkimų principai. Antrajame darbo skyriuje yra aptariami perkančiosios organizacijos įgaliojimai organizuojant viešuosius pirkimus, analizuojamas viešųjų pirkimų pažeidimų pobūdis bei atskleidžiamos šiuos pažeidimus galimai įtakojančios priežastys. Trečiasis skyrius yra skirtas aptarti perkančiosios organizacijos įgaliojimams vykdančioms viešojo pirkimo procedūras, atskleisti šiame etape vykdomų pažeidimų pobūdį, esmę, aptarti galimai pažeidimus sąlygojančias priežastis.

Darbo pabaigoje pateikiamos išvados, naudotos literatūros sąrašas, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis.

Tyrimo metodai. Moksliniame darbe išsikelti uždaviniai lėmė kompleksinį teorinių bei empirinių tyrimo metodų taikymą. Pagrindinis magistro baigiamajame darbe naudojamas **empirinis** tyrimo metodas- **dokumentų analizės** metodas. Taikant šį tyrimo metodą siekiama atskleisti

perkančiosios organizacijos, jos diskrecinių galių sampratas, viešųjų pirkimų principų, privalomų užtikrinti visose viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo procedūrose, esmę bei reikšmę. Antrojoje bei trečiojoje magistro baigiamojo darbo dalyse pasitelkiant dokumentų analizės metodą yra tiriamas įtvirtintas teisinis reglamentavimas viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo srityje. Šis empirinis tyrimo metodas įgyvendinat darbe išsikeltus uždavinius leidžia apibrėžti perkančiosioms organizacijoms suteikiamus įgaliojimus viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo procedūrose. Dokumentų analizės metodas taip pat buvo naudojamas ir perkančiųjų organizacijų vykdomų pažeidimų pobūdžio analizei atlikti.

Magistro baigiamajame darbe taip pat naudojami ir **teoriniai** tyrimo metodai. Vienas iš jų, **sisteminės analizės metodas**. Šis metodas darbe naudojamas siekiant išanalizuoti atskirus perkančiosios organizacijos statuso įgijimui reikalingas kriterijus, tokius kaip: viešojo intereso, neturinčio komercinio ir pramoninio pobūdžio, tenkinimas; finansavimo kriterijus; valdymas bei kontrolė, bendroje perkančiosios organizacijos statusą atitinkančių subjektų sistemoje. Pasitelkiant **lyginamąjį tyrimo metodą** yra lyginami skirtingose viešųjų pirkimų stadijose, t.y. pasitvirtinant viešųjų pirkimų taisykles, apibrėžiant pirkimus vykdančius asmenis, nustatant jų vertę, rengiant pirkimo dokumentus, vertinant tiekėjų pasiūlymus, sudarant viešojo pirkimo sutartis, skirtingų perkančiųjų organizacijų vykdomi pažeidimai, jų ypatumai. O **loginio- analitinio metodas**, kaip loginio mąstymo procesas, yra taikomas siekiant atkleisti perkančiųjų organizacijų įgaliojimų įtaką įvykdytiems perkančiųjų organizacijų pažeidimams, jų tarpusavio ryšį, pažeidimus galimai sąlygojančias priežastis bei turi didelę reikšmę išvadų pagrįstumui bei patikimumui. Tiriant perkančiųjų organizacijų įgaliojimus viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo procedūrose bei atliekant vykdomų pažeidimų analizę, yra naudojamas ir **analitinis- kritinis tyrimo metodas**, kurio taikymas leidžia įvardyti esamo teisinio reglamentavimo trūkumus bei nustatyti problemų sprendimo būdus. **Apibendrinimo metodas** moksliname tiriamajame darbe kompleksiskai naudojamas kartu su kitais empiriniais bei teoriniais darbe naudojamais metodais. Šis tyrimo metodas pasitelktas apibendrinti analizuotai mokslinio tyrimo medžiagai bei išvadoms formuluoti.

Darbo šaltiniai. Mokslinis tiriamasis darbas yra parengtas išnagrinėjus svarbiausius viešųjų pirkimų institutą reglamentuojančius teisės aktus: Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymą, Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymus. Taip pat atliekant tyrimą remtasi pagrindinėmis Europos Sąjungos direktyvomis, nacionalinių teismų bei

Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisprudencija. Siekiant išanalizuoti vykdomus viešųjų pirkimų pažeidimus, atskleidžiant jų esmę bei pobūdį, yra remiamasi Viešųjų pirkimų tarnybos viešai publikuojamomis perkančiųjų organizacijų vertinimo ataskaitomis, tyrimo išvadomis, ištraukomis iš dokumentų, kuriais perkančiosioms organizacijos paskirtos nuobaudos už įvykdytus administracinės teisės pažeidimus. Lietuvių autorių ši tema nėra plačiai nagrinėta. Atskirus viešųjų pirkimų instituto aspektus analizavo G. Rumšienė, R. Ambrazevičienė, S. Jurgelevičienė, A. Meiženis, G. Kostkevičius, V. Kosmočaitė bei G. Kuncevičius. Diskrecijos sampratai atskleisti daugiausia dėmesio skyrė A. Urmonas bei B. Pranevičienė, I. Lingevičiūtė, A. Andruškevičius bei J. Gumbis. Pagrindiniai užsienio autoriai analizuojantys viešųjų pirkimų institutą visais aspektais yra: C. Bovis, P. Trepte, S. Arrowsmith. Tad siekiant įgyvendinti išsikeltus uždavinius magistro baigiamajame darbe yra analizuotini šių autorių akademiniai veikalai.

1. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ BENDRŪJŲ SAŲOKŲ SAMPRATA IR VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ PRINCIPAI

1.1. Perkančiosios organizacijos samprata

Remiantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2 straipsnio 33 dalyje apibrėžiama viešojo pirkimo sąvoka, viešasis pirkimas- tai perkančiosios organizacijos atliekamas ir Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu reglamentuojamas prekių, paslaugų ar darbų pirkimas, kuriuo tikslas- sudaryti viešojo pirkimo- pardavimo sutartį⁴. Iš tokio įstatyme pateikiamo viešojo pirkimo apibrėžimo darytina išvada, jog viešuosius pirkimus turi teisę vykdyti tik tie subjektai, kurie atitinka perkančiosios organizacijos sąvoką. Šioms organizacijoms Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimais vadovautis yra privalu, o bandymas išvengti nustatytų procedūrų užtraukia administracinę atsakomybę teisės aktų nustatyta tvarka.⁵ Tinkamas subjekto, kaip perkančiosios organizacijos, statuso nustatymas yra itin reikšmingas pačiam subjektui, nes tokiu atveju užtikrinamas sudarytų sandorių dėl prekių, darbų ar paslaugų įsigijimo teisėtumas⁶.

Subjektų, kurie privalo vadovautis viešuosius pirkimus reglamentuojančiais teisės aktais, grupės yra išskirtos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnyje. Remiantis šiuo įstatymo straipsniu, perkančiosiomis organizacijomis yra laikomos: valstybės ar savivaldybės valdymo institucijos; viešieji ar privatieji juridiniai asmenys, tenkinantys tam tikras sąlygas; valstybės/ savivaldybės institucijų ir (ar) viešųjų/ privačiųjų juridinių asmenų, atitinkančių įstatyme nustatytas sąlygas, asociacijos; perkančiosios įmonės, veikiančios vandentvarkos, energetikos, transporto ar pašto paslaugų srityje⁷. Remiantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB, perkančiąja organizacija yra laikomos valstybės, regionų, vietos valdžios institucijos, įstaigos, kurių veiklą reglamentuoja viešoji teisė, tų institucijų ir/ arba įstaigų, kurių veiklą reglamentuoja viešoji teisė, asociacijos. Įstaiga, kurios veiklą reglamentuoja viešoji teisė, reiškia bet kurią įstaigą, kuri skirta specialiai viešiesiems interesams, kurie yra nepramoninio ir nekomercinio pobūdžio, tenkinti bei kuri

⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

⁵ Jurgelevičienė S. Perkančiosios organizacijos statusas // Viešieji pirkimai. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2005, Nr. 3 (16). P. 1.

⁶ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

turi juridinio asmens statusą ir didžiąja dalimi yra finansuojama iš valstybės, regionų ar vietos valdžios institucijų ar kitų įstaigų, kurių veiklą reglamentuoja viešojo teisė; yra valdoma šių institucijų ir kitų minėtų įstaigų; turi administraciją, priežiūros ar valdymo organą, kurio daugiau kaip pusė narių yra paskirti valstybės, regiono ar vietos valdžios institucijų arba kitų įstaigų, kurių veiklą reglamentuoja viešojo teisė⁸. Europos Bendrijų Teisingumo Teismas savo praktikoje yra pažymėjęs, jog perkančiosios organizacijos sąvoka priklauso Europos bendrijų teisei ir jos samprata nepriklauso nuo šalių narių valdžios institucijų pateikiamos sampratos⁹. Tad perkančiosios organizacijos apibrėžimas nacionaliniu lygiu yra suderintas su Europos Sąjungos nustatytuoju reglamentavimu ir iš esmės yra vienodas. Tik vartojama „įstaigos, kurios veiklą reglamentuoja viešojo teisė“ sąvoka Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme yra detalizuojama viešosios teisės reguliuojama įstaigą apibrėžiant kaip viešąjį ar privatųjį juridinį asmenį.

Pagal išskiriamas klasikinio sektoriaus perkančiųjų organizacijų grupes, galima išskirti dvi perkančiųjų organizacijų kategorijas. Pirmąją kategoriją sudaro valstybės ar savivaldybės valdymo institucijos¹⁰. Šios institucijos laikytinos viešojo administravimo subjektais. Remiantis Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2 straipsnio 4 punktu, viešojo administravimo subjektu yra valstybės institucija ar įstaiga, savivaldybės institucija ar įstaiga, pareigūnas, valstybės tarnautojas, valstybės ar savivaldybės įmonė, viešojo įstaiga, kurios savininkė ar dalininkė yra valstybė ar savivaldybė, asociacija, Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka įgalioti atlikti viešąjį administravimą¹¹. Tad pirmąją perkančiųjų organizacijų kategoriją sudaro viešojo administravimo institucijų sistema, susidedanti iš valstybinio administravimo bei savivaldybių administravimo subjektų.

Antrąją perkančiųjų organizacijų kategoriją sudaro „įstaigos reguliuojamos viešosios teisės“¹². Sąlygos, kurioms esant viešieji ir privatieji juridiniai asmenys laikytini perkančiosiomis organizacijomis, yra išskirtos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje. Perkančiąja organizacija viešasis ar privatusis juridinis asmuo yra tuomet, kai: jo veikla ar veiklos dalis yra skirta specialiai viešiesiems interesams, kurie yra nekomercinio ir nepramoninio pobūdžio, tenkinti bei toks

⁸ 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/ 18/ EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo // <http://simap.europa.eu/docs/simap/nomenclature/32004118lt.pdf> [žiūrėta 2011.12.05].

⁹ Arrowsmith S. The law of public and utilities procurement. London: Sweet & Maxwell, 2005. P. 250.

¹⁰ Trepte P. Public procurement in the EU :a practitioner's guide. New York: Oxford University Press, 2007. P. 96.

¹¹ Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2, 3, 4, 4-1, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 16, 23, 24, 34 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 44 straipsniu įstatymas // Valstybės žinios. 2011, Nr. 4- 125.

¹² Trepte P. Public procurement in the EU :a practitioner's guide. New York: Oxford University Press, 2007. P. 96.

subjektas atitinka bent vieną iš šių sąlygų: 1) jo veikla yra daugiau kaip 50 procentų finansuojama iš valstybės ar savivaldybės biudžetų arba kitų valstybės ir savivaldybės fondų lėšų, arba kitų perkančiosios organizacijos sąvoką atitinkančių viešųjų ir privačiųjų juridinių asmenų lėšų, 2) yra kontroliuojamas (valdomas) valstybės ar savivaldybės institucijų arba kitų perkančiųjų organizacijų viešųjų ir privačiųjų juridinių asmenų, 3) turi administraciją, valdymo ar priežiūros organą kurio daugiau kaip pusė narių yra skiriami valstybės ar savivaldybių institucijų arba minėtus požymius atitinkančių viešųjų ar privačiųjų juridinių asmenų¹³. Taigi, sąlygos, kuomet viešasis ar privatusis juridinis asmuo įgyja perkančiosios organizacijos statusą, teisės aktuose yra apibrėžtos gana abstrakčiai. Todėl siekiant atskleisti šių kriterijų esmę bei reikmę, yra reikalinga detalesnė šių kriterijų analizė.

1.1.1. Viešojo intereso tenkinimo kriterijus, kaip perkančiosios organizacijos statuso įgijimo sąlyga

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas į perkančiosios organizacijos sąvoką atitinkančių subjektų grupę įtraukė ir privatų juridinį asmenį. Privataus juridinio asmens pagrindinis tikslas yra pelno siekimas, tačiau toks tikslas neeliminuoja situacijos, kada privataus asmens veikla ar jo dalis yra skirta nekomercinio ir nepramoninio pobūdžio viešųjų interesų tenkinimui¹⁴. Anot Europos Bendrijų Teisingumo Teismo, vien subjekto privatinės teisės statusas nėra pakankamas kriterijus, kad jo negalima būtų laikyti perkančiąja organizacija. Kiekvienu atveju turi būti patikrinama, ar subjektas atitinka imperatyviai nustatytas sąlygas, kurioms esant subjektas gali būti pripažintas perkančiąja organizacija¹⁵. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką, sąvoka „viešosios teisės reguliuojamos įstaigos“ yra laikoma Bendrijos teisės sąvoka, todėl turi būti savarankiškai ir vienodai aiškinama visoje Bendrijoje¹⁶. Siekiant rinkos konkurencingumo skatinimo ir skaidrumo „įstaigos, kurių veiklą reglamentuoja viešoji teisė“ sąvoka turi būti aiškinama remiantis funkciniu metodu. Pagal šį funkcinį metodą, nėra svarbu, kokių teisinių pagrindų subjektas yra sukurtas. Svarbiausia yra patikrinti,

¹³ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

¹⁴ Jurgelevičienė S. Perkančiosios organizacijos statusas // Viešieji pirkimai. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletėnis. 2005, Nr. 3 (16). P. 2.

¹⁵ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2005 m. sausio 13 d. sprendimas byloje Nr. C-84/03 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=49826&pageIndex=0&doclang=LT&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=348339> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁶ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2003 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje Nr. C- 214/00 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48283&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=349363> [žiūrėta 2011.12.08].

ar toks privatus subjektas sukurtas tikslu tenkinti ne komercinio ir ne pramoninio pobūdžio interesus, ar glaudžiai yra susijęs su valstybe ir jos institucijomis. Subjektas, kurio įsisteigimą ir funkcijas įtvirtina įstatymas ir kuris didžiąja dalimi priklauso nuo viešosios valdžios bei teikia viešąsias paslaugas, priskirtinas valstybės aparatui, net jeigu jis formaliai ir neįeina į valstybės aparato sudėtį ir neturi teisinio subjektiškumo¹⁷.

Siekiant atkleisti viešojo intereso sąvokos turinį, svarbu paminėti, jog nacionalinių teismų, Europos Žmogaus Teisių Teismo, Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktika viešojo intereso sąvokos turinį teisės aktuose atskleidžia per tokius neatskiriamus bei privalomus demokratinės visuomenės elementus kaip: socialinis teisingumas, teisėtumas, objektyvumas, vertybių prioritetas kiekybės atžvilgiu, proporcingumas, interesų derinimas. Viešieji interesai yra suprantami kaip dinamiška bei plati kategorija, apimanti ekonomines, politines, socialines, kultūrinės bei dvasines visuomenės gyvenimo sferas¹⁸. Lietuvos Konstitucinis Teismas 1997 m. gegužės 6 d. nutarime pažymėjo, jog viešojo intereso, kaip valstybės pripažinto ir teisės ginamo visuomeninio intereso įgyvendinimas, yra viena iš svarbiausių pačios visuomenės egzistavimo ir raidos sąlygų¹⁹. Sutinkamai su šiuo Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo pateiktu išaiškinimu, Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas pasisakė, jog viešasis interesas turėtų būti suvokiamas kaip tai, kas objektyviai yra reikšminga, reikalinga, vertinga visuomenei ar jos daliai²⁰. Viešuoju interesu laikytinas ne bet koks teisėtas asmens ar grupės asmenų interesas, o tik toks, kuris atspindi ir išreiškia pamatines visuomenės vertybes, kurias įtvirtina, saugo ir gina Lietuvos Respublikos Konstitucija²¹.

Tačiau viešasis interesas, kaip perkančiosios organizacijos statuso įgijimo sąlyga, turi būti nekomercinio bei nepramoninio pobūdžio. Sąvoka „viešieji pirkimai neturintys komercinio ar pramoninio pobūdžio“ yra Bendrijos sąvoka ir turi būti aiškinama teisės normos, kurioje ji įtvirtinta, kontekste kartu įvertinant ir teisės akto tikslą²². Europos Bendrijų Teisingumo Teismas Korhonen

¹⁷ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 20 d. sprendimas byloje Nr. 31/87 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=95121&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=350439> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁸ Gumbis J. Public interest: Problem of Conceptualisation // Socialiniai mokslai. 2006, Nr. 1 (51). P. 14.

¹⁹ Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 40-997.

²⁰ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³-11/2004 // <http://www.infolex.lt/tp/27830> [žiūrėta 2011.12.08].

²¹ Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. liepos 25 d. išplėstinės teisėjų kolegijos nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴⁶-335/2008 // Administracinė jurisprudencija Nr. 5.

²² Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2003 m. vasario 27 d. sprendimas byloje Nr. C-373/00 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48086&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=350917> [žiūrėta 2011.12.08].

byloje pažymėjo, jog viešuoju interesu, neturinčiu komercinio ir pramoninio pobūdžio, turėtų būti laikomi tokie visuomeniniai poreikiai, kurie yra tenkinami kitokiu nei įprastu rinkoje esančių prekių ir paslaugų įsigijimo būdu ir kuriuos būtent dėl priežasčių, susijusių su visuomeniniais poreikiais, valstybė teikia per valstybės aparatui priklausančias institucijas, arba per kitus kontroliuojamus subjektus²³. Sprendžiant apie viešojo intereso buvimą bei nekomercinį jo pobūdį turi būti įvertinti sekantys veiksniai: ar jokiais kitais būdais šie poreikiai negali būti rinkos patenkinti; ar valstybė paprastai pasirenka pati tenkinti tokius poreikius; ar subjektas veikia konkurencinėje aplinkoje su privačiomis įmonėmis; ar subjektas yra pelno siekiantis; ar subjektas savo veikloje vadovaujasi produktyvumo ir kainų efektyvumo kriterijais; ar subjektas prisiima ekonominę riziką dėl savo veiklos, ar galimi nuostoliai padengiami valstybės; ar gali subjekto pirkimų sprendimai būti pagrįsti ne ekonominiais sumetimais²⁴. Teisingumo Teismas savo praktikoje, be kita ko, yra pažymėjęs, kad vien ta aplinkybė, jog subjektas veikia konkurencinėje aplinkoje, nėra pagrindas išvadai, jog įgyvendinami visuomeniniai interesai yra komercinio bei pramoninio pobūdžio. Kiekvienu atveju turi būti įvertinama, ar yra tenkinamas viešasis interesas, atsižvelgiama į teisinės bei faktinės aplinkybes, tokias kaip įsisteigimo sąlygos, vykdomos veiklos pobūdis, sąlygas, kurioms esant yra vykdoma veikla²⁵.

Perkančiosios organizacijos įgyvendinančios viešuosius interesus, neturinčius pramoninio ir komercinio pobūdžio, sampratai yra svarbi ir Europos Bendrijų Teisingumo Teismo suformuota infekcijos teorija. Pagal šią teoriją subjektui, sukurtam viešojo intereso tenkinimui, nėra draudžiama užsiimti veikla, dėl kurios pobūdžio ir masto jis nepraranda savo perkančiosios organizacijos statuso. Jeigu viena iš subjekto veiklos rūšių patenka į viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo sritį, visos kitos jo veiklos sritys taip pat priskiriamos viešųjų pirkimų reguliavimo sričiai, neatsižvelgiant į tokios veiklos pramoninį ar komercinį pobūdį. Aplinkybė, jog viešojo intereso tenkinimas sudaro tik palyginti labai mažą subjekto veiklos dalį, laikytina nereikšminga, jei subjektas tenkina visuomeninius poreikius, kuriuos jis specialiai yra įpareigotas tenkinti. Faktas, jog subjektas tvarko atskirą apskaitą bei stengiasi atriboti veiklą, skirtą visuotinės svarbos poreikiams tenkinti, nuo veiklos, vykdomos konkurencinėmis

²³ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2003 m. spalio 16 d. sprendimas byloje Nr. C-18/01 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48310&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352243> [žiūrėta 2011.12.08].

²⁴ Meiženis A. Viešieji pirkimai ir Europos Teisingumo Teismas // Viešieji pirkimai. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2004, Nr. 3 (12). P. 3.

²⁵ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2003 m. vasario 27 d. sprendimas byloje Nr. C-373/00 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48086&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=350917> [žiūrėta 2011.12.08].

sąlygomis, visiškai neįtakoja tokio subjekto, kaip perkančiosios organizacijos, statuso²⁶. Įtakos subjekto, kaip perkančiosios organizacijos statusui, neturi ir viešųjų interesų tenkinimo pradžios laikotarpis. Subjektas, kuris nebuvo iš pat pradžių įsteigtas viešiesiems interesams, neturintiems pramoninio ir komercinio pobūdžio, tenkinti, tačiau atsakomybė dėl jų įgyvendinimo buvo prisiimta vėliau, atitinka subjekto, kurio veiklą reglamentuoja viešoji teisė, sąvoką. Viešųjų interesų tenkinimo faktą reikia nustatyti ne formaliai, o objektyviai. Todėl viešųjų pirkimų teisės normos nebūtų efektyvios, jei išimtinai, atsižvelgiant tik į viešųjų interesų tenkinimo pradžią, subjektas galėtų būti neįtraukiamas į subjektų, kurie valdomi viešąja teise, sąrašą²⁷. Taigi, šiuo atveju iš nustatyto teisinio reglamentavimo bei formuojamos praktikos darytina išvada, jog pagrindas, subjekto, kaip perkančiosios organizacijos statuso pripažinimui, yra vykdomų funkcijų pobūdis- viešųjų interesų, neturinčių pramoninio ar komercinio pobūdžio, tenkinimas. Nepaisant to, ar subjektas įeina į viešąjį administravimą įgyvendinančių institucijų sudėtį, jis pripažintinas perkančiąja organizacija, jei tokio subjekto veikla ar bent nendidele jos dalimi yra užtikrinamas viešųjų interesų, neturinčių komercinio ar pramoninio pobūdžio, įgyvendinimas.

1.1.2. Finansavimo kriterijus bei jo tenkinimo sąlygos

Finansavimo sąlyga yra viena iš Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme nustatytų sąlygų, kuriai esant viešas ar privatus juridinis asmuo tampa perkančiąja organizacija. Finansavimo kriterijus, kaip perkančiosios organizacijos statuso įgijimo sąlyga, turi sudaryti daugiau kaip pusę subjekto gaunamų lėšų, t.y. gaunamas finansavimas iš valstybės ar savivaldybės biudžetų arba kitų valstybės ir savivaldybės fondų lėšų, arba kitų perkančiosios organizacijos sąvoką atitinkančių viešųjų ir privačiųjų juridinių asmenų turi sudaryti daugiau nei 50 procentų viso subjekto biudžeto²⁸. Sutinkamai su aukščiau minėta Teisingumo Teismo išplėtotą infekcijos teorija, svarbu pažymėti, jog subjektas negali būti perkančiąja organizacija tik kai kurioms veikloms. Kai yra tenkinamos nustatytos sąlygos, subjektas

²⁶ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2008 m. balandžio 10 d. sprendimas byloje Nr. C-393/06 // <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=71050&pageIndex=0&doclang=LT&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352381> [žiūrėta 2011.12.08].

²⁷ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje Nr. C-470/99 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=47592&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352457> [žiūrėta 2011.12.08].

²⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

įgyja perkančiosios organizacijos statusą ir visi pirkimai privalo būti vykdomi laikantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų. Todėl finansavimas yra skaičiuojamas bendrai visoms organizacijos vykdomoms veikloms²⁹.

Europos Bendrijų Teisingumo Teismas Bayerischer Rundfunk byloje nurodė, jog tiesiogiai iš gyventojų surenkamos rinkliavos subjektui išlaikyti gali būti traktuojamos kaip valstybės finansavimas. Teismas pažymėjo, jog Europos Bendrijos teisės aktai nepatikslinka kaip turėtų būti organizuojamas „finansavimas iš valstybės lėšų“. Be kita ko, teisės aktuose nėra minima, jog organizacijos turi būti finansuojamos tiesiogiai valstybės ar kitos viešosios įstaigos. Todėl sutinkamai su viešųjų pirkimų tikslu– užtikrinti laisvą paslaugų judėjimą ir kuo atviresnę ir neiškraipytą konkurenciją visose valstybėse narėse, bei kriterijais, kurių pagrindu viešas ar privatus subjektas įgyja perkančiosios organizacijos statusą, sąvoką „finansavimas iš valstybės lėšų“ reikia aiškinti naudojant funkcinį metodą. Anot Teisingumo Teismo, svarbu yra įvertinti rinkliavos teisinį pagrindą t.y. kad rinkliava nebuvo nustatyta vartotojų ir transliuotojų sutartimi, o valstybiniu teisės aktu, įteisinta kaip pareiga mokėti rinkliavą kiekvienam asmeniui, kuris turi radijo ar televizijos imtuvą, ir nesanti atlyginimas už realų naudojamą šių įstaigų teikiamomis paslaugomis. Anot Teisingumo Teismo, vertinimas nesikeis, atsižvelgiant į tai, ar finansinės lėšos atkeliauja per valstybės biudžetą, t. y. valstybė iš pradžių surinks rinkliavas ir vėliau jas perves transliuotojų įstaigoms, ar valstybė šioms įstaigoms suteiks teisę pačioms jas rinkti³⁰.

Finansavimo laikotarpio pradžia teisės aktuose nėra apibrėžiama. Europos Bendrijų Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, jog labiausiai tinkamas periodas finansavimui apskaičiuoti yra tie biudžetiniai metai, kuriais pradedami pirkimai³¹. Tačiau neaiškumą iškyta tuomet, jei valstybė subjektą finansuoja nereguliariai, skirtingomis apimtimis arba subjekto biudžetinių metų viduryje, kai subjektas neturi perkančiosios organizacijos statuso³². Sprendžiant finansavimo pradžios klausimą reikia atsižvelgti į numatomumo kriterijų bei remtis teisinio tikrumo principu. Vykdydama pareigą paskelbti visus būtinas nustatytos vertės pirkimus, perkančioji organizacija savo statusą išlaiko visus dvylika mėnesių nuo

²⁹ Jurgelevičienė S. Perkančiosios organizacijos statusas // Viešieji pirkimai. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2005, Nr. 3 (16). P. 2.

³⁰ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2007 m. gegužės 13 d. sprendimas byloje Nr. C-337/06 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=71713&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352563> [žiūrėta 2011.12.08].

³¹ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 3 d. sprendimas byloje Nr. C-380/98 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=45705&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352625> [žiūrėta 2011.12.08].

³² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

biudžetinių metų pradžios. Dėl to, perkančiosios organizacijos statuso nustatymas turi būti vykdomas kasmet ir iš anksto pagal biudžetinių metų pradžios duomenis, planuojamą finansavimą, net jei jis yra tik preliminarus pobūdžio³³. Tad sutinkamai su aukščiau išdėstytu, darytina išvada, jog vertinant, ar gaunamas finansavimas laikytinas finansavimu Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo prasme yra tikslinga įvertinti ne tik esamų faktinių aplinkybių visumą, t.y. gaunamo finansavimo pobūdį bei teikiamo finansavimo aplinkybes, bet kartu turi būti įvertintos ir galimybės dėl finansavimo gavimo artimoje ateityje.

1.1.3. Juridinio asmens kontrolės bei organų narių skyrimo kriterijai, kaip perkančiosios organizacijos statuso įgijimo sąlyga

Remiantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu, kaip viena iš sąlygų, kada viešasis ar privatusis juridinis asmuo, kurio veikla ar veiklos dalis yra skirta viešiesiems interesams, neturintiems pramoninio ar komercinio pobūdžio, tenkinti, yra laikytinas perkančiąja organizacija bei privalo vadovautis Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimais yra tokio subjekto kontroliavimas (valdymas) per valstybės/ savivaldybės institucijas ar viešuosius ir privačiuosius juridinius asmenis, turinčius perkančiosios organizacijos statusą³⁴. Anot Europos Bendrijų Teisingumo Teismo, subjekto kontrolė yra laikytina veiksmu, nusakančiu tokio subjekto savarankiškumą bei galimybę savarankiškai veikti rinkoje be valstybės institucijų įtakos jo priimamiems sprendimams. Kontrolei prilyginamas ir tam tikras finansinės priklausomybės aspektas, t. y. atvejis, kai šis subjektas neprisiima finansinės rizikos ir valstybė finansinėmis priemonėmis gali apsaugoti jį nuo likvidavimo³⁵. Taigi, būtent dėl vykdomos kontrolės subjektas- perkančioji organizacija- laikoma nesavarankiška. O nesavarankiškumas šiuo atveju reiškia priklausomumą nuo viešosios teisės reguliuojamų subjektų- kitų perkančiųjų organizacijų, viešojo administravimo subjektų bei kitų viešosios teisės reguliuojamų įstaigų įtaką tokio kontroliuojamo subjekto veiklai.

³³ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 3 d. sprendimas byloje Nr. C-380/98 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=45705&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352625> [žiūrėta 2011.12.08].

³⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

³⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

Įstatyme išskiriama trečioji alternatyvi sąlyga perkančiosios organizacijos statusui įgyti apima viešojo ar privataus juridinio asmens, kurio veikla iš dalies ar visiškai yra skirta nekomercinio bei nepramoninio pobūdžio viešiesiems interesams tenkinti, administracijos, valdymo ar priežiūros organų skyrimą, t.y. viešojo administravimo subjektai bei kitos viešosios teisės reguliuojamos įstaigos šio kriterijaus tenkinimo atveju privalo būti paskyrusios daugiau kaip pusę tokio subjekto administracijos, valdymo ar priežiūros organų narių³⁶. Ši alternatyvi sąlyga yra susijusi su valdžios institucijų bei pareigūnų poveikiu tokio subjekto valdymui. Tam tikra prasme šio kriterijaus įgyvendinimas iš esmės atskleidžia pačią bendriausią valstybei priklausančių ar jos kontroliuojamų įmonių idėją³⁷.

Pagal Europos Bendrijų Teisingumo Teismą, per visus tris minėtus alternatyviuosius kriterijus, t.y. finansavimą, kontrolę bei narių skyrimą, atsiskleidžia glaudus perkančiosios organizacijos ryšys su valstybe³⁸. Tad būtent „priklausymas“ nuo valstybės aparato, kuris pasireiškia per valdymą, narių skyrimą ar finansavimą ir yra sąlyga, kodėl viešieji bei privatieji juridiniai asmenys, užtikrinantys nekomercinio bei nepramoninio viešojo intereso įgyvendinimą, yra laikytini perkančiosiomis organizacijomis.

1.2. Diskrecinių galių samprata

Terminas diskrecija (*pran. discrecion* < *lot. discretio*- svarstymas) remiantis Tarptautinių žodžių žodynu yra suprantamas kaip pareigūno ar valstybės organo teisė spręsti kokį nors klausimą savo nuožiūra³⁹. Kalbėdamas apie diskrecijos sampratą J. Gumbis išskiria 3 diskrecijos aspektus: diskrecija kaip disponuojančios subjekto teisė pasirinkti principus, pagal kuriuos jis veiks; diskrecija kaip vieno teisės subjekto vienašališkai pasirinktas sprendimas, kuris liečia kitus subjektus; diskrecija kaip pasirinkimas iš to, ką leidžia teisė⁴⁰. Vadovaujantis valdžių padalijimo principu, gali būti išskiriama įstatymų leidėjui, vykdomajai valdžiai bei teismams suteikiama diskrecija⁴¹. Sutinkamai su magistro baigiamojo darbo tema, plačiau yra nagrinėtina viešojo administravimo subjektų diskrecija, kuri literatūroje yra išskiriama kaip administracinė diskrecija.

³⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

³⁷ Trepte P. Public procurement in the EU :a practitioner's guide. New York: Oxford University Press, 2007. P. 124.

³⁸ Bovis C. Public procurement in the European Union. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2005. P. 85.

³⁹ Vaikevičiūtė V. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Žodynas, 2007. P. 250.

⁴⁰ Gumbis J. Teisinė diskrecija: teorinis požiūris // Teisė. 2004, Nr. 52. P. 41.

⁴¹ Linkevičiūtė I. Administracinė diskrecija ir jos vertinimas teismų praktikoje // Jurisprudencija. 2006, Nr. 5 (83). P. 66.

Viešojo administravimo institucijos įgyvendina savo funkcijas bei veikia pagal joms teisės aktais suteiktus įgaliojimus. Tačiau dažnai įgaliojimus suteikiantys teisės aktai ar aktai, kurie reglamentuoja administracinių procedūrų įgyvendinimą, nustato tik minimalius standartus bei reikalavimus, kurie yra privalomi viešojo administravimo įgalinimus turintiems subjektams. Šie teisės aktai dažnai būna suformuluoti labai abstrakčiai, todėl viešojo administravimo institucijos tarsi užpildo susidariusias procedūrinės ir materialinės spragas, neperžengdamos teisės aktais nustatytų ribų. Tokia veiksmų laisvė, anot A. Urmono ir B. Pranevičienės, yra laikoma administracinės institucijos diskrecija⁴². I. Linkevičiūtės vertinimu, administracinė diskrecija turėtų būti suprantama kaip „galia, suteikianti administravimo subjektui tam tikrą veikos laisvę priimant sprendimus, leidžianti jį iš keleto teisiškai galimų elgesio variantų pasirinkti tą, kuris, jo nuomone, yra tinkamiausias“⁴³. Diskrecika viešajame valdyme gali būti vertinama kaip teigiamas reiškinys, nes ji valdymą daro lankstesnį⁴⁴. Diskrecijos esmė yra ta, jog veiksmų laisvė nėra absoliuti bei nevaržoma. Veiksmų laisvė nėra pagrindas išvadai, jog subjektas įgyvendindamas diskreciją gali nepaisyti teisės aktų reikalavimų ar bendrųjų principų⁴⁵. Viešojo administravimo institucija ar pareigūnas, nors ir turėdamas plačią veiksmų laisvę, įgyvendindamas savo diskrecines galias, privalo veikti pagal savo kompetenciją, gerbti tinkamo proceso principus, veikti sąžiningai, įvertinti visas svarbias aplinkybes bei vadovautis tikslais, kurių įgyvendinimui diskreciniai įgaliojimai ir yra suteikti⁴⁶. Dėl to viešojo administravimo subjektai naudodamiesi diskrecinėmis galiomis negali elgtis savavališkai, nes tiek veiksmai, tiek priimami sprendimai negali pažeisti teisės aktų reikalavimų bei bendrųjų administracinės teisės principų⁴⁷.

Europos Tarybos Ministrų Komitetas savo rekomencijoje Nr. (80) 2 „Dėl administravimo subjektų diskrecinių galių įgyvendinimo“ suformavo pagrindinius principus, kuriuos privalo užtikrinti viešojo administravimo institucijos bei pareigūnai, įgyvendindami savo diskrecinius įgaliojimus. Remiantis šia rekomencija, viešojo administravimo subjektas privalo veikti pagal jam suteiktą kompetenciją, turi būti užtikrintas priimamų sprendimų teisėtumas, motyvuotumas, nešališkumas bei objektyvumas, asmenų, su kuriais susijęs sprendimų priėmimas, lygybė prieš įstatymus, priimamų

⁴² Urmonas A., Pranevičienė B. Administracinės diskrecijos esmė ir diskrecijos kontrolės galimybės // Jurisprudencija. 2002, Nr. 32 (24). P. 58.

⁴³ Linkevičiūtė I. Administracinė diskrecija ir jos vertinimas teismų praktikoje // Jurisprudencija. 2006, Nr. 5 (83). P. 66.

⁴⁴ Adruškevičius A. Administracinės teisės principai ir normų ribos. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004. P. 209.

⁴⁵ Urmonas A., Pranevičienė B. Administracinės diskrecijos esmė ir diskrecijos kontrolės galimybės // Jurisprudencija. 2002, Nr. 32 (24). P. 59.

⁴⁶ Linkevičiūtė I. Administracinė diskrecija // Justitia. 2004, Nr. 2 (50). P. 53.

⁴⁷ Urmonas A., Pranevičienė B. Administracinės diskrecijos esmė ir diskrecijos kontrolės galimybės // Jurisprudencija. 2002, Nr. 32 (24). P. 59.

sprendimų proporcingumas, protingumo terminas administracinėse procedūrose bei kiti principai, kuriais yra užtikrinamas administracinės diskrecijos įgyvendinimas⁴⁸.

Anot A. Urmono bei B. Pranevičienės, teismai plėtoja administracinės diskrecijos doktriną, kuri yra grindžiama bendraisiais administracinės teisės principais. Vienas iš pagrindinių visuotinių principų yra teisės viešpatavimo principas, iš kurio kyla ir kiti svarbūs administracinės teisės principai, tokie kaip teisėtumas, proporcingumas, viešumas, skaidrumas, atskaitingumas, sąžiningumas bei kiti⁴⁹. Bendrųjų teisės principų svarba įgyvendinant administracinę diskreciją yra pažymėta ir Europos Bendrijų Teisingumo Teismo praktikoje. Teismas pabrėžė, jog įgyvendinant administracinę diskreciją turi būti užtikrinami bendrieji administracinės teisės principai, net jeigu iš pirmo žvilgsnio gali atrodyti, jog šie principai yra nesuderinami su diskrecinėmis pareigūnų ir institucijų galiomis. Šiais administracinės teisės principais turi būti užtikrinamas patikimumas ir nuspėjamumas; aiškumas bei skaidrumas; atsakingumas ir efektyvumas⁵⁰. Taigi, nors viešojo administravimo subjektų veikimo laisvės ribos yra apibrėžiamos teisės aktuose, tačiau teisinis reglamentavimas negali apimti visų praktikoje pasitaikančių atvejų. Būtent teisės spragoms užpildyti bei bendroms veiklos gairėms apibrėžti yra reikalingi bendrieji administracinės teisės principai, kurie kartu atlieka ir kontrolės funkciją, t.y. per bendruosius principus iš dalies yra užkertamas kelias administracinei savivalei.

Diskrecinių galių sampratos nebūtų įmanoma visapusiškai atskleisti neišanalizavus ir ultra vires doktrinos. Ši doktrina buvo išvysta teismų precedentinės teisės šalyse siekiant sukurti tam tikrą diskrecijos naudojimo kontrolės mechanizmą bei kriterijus, leidžiančius įvertinti diskrecijos teisės naudojimą. Ultra vires doktrinos esmė yra ta, jog administravimo subjektas negali veikti viršydamas savo įgaliojimų ribų. Ultra vires doktrina yra skirstoma į tris rūšis. Esminė ultra vires apima atvejus, kai subjektas priima sprendimą dėl klausimo, kuris nepriklauso tokios administracinės institucijos kompetencijai. Procedūrinė ultra vires reiškia įvykdytus procedūrinius pažeidimus, o piktnaudžiavimo įgaliojimais atveju administracinis subjektas veikia savo kompetencijos ribose, laikosi nustatytų procedūrų, tačiau nepaisant to yra priimamas neteisėtas bei nepagrįstas sprendimas⁵¹.

⁴⁸ Linkevičiūtė I. Administracinė diskrecija ir jos vertinimas teismų praktikoje // Jurisprudencija. 2006, Nr. 5 (83). P. 67.

⁴⁹ Urmonas A., Pranevičienė B. Administracinės diskrecijos esmė ir diskrecijos kontrolės galimybės // Jurisprudencija. 2002, Nr. 32 (24). P. 59.

⁵⁰ Linkevičiūtė I. Administracinė diskrecija ir jos vertinimas teismų praktikoje // Jurisprudencija. 2006, Nr. 5 (83). P. 67.

⁵¹ Urmonas A., Pranevičienė B. Administracinės diskrecijos esmė ir diskrecijos kontrolės galimybės // Jurisprudencija. 2002, Nr. 32 (24). P. 60.

Vien jau termino „diskrecija“ vartojimas, atsižvelgiant į žodynuose pateikiamą diskrecijos apibėžimą bei literatūroje pateikiamą diskrecijos sampratą, leidžia teigti, jog yra kalbama apie valstybės institucijų bei jos pareigūnų veikimo laisvę, įgaliojimus. Nagrinėjamos temos kontekste svarbu pažymėti, jog perkančiosios organizacijos statusą turi ne vien tik valstybės aparatui priklausantys subjektai. Perkančiąja organizacija taip pat laikytini viešieji bei privatieji juridiniai asmenys, tenkinantys Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatyme nustatytas sąlygas. Tačiau svarbu pažymėti, jog šie subjektai vykdo veiklą, susijusią su viešojo administravimo funkcijų įgyvendinimu arba savo veikla užtikrina viešojo intereso įgyvendinimą⁵². Be kita ko, šie subjektai yra neatsiejamai susiję su valstybe ir jos institucijomis, o kartu ir viešąja teise, nes šie viešieji bei privatieji juridiniai asmenys yra finansuojami iš valstybės biudžeto ar kitų perkančiųjų organizacijų, yra kontroliuojami kitų perkančiųjų organizacijų arba pastarosios skiria daugiau kaip pusę šių subjektų priežiūros, valdymo organo narių ar administracijos darbuotojų⁵³. Tad įvertinus šių subjektų ryšį su viešąja teise, darbo autorės vertinimu, analizuojant perkančiosios organizacijos įgaliojimus organizuojant bei vykdant viešojo pirkimo procedūras yra vartotina diskrecijos sąvoka.

1.3. Viešųjų pirkimų principai

Perkančiosios organizacijos vykdomų viešųjų pirkimų tikslas sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai ar tretiesiems asmenims reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas⁵⁴. Svarbu pažymėti, jog perkančiosios organizacijos ne visuomet yra suinteresuotos efektyviai naudoti lėšas, skirtas jų poreikiams tenkinti. Todėl visuomenių lėšų naudojimo racionalumas, kaip viešas interesas, turi būti pasiektas tinkamai reguliuojant perkančiųjų organizacijų atliekamus viešuosius pirkimus⁵⁵. Atsižvelgiant į šį tikslą, perkančiosios organizacijos statusą turintiems subjektams įstatyme yra nustatyta imperatyvi pareiga užtikrinti, jog atliekant pirkimo procedūras ir nustatant laimėtoją, be kita ko, būtų laikomasi lygiateisiškumo, nediskriminavimo,

⁵² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

⁵³ Arrowsmith S. The law of public and utilities procurement. London: Sweet & Maxwell, 2005. P. 251.

⁵⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

⁵⁵ Ambrazevičienė R. Viešųjų pirkimų valstybinio reguliavimo politikos raida Lietuvoje // Jurisprudencija. 2004, Nr. 59 (51). P. 106.

abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų⁵⁶. Pats žodis principas yra kilęs iš lotynų kalbos (lot. *principium*) ir reiškia pagrindą, pamatinį šaltinį, pamatinę idėją, pagrindinę elgesio taisyklę ar normą⁵⁷. Tad viešųjų pirkimų principai laikytini pamatinėmis, pagrindinėmis taisyklėmis kurias yra privalu užtikrinti vykdant visas viešojo pirkimo procedūras.

Viešųjų pirkimų principais privaloma vadovautis aiškinant visas Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, todėl minėti principai privalo būti užtikrinti visose viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo procedūrose nuo pradžios iki galo⁵⁸. Principų svarbą pažymi ir teismai, formuodami praktiką viešųjų pirkimų instituto taikymo srityje. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, jog viešųjų pirkimų principų laikymasis garantuoja, jog bus pasiekti atliekamo viešojo konkurso tikslai ir bus išvengta galimų nesąžiningos konkurencijos prielaidų. Atsižvelgiant į tai, viešųjų pirkimų principai ir tinkamas jų taikymas nėra tik besąlyginė perkančiųjų organizacijų pareiga laikytis Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtintų reikalavimų, bet kartu yra ir viešųjų pirkimų tikslų pasiekimo garantas⁵⁹. Viešųjų pirkimų įstatymu siekiama užtikrinti ne tik racionalų valstybės biudžeto lėšų naudojimą, bet ir kokybišką prekių ir paslaugų, reikalingų užtikrinti valstybės ir savivaldybių darnią ir tinkamą veiklą, gavimą, skatinti konkurenciją ir rinkos plėtrą, garantuoti lygiateisiškumo, nediskriminavimo ir skaidrumo principus, įgyvendinti priemones, atsižvelgiant į Nacionalinės kovos su korupcija programos tikslus ir uždavinius. Viešųjų pirkimų teisinis reglamentavimas yra susijęs su viešojo intereso apsauga, todėl įstatymo nuostatos turi būti aiškintinos ir taikytinos taip, kad būtų apgintas viešasis interesas. Atsižvelgiant į tai, bet koks viešųjų pirkimų principų pažeidimas yra prilyginamas imperatyviam teisės normų pažeidimui. Vien tik viešųjų pirkimų principų pažeidimo konstatavimas, nesiremiant jokia papildoma norma, yra pakankamas pagrindas reikalauti teismo pripažinti neteisėtais perkančiosios organizacijos veiksmus⁶⁰.

Tačiau draudimo taikyti įstatymą formaliai kontekste Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pažymėjęs, jog, vertinant perkančiosios organizacijos veiksmų ir sprendimų teisėtumą, reikėtų atsižvelgti ir į atitinkamų veiksmų ar sprendimų realiai sukeltą pasekmę. Tam taikytinas tiekėjų

⁵⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

⁵⁷ Tarptautinių žodžių žodynas // <http://www.tzz.lt/p/principas> [žiūrėta 2011.12.08].

⁵⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

⁵⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-506/2009 // <http://www.infolex.lt/tp/141164> [žiūrėta 2011.12.08].

⁶⁰ Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2008 m. gruodžio 23 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-583/2008 // <http://www.infolex.lt/tp/92072> [žiūrėta 2011.12.08].

nepagrįsto konkurencinio pranašumo vertinimo kriterijus. Remiantis šiuo kriterijumi reikia įvertinti, kiek perkančiosios organizacijos veiksmai dėl vieno tiekėjo realiai paveikė kitus tiekėjus ir ar perkančiosios organizacijos veiksmai dėl vieno tiekėjo pakeitė šio tiekėjo padėtį ir situaciją kitų tiekėjų nenaudai⁶¹. Taigi, įvykdytų pažeidimų pobūdis kiekvienu atveju turi būti vertinamas objektyviai ir perkančiųjų organizacijų veiksmai organizuojant bei vykdant viešojo pirkimo procedūras negali būti pripažįstami neteisėtais vadovaujantis vien formaliais pagrindais.

1.3.1. Lygiateisiškumo bei nediskriminavimo principai

Lygiateisiškumo principas reiškia perkančiosios organizacijos pareigą visiems tiekėjams sudaryti lygias teises dalyvauti viešajame pirkime⁶². Šis principas yra laikytinas viešųjų pirkimų procedūrų reglamentavimo pagrindu⁶³. Europos Bendrijų Teisingumo Teismas yra pažymėjęs, jog nors lygiateisiškumo bei diskriminavimo principai yra laikytini savarankiškais, tačiau siekiant tinkamai įvertinti perkančiosios organizacijos veiksmus teisėtumo aspektu, jie yra aiškintini bendrai. Anot Teismo, nediskriminavimo principas yra laikytinas lygiateisiškumo principo specifine išraiška⁶⁴.

Lygiateisiškumo bei nediskriminavimo principai tiek nacionalinių teismų, tiek Europos Bendrijų Teisingumo Teismo iš esmės yra suprantami vienodai. Europos Bendrijų Teisingumo Teismas Arnold André byloje konstatavo, jog lygiateisiškumo ir nediskriminavimo principai reiškia pareigą tapačius reiškinius vertinti vienodai, bet nevertinti vienodai skirtingų situacijų, jei toks vertinimas negali būti objektyviai pagrįstas⁶⁵. Tam tikrais atvejais tapačių ar panašių aplinkybių skirtingas vertinimas arba netapačių situacijų vienodas vertinimas savaime nereiškia lygiateisiškumo principo pažeidimo ar

⁶¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-508/2009 // <http://www.infolex.lt/tp/141314> [žiūrėta 2011.12.08].

⁶² Rumšienė G. Viešųjų pirkimų principai ir jų taikymas praktikoje // Juristas. 2006, Nr. 11. P. 18.

⁶³ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1996 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje C-87/94 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99647&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=356313> [žiūrėta 2011.12.08].

⁶⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

⁶⁵ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas byloje Nr. C-434/02 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=49762&pageIndex=0&doclang=LT&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=357422> [žiūrėta 2011.12.08].

diskriminacijos, jeigu toks vertinimas objektyviai pateisinamas bei yra proporcingas siekiamam tikslui⁶⁶. Atsižvelgiant į Europos Bendrijų Teisingumo Teismo pateikiamą lygiateisiškumo principo sampratą, šis principas yra apibrėžiamas ir nacionalinių teismų. Kasacinio teismo praktikoje yra išaiškinta, kad lygiateisiškumo principas viešųjų pirkimų srityje reiškia reikalavimą vienodai vertinti tiekėjų pasiūlymus, kurie yra lygiaverčiai ar iš esmės vienodai konkurencingi, nebent skirtingą jų vertinimą būtų galima objektyviai pateisinti⁶⁷.

Šių principų tinkamas įgyvendinimas privalo būti užtikrintas visose viešojo pirkimo vykdymo procedūrose. Pagrindinis jų įgyvendinimo tikslas- konkurencijos skatinimas⁶⁸. Minėtų principų tinkamas užtikrinimas suponuoja draudimą diskriminuoti kitų Europos Sąjungos valstybės narės tiekėjus ar sudaryti bet kokias kliūtis dalyvauti kitų Europos Sąjungos valstybės narių tiekėjui perkančiosios organizacijos vykdomame viešajame pirkime. Diskriminavimu Teisingumo Teismo pripažįstamos tokie pirkimo reikalavimai, kai „savoms“, t.y. išimtinai nacionalinėms, prekėms, paslaugoms ar darbams nustatomos proteguojančios sąlygos⁶⁹. Todėl perkančiosioms organizacijoms yra draudžiama pirkimo dokumentuose nurodyti konkrečius nacionalinius standartus ir reikalavimus, kas tokio nurodymo atveju neabejotinai pripažintina kaip diskriminacija⁷⁰.

Nediskriminavimo principas suponuoja draudimą viešojo pirkimo dokumentuose nustatant technines specifikacijas naudoti konkrečius prekių pavadinimus, modelius, šaltinius ženklus ar tipus. Šio draudimo pagrindu buvo suformuota lygiaverčių standartų doktrina, kuria vadovaudamasi perkančioji organizacija nustatydama reikalavimus prikimo objektui nurodo tik tam tikrus bendrus perkamo objekto požymius. Perkančiosios organizacijos taip pat suteikiama teisė nurodyti kai kuriuos tikslus pirkimo objektą kvalifikuojančius kriterijus, jei ji taip pat nurodo, kad pripažįstami analogiški arba ekvivalentiški objektai. Taip perkančioji organizacija yra įpareigojama rinktis iš visų galimų tam tikrus funkcinius

⁶⁶ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2002 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje Nr. C-52/00 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=47307&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=357492> [žiūrėta 2011.12.08].

⁶⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-25/2009 // <http://www.infollex.lt/tp/94000> [žiūrėta 2011.12.08].

⁶⁸ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 5 d. sprendimas byloje Nr. C-16/98 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=45712&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=773397> [žiūrėta 2011.12.08].

⁶⁹ Bendrijų Teisingumo Teismo 1993 m. birželio 22 d. sprendimas byloje Nr. C-243/89 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=96776&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=773579> [žiūrėta 2011.12.08].

⁷⁰ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 22 d. sprendimas byloje 45/87 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=95165&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=774146> [žiūrėta 2011.12.08].

reikalavimus atitinkančių pirkimo objektų⁷¹. Tačiau konkretaus perkamą prekę, paslaugą ar darbą apibūdinančio kriterijaus naudojimas yra laikytinas išimtimi ir turi būti pateisinamas sutarties dalyko specifika⁷².

Visi kiti Viešųjų pirkimų įstatymo 3 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti principai, t.y. skaidrumo, proporcingumo bei abipusio pripažinimo, laikytini išplaukiančiais iš lygiateisiškumo bei nediskriminavimo principų. Skaidrumo principo neužtikrinimas, nepakankamas proporcingumo lygis ar abipusio pripažinimo principo nesilaikymas gali reikšti ir tiekėjų lygiateisiškumo bei nediskriminavimo principų pažeidimą, nes tokiu būdu yra sudaromos nevienodos sąlygos tiekėjams dalyvauti viešojo pirkimo procedūrose⁷³. Tad nediskriminavimo bei lygiateisiškumo principų vykdant viešojo pirkimo procedūras tinkamas įgyvendinimas yra ir kitų viešųjų pirkimų principų užtikrinimo garantas.

1.3.2. Skaidrumo principas

Skaidrumo principas reiškia atliekamų viešojo pirkimo procedūrų viešumą⁷⁴. Viešumas pirmiausia sietinas su viešojo pirkimo paskelbimu. Viešas paskelbimas suponuoja tiekėjų teisėtus lūkesčius, kad perkančioji organizacija visiems tiekėjams sudarys vienodas sąlygas konkuruoti tarpusavyje. Skaidrumas suponuoja ir tiekėjų teisėtus lūkesčius, jog bus nustatytos objektyvios bei nediskriminuojančios sąlygos, kurios suteiks tiekėjams lygias galimybes sudaryti viešojo pirkimo sutartį. Skaidrumo principas sietinas ir su tiekėjų informavimu viešojo pirkimo procedūrose. Principo užtikrinimas šiuo aspektu reiškia perkančiosios organizacijos pareigą tiekėjams suteikti pakankamai informacijos apie vykdomą pirkimą, tokio pirkimo sąlygas, sąlygų išaiškinimus taip pat informaciją, susijusią su konkreto tiekėjo pasiūlymo įvertinimu, jo atmetimo priežastimis⁷⁵. Tad skaidrumo principas viešuosiuose pirkimuose yra skirtas užtikrinti dviem tikslams: viešųjų pirkimų procedūrų

⁷¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

⁷² Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1995 m. sausio 24 d. sprendimas byloje Nr. C-359/93// <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99193&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=807056> [žiūrėta 2011.12.08].

⁷³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

⁷⁴ Rumšienė G. Viešųjų pirkimų principai ir jų taikymas praktikoje // Juristas. 2006, Nr. 11. P. 19.

⁷⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

aiškumui, viešumui bei geriausios praktikos tiek perkančiųjų organizacijų, tiek tiekėjų atžvilgiu užtikrinimui⁷⁶.

Skaidrumo principas supaprastintų viešųjų pirkimų srityje turi ypatingą reikšmę, nes perkančiosios organizacijos tokio pobūdžio viešuosius pirkimus vykdo pagal savo pasitvirtintas taisykles, nepažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtintų principų ir tikslų. Dėl to supaprastintų pirkimų taisyklės turi būti žinomos tiekėjams, suprantamos bei aiškios. Atsižvelgiant į tai, skaidrumo principas reiškia ir tai, kad viešojo konkurso sąlygos turi būti susijusios su sutarties dalyku, neturi suteikti neribotų įgaliojimų perkančiajai organizacijai, turi būti aiškiai suformuluotos⁷⁷.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra konstatavęs, jog skaidrumo principo viešuosiuose pirkimuose įgyvendinimas padeda siekti ir kitų tikslų, vienas iš jų, tiekėjų lygiateisiškumas. Skaidrumas yra vienas lemiančių veiksnių, kuriuo remiantis užtikrinama neiškraipyta tiekėjų tarpusavio konkurencija. Skaidrumo principo pagrindinis tikslas yra garantuoti, kad bus pašalinta perkančiosios organizacijos protegavimo ir savavališkų veiksmų grėsmė⁷⁸. Taigi, skaidrumo principo viešuosiuose pirkimuose užtikrinimas yra ne tik geriausiai perkančiosios organizacijos poreikius atitinkančios prekės, paslaugos ar darbų įsigijimo garantas, bet kartu ir sąlyga, padedanti išvengti nesąžiningų, privačiais interesais grindžiamų, ko pasekmėje ir neteisėtų, perkančiųjų organizacijų veiksmų.

1.3.3. Proporcingumo principas

Nacionaliniu lygmeniu proporcingumo principo turinys atskleidžiamas Viešojo administravimo įstatyme nurodant, jog administracinio sprendimo mastas bei griežtumas turi būti proporcingi administravimo tikslui⁷⁹. Tad proporcingumo principas administracinėje teisėje reiškia, jog taikomos administracinės priemonės negali būti drastiškesnės bei griežtesnės, nei būtina norimam tikslui pasiekti⁸⁰. Remiantis Europos Tarybos pateikiama proporcingumo principo samprata, kad administravimo subjektų taikomos priemonės atitiktų proporcingumo principo reikalavimus, taikomos

⁷⁶ Bovis C. EU Public procurement law. Northampton: Edward Elgar, 2007. P. 65.

⁷⁷ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2002 m. rugsėjo 17 d. sprendimas byloje Nr. C-513/99 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=47670&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=773207> [žiūrėta 2011.12.08].

⁷⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-323/2009 // <http://www.infolex.lt/tp/130205> [žiūrėta 2011.12.08].

⁷⁹ Adruškevičius A. Administracinės teisės principai ir normų ribos. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004. P. 208.

⁸⁰ Kargaudienė A. Proporcingumo principas administracinėje teisėje // Jurisprudencija. 2005, Nr. 78 (70). P. 29.

priemonės turi atitikti siekiamus tikslus bei turi išlaikyti balansą tarp viešojo ir privataus intereso taip, jog nebūtų be pagrindo suvaržytos asmens teisės bei teisėti interesai⁸¹.

Atižvelgiant į bendrąją proporcingumo principo administracinėje teisėje sampratą, šis principas yra aiškinamas ir viešųjų pirkimų vykdymo srityje. Proporcingumo principu viešuosiuose pirkimuose siekiama užtikrinti, jog perkančiųjų organizacijų nustatyti reikalavimai tiekėjams būtų pagrįsti bei proporcingi pirkimo objektui ir pirkimo sąlygoms⁸². Tad principo turinį sudaro siekiamų tikslų ir jiems įgyvendinti pasirenkamų priemonių derinimas. Šis derinimas pasireiškia per pareigų, suvaržymų, įpareigojimų ir net draudimų tam tikrų subjektų atžvilgiu nustatymą⁸³. Priemonės privalo būti nediskriminuojančios, pagrįstos privalomais bendrojo intereso reikalavimais, tinkamos užtikrinti, jog jomis siekiamas tikslas bus pasiektas, bei neviršyti to, kas yra būtina tikslui pasiekti⁸⁴. Taip pat yra reikšminga pažymėti, jog nepaisant to, jog proporcingumo principas, kaip ir visi kiti viešųjų pirkimų principai, privalo būti užtikrintas tiek viešųjų pirkimų organizavimo, tiek vykdymo procedūrose, šio principo užtikrinimas yra itin aktualus kvalifikacijos reikalavimų nustatymo bei tiekėjų pasiūlymų vertinimo etapuose⁸⁵. Tad proporcingumo principo viešojo pirkimo procedūrose įgyvendinimu pagrinde siekiama užtikrinti konkurencingas sąlygas pirkime dalyvaujantiems tiekėjams, idant perkančiosios organizacijos racionaliai naudodamos valstybės lėšas galėtų įsigyti reikalingų prekių, paslaugų ar darbų.

1.3.4. Abipusio pripažinimo principas

Abipusio pripažinimo principo įgyvendinimas yra susijęs su lygiaverčių standartų doktrina. Šis principas praplečia minėtos doktrinos taikymo ribas, perkančiąsias organizacijas įpareigodamas pripažinti kitose Europos Sąjungos valstybėse narėse išduotus oficialiuosius dokumentus, patvirtinančius prekių kokybę, tiekėjų kvalifikaciją bei užsienio tiekėjų atitikimą kitiems nustatytiems reikalavimams⁸⁶. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas abipusio pripažinimo principo taikymo kontekste yra pažymėjęs, jog

⁸¹ Ten pat. P. 31.

⁸² Rumšienė G. Viešųjų pirkimų principai ir jų taikymas praktikoje // Juristas. 2006, Nr. 11. P. 21.

⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

⁸⁴ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1995 m. lapkričio 30 d. Sprendimas byloje Nr. C-55/94 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99599&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=358401> [žiūrėta 2011.12.08].

⁸⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

⁸⁶ Ten pat.

Europos Sąjungos valstybėse narėse išduoti dokumentai yra prilyginami nacionalinių institucijų išduotiems dokumentams, tad tiekėjai turi teisę pateikti tokius kitoje valstybėje narėje išduotus dokumentus⁸⁷. Europos Bendrijų Teisingumo Teismas savo praktikoje taip pat yra konstatavęs, jog bendrijos teisei prieštarauja perkančiosios organizacijos reikalavimas užsienio tiekėjui pateikti įsisteigimo leidimą patvirtinančius dokumentus tos valstybės, kurioje yra skelbiamas pirkimas, nepaisant aplinkybės, kad savo kilmės šalyje toks subjektas yra teisėtai įregistruotas⁸⁸. Taigi, šio principo viešųjų pirkimų procedūrose įgyvendinimu mažinant administracinę naštą yra palengvinamas tiekėjų dalyvavimas viešojo pirkimo procedūrose, o kartu ir skatinama konkurencija.

2. PERKANČIOSIOS ORGANIZACIJOS DISKRECINĖS GALIOS ORGANIZUOJANT VIEŠUOSIUS PIRKIMUS

2.1. Perkančiosios organizacijos supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių tvirtinimas

Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas numato tarptautinio pirkimo vertės ribą. Nustatytos pirkimo vertės sąlygoja viešųjų pirkimų skirstymą į tarptautinius bei nacionalinius, vykdomus remiantis nacionalinėmis teisės normomis⁸⁹. Nacionaliniai perkančiųjų organizacijų vykdomi pirkimai Viešųjų pirkimų įstatyme apibrėžiami kaip supaprastinti pirkimai. Perkančiųjų organizacijų, išskyrus įstatyme numatytas išimtis, supaprastinti viešieji pirkimai yra vykdomi pagal organizacijų pasitvirtintas supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles, kurios privalo būti viešai paskelbtos ne vėliau kaip per 3 dienas nuo jų patvirtinimo⁹⁰. Vykdydama supaprastintus viešuosius pirkimus, tad ir tvirtindama supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles, perkančioji organizacija privalo vadovautis Viešųjų pirkimų įstatymo bendrosiomis bei IV skyriaus, reglamentuojančio supaprastintų viešųjų pirkimų vykdymą, nuostatomis. Be kita ko, įstatymų leidėjo įtvirtinta pareiga perkančiosios

⁸⁷Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 23 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-583/2008 // <http://www.infolex.lt/tp/92072> [žiūrėta 2011.12.08].

⁸⁸ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1982 m. vasario 10 d. sprendimas byloje Nr. 76/86 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=94515&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=358525> [žiūrėta 2011.12.08].

⁸⁹ Kosmačaitė V., Kuncevičius G. Viešųjų pirkimų taikant įpratą komercinę praktiką teorinis aspektas // Jurisprudencija. 2008, Nr. 3(105). P. 91.

⁹⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

organizacijoms užtikrinti ir tam tikrus, tarptautinių viešųjų pirkimų procedūroms privalomus taikyti reikalavimus. Šios ir supaprastintiems viešiesiems pirkimams privalomos užtikrinti nuostatos apibrėžiamos įstatymo 85 straipsnyje⁹¹.

Siekiant padėti perkančiosioms organizacijoms užtikrinti tinkamą Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų įgyvendinimą bei tikslu padėti išvengti pažeidimų, Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymais yra patvirtintos bendrosios Viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnyje apibrėžtų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių formos. Šios pavyzdinės taisyklės detaliam aptaria rekomenduotinas taisyklėse apibrėžti procedūras: nustato supaprastintų pirkimų organizavimo ir planavimo tvarką, supaprastintus pirkimus atliekančius asmenis, supaprastintų pirkimų būdus ir jų atlikimo, ginčų nagrinėjimo procedūras, pirkimo dokumentų rengimo ir teikimo tiekėjams reikalavimus⁹². Nors šios pavyzdinės taisyklės perkančiosioms organizacijoms ir nėra privalomos, tačiau jos tartum išplečia Viešųjų pirkimų įstatymo reglamentavimą parodydamos, kaip perkančiosios organizacijos turėtų elgtis, kad nepažeistų Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų⁹³.

Tačiau nepaisant Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintų pavyzdinių supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių formų, tikrindama UAB „Litesko“ supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės Viešųjų pirkimų tarnyba konstatavo ne tik taisyklių prieštaravimą įstatymo reikalavimams, bet ir taisyklių punktų tarpusavio nesuderinamumą⁹⁴. Prieštaravimai įstatymo reikalavimams bei viešųjų pirkimų principų pažeidimai buvo konstatuoti ir tikrinant AB „Klaipėdos nafta“⁹⁵ taip pat Trakų rajono savivaldybės administracijos⁹⁶ supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės. Tikrindama AB „Lietuvos elektrinė“⁹⁷ supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės Viešųjų pirkimų tarnyba, be kita ko, konstatavo, jog taisyklės nebuvo suderintos su Viešųjų pirkimų įstatymo atitinkamas nuostatas keičiančių pakeitimo įstatymo

⁹¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 10, 33, 85, 92 ir 93 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 2011, Nr. 85-4137.

⁹² Viešųjų pirkimų tarnybos 2008 m. rugsėjo 12 d. įsakymas Nr. IS-91 „Dėl viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 107-4119.

⁹³ Dauskurdas V., Jakštas V., Soloveičikas D. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlį ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų // Juristas. 2008, Nr. 2. P. 15.

⁹⁴ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 7 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr. 2S-5 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Litesko%20ataskaita%20galutinis%20taisykas.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].

⁹⁵ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 9 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S-4 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Klaipėdos%20nafta%20AB%202011-08-31.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].

⁹⁶ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 1 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S-9 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/trakai%202011-08-01.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].

⁹⁷ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. liepos 18 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S- 23 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Elektrine%202011-07-181.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].

reikalavimais. Netiksliai bei neaiškiai suformuluotos sąlygos buvo nustatytos patikrinus UAB „Litesko“⁹⁸ bei Vilniaus rajono savivaldybės administracijos⁹⁹ supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles. Taigi, nors Viešųjų pirkimų tarnyba yra parengusi pavyzdines supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles, kurias perkančiosios organizacijos turi galimybę pakoreguoti pagal perkančiosios organizacijos ir jos vykdomų pirkimų specifiką arba tiesiog vadovautis kaip gairėmis, nustatančiomis geriausios praktikos taisykles, visose penkiose 2011 metais tikrintose perkančiosiose organizacijose, kuriose buvo tikrintos ir supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės, buvo nustatyti įvairūs pažeidimai. Visų pažeidimų pobūdis iš esmės yra vienodas: netiksliai bei neaiškiai suformuluotos taisyklių sąlygos, sąlygos prieštarauja tiek viena kitai, tiek neužtikrina Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų. Įvertinus esamą teisinį reglamentavimą, manytina, jog būtent perkančiajai organizacijai suteikti gana platūs diskreciniai įgaliojimai ir sąlygoja perkančiųjų organizacijų vykdomus pažeidimus. Kadangi Viešųjų pirkimų tarnybos patvirtintos pavyzdinės supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės yra neprivalomo pobūdžio, tai perkančiosios organizacijos yra laisvos spręsti ar vadovautis šiomis rekomendacinėmis taisyklių formomis. Neatsižvelgimas į nustatytas pavyzdines taisykles, o jų taikymo atveju- nevisapusiška, paviršutiniška nuostatų visumos analizė, laikytina pagrindine priežastimi, kodėl perkančiųjų organizacijų pasitvirtintų supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių nuostatos yra nesuderintos tarpusavyje ar prieštarauja įstatymo reikalavimams.

2.2. Viešuosius pirkimus vykdančios asmenys

Remiantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 85 straipsnio 3 dalimi, perkančiosios organizacijos vykdomus supaprastintus pirkimus privalo atlikti viešųjų pirkimų komisija. Išimtis yra nustatoma mažos vertės pirkimams- juos gali atlikti ir perkančiosios organizacijos vadovo paskirti valstybės tarnautojai ar darbuotojai¹⁰⁰.

Viešųjų pirkimų komisija savo veikloje vadovaujasi perkančiosios organizacijos patvirtintu darbo reglamentu, kuriame privalo būti nurodytos komisijos teisės, pareigos, funkcijos, darbo organizavimo ir

⁹⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 7 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr. 2S-5 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Litesko%20ataskaita%20galutinis%20taisytas.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].

⁹⁹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. vasario 24 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr. 2S-21 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/isvados/VRSA%20ataskaita%202011-02-24.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 10, 33, 85, 92 ir 93 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 2011, Nr. 85-4137.

sprendimų priėmimo tvarka, narių pagrindinės teisės, pareigos ir atsakomybė. Komisija sudaroma perkančiosios organizacijos ar jos vadovo įsakymu/ potvarkiu ir veikia nuo sprendimo dėl jos sudarymo priėmimo dienos. Atsižvelgiant į vykdomų pirkimų apimtį bei rūšį, komisija yra sudaroma kiekvienam pirkimui atskirai, keliems tos pačios rūšies pirkimams, tam tikru laikotarpiu atliekamiems pirkimams arba organizacijoje yra nuolatos veikianti viešųjų pirkimų komisija¹⁰¹. Komisija yra sudaroma iš ne mažiau kaip trijų fizinių asmenų. Tvirtinant jos sudėtį privalo būti įvertinta ar asmenys, pretenduojantys tapti komisijos nariais, yra nepriekaištingos reputacijos taip pat turi būti atsižvelgta į narių ekonomines, technines, teisine žinias bei Viešųjų pirkimų įstatymo bei juos įgyvendinančių teisės aktų reikalavimų išmanymą. Yra rekomenduojama, jog ne mažiau kaip trečdalis komisijos narių sudarytų atitinkamą išsilavinimą, kvalifikaciją, darbo patirtį turintys specialistai, išimantys pirkimo objekto specifiką. Taip pat yra rekomenduotina į komisijos sudėtį įtraukti perkančiosios organizacijos finansų specialistus bei teisininkus¹⁰². Kai dėl vykdomo pirkimo specifikos yra reikalingos specialios žinios ir komisijos nariai jų neturi, esant tokiems perkančiosios organizacijos suteiktiems įgaliojimams, komisija turi teisę pasikviesti ekspertą¹⁰³. Tačiau kiekvienas komisijos narys ir ekspertas gali dalyvauti komisijos darbe tik prieš tai pasirašęs nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą¹⁰⁴. Tad Viešųjų pirkimų komisijos sudarymo tvarka, jos darbo organizavimas yra apibrėžiamas ne tik Viešųjų pirkimų įstatyme, bet ir įstatymą įgyvendinančiuose teisės aktuose, kurie nors yra rekomendacinio pobūdžio bei perkančiosioms organizacijoms neprivalomi, tačiau apibrėžia, kaip perkančiosios organizacijos turėtų organizuoti savo veiklą nustatydamas pirkimus vykdančius asmenis, idant būtų užtikrinti Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimai bei pasiekti viešųjų pirkimų tikslai.

Yra svarbu pažymėti, jog komisijai, kai pastaroji yra atsakinga už pirkimų vykdymą, viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo procedūrose tenka svarbiausias vaidmuo. Komisija privalo parinkti tinkamiausią bei efektyviausią pirkimo būdą, parengti pirkimo dokumentus, patikrinti tiekėjų kvalifikaciją, įvertinti bei palyginti pasiūlymus, nustatyti laimėtoją, išnagrinėti gautas pretenzijas bei

¹⁰¹ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2011 m. kovo 31 d. įsakymas Nr. 1S-44 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 29 d. įsakymo Nr. 1S- 73 “Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomedacijų patvirtinimo” pakeitimo” // Valstybės žinios. 2011, Nr. 42-2030.

¹⁰² Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. kovo 31 d. įsakymas Nr. 1S-44 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 29 d. įsakymo Nr. 1S- 73 “Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomedacijų patvirtinimo” pakeitimo” // Valstybės žinios. 2011, Nr. 42-2030.

¹⁰³ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 8 d. įsakymas Nr. 1S-22 „Dėl viešojo pirkimo komisijos nario atmintinės patvirtinimo“ // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2011/teisesAktai/3.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁰⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

esant nenustatytoms ir pagrįstoms aplinkybėms nutraukti pirkimo procedūras¹⁰⁵. Todėl labai svarbu, jog viešųjų pirkimų specialistai, vykdančys viešuosius pirkimus, laikytųsi etikos ir moralės normų, vadovautųsi objektyvumo, nešališkumo, efektyvumo, atsakomybės, konfidencialumo ir profesionalumo principų. Būtent etiškas elgesys viešuosiuose pirkimuose padeda sumažinti korupcijos, draudžiamų susitarimų, sukčiavimo ar kitokio netinkamo elgesio apraiškas bei sustiprinti pasitikėjimą valstybės aparatu¹⁰⁶.

Tačiau nepaisant aukštų reikalavimų Viešųjų pirkimų komisijos narių kvalifikacijai bei narių elgesiui, dažnai tenka konstatuoti tiek Viešųjų pirkimų įstatymo, tiek viešųjų pirkimų principų pažeidimus. Viešųjų pirkimų tarnyba patikrinusi VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ vykdytą Investicinės aplinkos viešajame sektoriuje gerinimo konsultacijų/ studijos/ rekomendacijų pirkimą neskelbiamų derybų būdu konstatavo, jog aplinkybė, kad komisija nežino daugiau panašaus pobūdžio paslaugos teikimo atvejų, nereiškia, jog rinkoje nėra tiekėjų galinčių suteikti reikalingas paslaugas. Be kita ko, taisyklių pažeidimas buvo konstatuotas ir tuomet, kai komisijos narys kreipęsis elektroniniu paštu į tiekėją dėl pasiūlymo pateikimo nenurodė informacijos, kuri pagal taisyklių reikalavimus yra privaloma nurodyti, t.y. nenurodė svarbiausių pirkimo sutarties sąlygų, kriterijų, kuriais vadovaujantis bus pasirenkamas tiekėjas, dalykus, kuriuos turi nurodyti tiekėjas, siūlantis savo prekes, paslaugas ar darbus¹⁰⁷.

Patikrinusi asociacijos „Slėnis Nemunas“ vykdytą pirkimą, Viešųjų pirkimų tarnyba pažymėjo, jog vykdomų viešojo pirkimo procedūrų metu nebuvo užtikrintas skaidrumo principas, nes tiekėjui buvo sudarytos išskirtinės sąlygos– pateikti pasiūlymą pagal iš anksto žinomas pirkimo sąlygas. Tokią Tarnybos išvadą sąlygojo aplinkybė, į viešųjų pirkimų komisijos sudėtį buvo paskirti asmenys, kurie kartu dirbo pas tiekėją bei dalyvavo rengiant pasiūlymus¹⁰⁸.

Viešųjų pirkimų įstatymo 84 straipsnio 4 dalis, numatanti, jog perkančioji organizacija turi turėti dokumentus, pagrindžiančius jos priimtų sprendimų atitikimą įstatymo reikalavimams, nebuvo užtikrinta Sveikatos priežiūros įstaigų buhalterijų asociacijos vykdytame pirkime, nes viešojo pirkimo komisijos

¹⁰⁵ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 8 d. įsakymas Nr. 1S-22 „Dėl viešojo pirkimo komisijos nario atmintinės patvirtinimo“ // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2011/teisesAktai/3.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁰⁶ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2010 m. rugsėjo 7 d. įsakymas Nr. 1S-135 „Dėl etiško elgesio viešuosiuose pirkimuose mokomosios priemonės patvirtinimo“ // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2010/tiesesAktai/VP%20etikos%20reikalavimai.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁰⁷ VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. spalio 17 d., santrauka // http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/investuok_lietuvoje_2011-10-17.pdf [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁰⁸ Asociacijos „Slėnis Nemunas“ administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. gegužės 17 d., santrauka // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/nemuno%20slenis.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

posėdžiai nebuvo protokoluojami¹⁰⁹. Ši įstatymo nuostata buvo pažeista ir Rokiškio savivaldybės administracijos vykdytame Rekreacinių teritorijų Rokiškio rajone sutvarkymo ir pritaikymo viešajai turizmo infrastruktūrai techninių projektų parengimo paslaugų ir darbų pirkime, nes komisija neturėjo protokolų, patvirtinančių pateiktų pasiūlymų vertinimą ir palyginimą¹¹⁰. AB „Klaipėdos nafta“ vykdytame Stacionarių oro taršos šaltinių kontrolės ir poveikio aplinkos orui monitoringo paslaugų pirkime nebuvo parengti dokumentai, pagrindžiantys pirkimui pakviestų tiekėjų pasirinkimo motyvus. Atsižvelgiant į tai, Viešųjų pirkimų tarnybos buvo konstatuotas ne tik minėtojo įstatymo reikalavimo, bet ir skaidrumo principo pažeidimas¹¹¹.

Viešųjų pirkimų įstatymo 16 straipsnio 5 dalies nuostata, numatanti, kad „kiekvienas Komisijos narys ir ekspertas gali dalyvauti Komisijos darbe tik prieš tai pasirašęs nešališkumo deklaraciją ir konfidencialumo pasižadėjimą“ nebuvo užtikrinta VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ vykdytame darbų pirkime, kadangi Viešųjų pirkimų komisijos nariai nebuvo pasirašę šios nešališkumo deklaracijos ir konfidencialumo pasižadėjimų¹¹². Pagėgių rajono savivaldybės administracijos vykdytame Pagėgių miesto Jaunimo, Vytauto, Žemaičių, Jankaus, Geležinkelio, Birutės, Vydūno gatvių ir miesto parko dalies viešųjų erdvių sutvarkymo darbų ir stendų gamybos ir sumontavimo pirkime minėtas reikalavimas taip pat nebuvo užtikrintas, nes Viešųjų pirkimų komisijos darbe dalyvavęs ekspertas prieš pradėdamas darbą Komisijos posėdyje taip pat nepasirašė minėtų privalomų pasirašyti dokumentų¹¹³.

Viešųjų pirkimų tikslo- racionaliai naudojant lėšas įsigyti reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, siekimas nebuvo užtikrintas Rokiškio savivaldybės administracijos vykdytame darbų pirkime. Nors komisijos posėdyje buvo priimtas sprendimas kviesti tiekėjus į supaprastintą pirkimą apklausos būdu,

¹⁰⁹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 26 d. vertinimo išvada dėl Sveikatos priežiūros įstaigų asociacijos vykdyto mokymo paslaugų, suteikiančių bei tobulinančių profesinę kvalifikaciją, specializuotų profesinių žinių ir įgūdžių pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

¹¹⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 21 d. vertinimo išvada dėl Rokiškio rajono savivaldybės administracijos vykdyto rekreacinių teritorijų Rokiškio rajone sutvarkymo ir pritaikymo viešajai turizmo infrastruktūrai techninių projektų parengimo paslaugų ir darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

¹¹¹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 9 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S-4 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Klaipėdos%20nafta%20AB%202011-08-31.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].

¹¹² Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 13 d. vertinimo išvada dėl VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ vykdyto darbų kartu su darbo projekto parengimu atlikimas VŠĮ Sapiegos ligoninė, Antakalnio g. 17, Vilnius, pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

¹¹³ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 1 d. vertinimo išvada dėl Pagėgių savivaldybės administracijos vykdyto Pagėgių miesto Jaunimo, Vytauto, Žemaičių, Jankaus, Geležinkelio, Birutės, Vydūno gatvių ir miesto parko dalies viešųjų erdvių sutvarkymo darbų ir stendų gamybos ir sumontavimo pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

numatant derybas, o tiekėjams pateiktame kvietime buvo nurodyta, kad tiekėjai kviečiami į derybas, tačiau perkančioji organizacija pirkimo procedūrų vykdymo metu su tiekėju nesiderėjo¹¹⁴.

Tad aptarti perkančiųjų organizacijų vykdomi pažeidimai leidžia teigti apie pagrindė formalų perkančiųjų organizacijų vykdomų pažeidimų pobūdį Viešųjų pirkimų komisijos darbo organizavimo veikloje. Būtent dauguma aptartųjų atvejų nustatyti formalaus pobūdžio pažeidimai, neturintys įtakos pirkimo rezultatams, darbo autorės vertinimu, yra pagrindas gana vienareikšmiškoms išvadoms apie pažeidimus sąlygojančias priežastis. Tokios aplinkybės kaip privalomų deklaracijų bei pasižadėjimų neužpildymas, priimamų sprendimų neprotokolavimas, privalomas pateikti informacijos nenurodymas ar pirkimo objekto specifikos neišmanymas leidžia daryti išvadas apie Viešųjų pirkimų komisijos narių nekompetenciją ar tiesiog atidumo stoką. O viešųjų ir privačiųjų interesų nesuderinimas bei nešališkumo ir objektyvumo neužtikrinimas leidžia konstatuoti ir asmeninį suinteresuotumą bei materialinės naudos siekimą.

2.3. Pirkimų vertės nustatymas

Perkančiųjų organizacijų planuojamų vykdyti viešųjų pirkimų verčių skaičiavimo tvarka aptariama tiek Viešųjų pirkimų įstatyme, tiek Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu patvirtintoje numatomo viešojo pirkimo vertės skaičiavimo metodikoje. Šios metodikos reikalavimais perkančiosioms organizacijoms yra privalu vadovautis¹¹⁵. Numatomo pirkimo vertė yra apibrėžiama kaip perkančiosios organizacijos numatomų sudaryti pirkimo–pardavimo sutarčių vertė, skaičiuojama imant visą mokėtiną sumą be pridėtinės vertės mokesčio, įskaitant visas pirkimo sutarčių pasirinkimo ir pratęsimo galimybes. Pirkimo vertė skaičiuojama pirkimo pradžia, o tais atvejais, kai pirkimas prasideda vienais finansiniais metais ir pasibaigia kitais, sudaromos pirkimo sutarties vertė įtraukiama į pirkimų vertes tų finansinių metų, kuriais pirkimas prasidėjo¹¹⁶. Tad šiuo atveju metodikoje pateikiama

¹¹⁴ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 15 d. vertinimo išvada dėl Rokiškio savivaldybės administracijos vykdyto Projekto „Konstatinavos kaimo mokyklos pastato rekonstravimas ir pritaikymas savivaldybės įstaigų ir kaimo bendruomenės reikmėms“ rekonstrukcijos darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

¹¹⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 6, 8, 9, 10, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 33, 37, 38, 40, 41, 56, 57, 71, 73, 81, 82, 83, 85, 86, 91, 92, 94, 95-1, 97 straipsnių, V skyriaus pavadinimo, 1, 2, 4 priedėlių ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 2011, Nr. 2-36.

numatomo pirkimo vertės sąvoka apibrėžia ir bendrąja vertės skaičiavimo taisyklę, kuria perkančiosios organizacijos privalo vadovautis skaičiuodamos planuojamų vykdyti pirkimų vertę.

Tikslus pirkimo vertės apskaičiavimas yra itin svarbus, nes būtent nuo pirkimo vertės priklauso tiek taikoma pirkimo tvarka, tiek taikomos pirkimo procedūros. Atsižvelgiant į tai, vyrauja imperatyvus teisės normų pobūdis. Perkančiajai organizacijai įstatymu imperatyviai nustatoma pareiga neskaidyti pirkimo, jeigu taip galėtų būti išvengta įstatyme nustatytos pirkimų tvarkos. Taip pat pirkimų vertės nustatymo būdas negali būti pasirenkamas taip, jog būtų galima išvengti Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų dėl pirkimo būdų pasirinkimo ir pirkimų procedūrų vykdymo. Gana detalai jau pačiame įstatyme yra apibrėžiami ir konkretūs atvejai, kaip kiekvienu iš jų privalo būti skaičiuojama planuojamų vykdyti pirkimų vertė. Numatomi atvejai, kaip vertė turėtų būti skaičiuojama kai pirkimas dėl konkrečios rūšies prekių/ paslaugų/ darbų įsigijimo atliekamas kartą per metus, pirkimų vertės skaičiavimo tvarka kai pirkimai yra atliekami nuolat, kartu perkamos prekės ir paslaugos, kai numatomos sutarties pratęsimo galimybės, atvejus, kai nustatoma ne visa sutarties kaina, o tik apibrėžiamos kainodaros taisyklės, taip pat specialių rūšių sutarčių verčių skaičiavimo tvarką¹¹⁷. Viešųjų pirkimų tarybos direktoriaus įsakymu patvirtina metodika įstatyme aptariamus atvejus detalizuoja kartu pateikdama pavydžių, kaip kai kuriais iš jų privalo skaičiuojama planuojamų vykdyti pirkimų vertė¹¹⁸. Taigi, iš nustatytojo teisinio reglamentavimo matyti, jog planuojamų vykdyti viešųjų pirkimų vertės skaičiavimo tvarka ne tik įstatyminiu, bet ir poįstatyminių lygmeniu yra plačiai bei detalai aptariama. Atsižvelgiant į tai, darbo autorės vertinimu, galima pagrįstai teigti, jog perkančiosioms organizacijoms suteikiami įgaliojimai planuojamų vykdyti viešųjų pirkimų vertės skaičiavimo srityje yra imperatyvaus pobūdžio, apibrėžti aiškiai, tiksliai bei detalai.

Tačiau nepaisant šių aiškiai bei detalai apibrėžtų vertės skaičiavimo taisyklių, Viešųjų pirkimų tarnyba atlikusi perkančiųjų organizacijų patikras itin dažnai pripažįsta šių reikalavimų pažeidimus. Pirkimo vertė iš viso nebuvo apskaičiuota AB „Lietuvos elektrinė“ vykdytuose „Antikorozinė dangos keitimo aparatūra ir apsaugos priemonės“, „Suvirintojų drabužiai“, „Plieno strypas ir lakštas“, „Lapeliniai šlifavimo diskai“ vykdytuose supaprastintuose pirkimuose¹¹⁹. Vertė taip pat nebuvo apskaičiuota ir Trakų rajono savivaldybės administracijos vykdytame „Rūdiškių miesto kultūros centro

¹¹⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

¹¹⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos 2003 m. vasario 26 d. įsakymas Nr. 1S-26 „Dėl numatomo viešojo pirkimo vertės skaičiavimo metodikos patvirtinimo“ // http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2011/teisėsAktai/dir_1.pdf [žiūrėta 2011.12.08].

¹¹⁹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. liepos 18 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S- 23 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Elektrine%202011-07-181.pdf> [žiūrėta 2011.12.08]

2690 kv. m. statyba¹²⁰ bei AB „Klaipėdos nafta“ vykdytuose „Teisinio konsultavimo paslaugos dėl dujų terminalo bei derybų su AB „Orlen Lietuva“, „Teisinės paslaugos“ bei „Geležinkelio estakados Nr. 1 antro kelio mazuto išpylimo sistemos rekonstrukcija“¹²¹ pirkimuose.

Atlikusi Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos vykdytų Jaukų su vakcina nuo pasiutligės išmėtymo, naudojant orlaivius, paslaugos pirkimo vertinimus (du pirkimai) Viešųjų pirkimų tarnyba konstatavo, jog nebuvo užtikrinta Viešųjų pirkimų įstatymo 9 straipsnio 1 dalies nuostata, numatanti, jog numatomo pirkimo vertė yra perkančiosios organizacijos numatomų sudaryti pirkimo sutarčių vertė, skaičiuojamą imant visą mokėtiną sumą, įskaitant visas sutarties pasirinkimo ir pratęsimo galimybes. Nebuvo užtikrintas ir reikalavimas, kad perkančioji organizacija neturi teisės skaidyti pirkimo, jeigu taip galėtų būti išvengta Viešųjų pirkimų įstatymo nustatytos pirkimų tvarkos taip pat nuostatų, numatančių, jog pirkimo vertės nustatymo būdas negali būti pasirenkamas taip, kad būtų galima išvengti įstatymo reikalavimų dėl pirkimo būdo pasirinkimo ir pirkimo procedūrų vykdymo. Anot Viešųjų pirkimų tarnybos, perkančioji organizacija pirmojo pirkimo paraiškoje nurodydama pirkimo vertę apie 375000 Lt su PVM, planuojamą sutarties galiojimo terminą – nuo 2010 m. kovo iki liepos mėn., o antrojo tų pačių paslaugų pirkimo atveju nurodydama tą pačią pirkimo vertę tik kitus galiojimo terminus, t.y. nuo 2010 m. rugsėjo iki gruodžio mėn., nepagrįstai išskaidė pirkimus ir taip išvengė tarptautinio pirkimo procedūrų¹²².

Minėtos įstatymo nuostatos nebuvo užtikrintos ir UAB „Tauragės butų ūkis“ vykdytuose rangos darbų pirkimuose. Nustačiusi aplinkybę, jog visi darbai yra perkami viename objekte, Viešųjų pirkimų tarnyba konstatavo, jog perkančioji organizacija nepagrįstai išskaidė pirkimus ir taip neužtikrino Viešųjų pirkimų įstatymo 9 straipsnio 3 dalyje įtvirtinto reikalavimo, kad pirkimo vertės nustatymo būdas negali būti pasirenkamas taip, kad būtų galima išvengti Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų dėl pirkimo būdų pasirinkimo ir pirkimo procedūrų vykdymo¹²³. Perkamas objektas taip pat buvo išskaidytas į atskirus pirkimus, nors pagal perkamo objekto savybes turėjo būti vykdomas vienas pirkimas, Kazlų Rūdos

¹²⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 1 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S-9 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/trakai%202011-08-01.pdf> [žiūrėta 2011.12.08]

¹²¹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 9 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S-4 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Klaipėdos%20nafta%20AB%202011-08-31.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

¹²² Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. liepos 28 d., santrauka // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/vmvt.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

¹²³ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 10 d. vertinimo išvada dėl UAB „Tauragės butų ūkis“ vykdyto daugiabučio namo Vytauto g. 60 Tauragėje modernizavimo (atnaujinimo) rangos darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08]

savivaldybės administracijos vykdytame bendrojo lavinimo mokyklų mokinių maitinimo paslaugų pirkime¹²⁴.

Tad visi aptarti perkančiųjų organizacijų vykdomi pažeidimai šioje viešųjų pirkimų organizavimo stadijoje apima atvejus, kuomet perkančioji organizacija vykdydama pirkimus neužtikrina imperatyviai įstatymu nustatyto reikalavimo prieš vykdant viešąjį pirkimą apskaičiuoti jo preliminarią vertę arba planuojami vykdyti pirkimai yra išskaidomas į atskirus, taip sumažinant jų vertę, nors pagal perkamo objekto pobūdį bei savybes turėtų būti vykdomas vienas pirkimas. Atsižvelgiant į aplinkybę, jog perkančiosioms organizacijoms suteikti įgaliojimai skaičiuojant planuojamų vykdyti pirkimų vertes yra aiškiai ir detalai apibrėžti, manytina, jog šie nustatyti reikalavimai perkančiųjų organizacijų yra neužtikrinami sąmoningai, siekiant išvengti tam tikrų viešųjų pirkimų procedūrų vykdymo ir šiuo atveju, darbo autorės vertinimu, teisinis reglamentavimas vykdomiems pažeidimams įtakos neturi.

3. PERKANČIOSIOS ORGANIZACIJOS DISKRECINĖS GALIOS VYKDANT VIEŠOJO PIRKIMO PROCEDŪRAS

3.1. Supaprastintų pirkimų skelbimas

Perkančioji organizacija privalo paskelbti apie kiekvieną vykdomą supaprastintą pirkimą. Tačiau Viešųjų pirkimų įstatyme taip pat yra apibrėžiami atvejai, kuomet apie pirkimą skelbti nėra privaloma. Baigtinis sąrašas atvejų yra apibrėžiamas įstatyme. Sąraše aptariamus atvejus būtų galima skirstyti į dvi grupes. Pirmąją grupę sudaro atvejai, kuomet apie vykdomą pirkimą nėra privaloma pranešti, o antrąją sudaro atvejai, kai priėmus sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo perkančiajai organizacijai yra nustatoma pareiga paskelbti informacinį pranešimą įstatymo nustatyta tvarka, o pirkimo sutartį leidžiama sudaryti ne anksčiau kaip po 5 dienų nuo informacinio pranešimo paskelbimo dienos¹²⁵. Tad Viešųjų pirkimų įstatymas detalai apibrėžia atvejus, kuomet perkančiosioms organizacijoms reikalingas prekes, paslaugas ar darbus leidžiama įsigyti neskelbiant apie pirkimą.

¹²⁴Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 12 d. vertinimo išvada dėl Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos vykdyto bendrojo lavinimo mokyklų mokinių maitinimo paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

¹²⁵Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 10, 33, 85, 92 ir 93 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 2011, Nr. 85-4137.

Europos Bendrijų Teisingumo Teismas aiškindamas šią įstatymo normą yra pažymėjęs, jog perkančiosioms organizacijoms tik išimtiniais atvejais leidžiama nukrypti nuo viešųjų pirkimų teisės normų ir sudaryti viešojo pirkimo sutartis taikant derybų procedūrą iš anksto neskelbiant skelbimo apie pirkimą. Šios taisyklės privalo būti aiškinamos kaip išimtys, o pareiga įrodinėti išimtinių aplinkybių egzistavimą, kad nebūtų taikomos bendrosios viešųjų pirkimų teisės nuostatos, tenka asmeniui, siekiančiam šiomis išimtimis pasinaudoti¹²⁶.

Papildomos sąlygos įstatymo leidėjo yra nustatytos perkančiosioms organizacijoms, vykdančioms neskelbiamus pirkimus, kai dėl įvykių, kurių perkančioji organizacija negalėjo iš anksto numatyti, būtina skubiai įsigyti reikalingų prekių, paslaugų ar darbų. Tokio neskelbiamo pirkimo atveju, aplinkybės, kuriomis pateisinama ypatinga skuba, negali priklausyti nuo perkančiosios organizacijos¹²⁷. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad šios nukrypimą nuo bendros tvarkos pateisinančios sąlygos, t.y. nenumatyto įvykio buvimas, ypatinga skuba, nesuderinama su kitų viešojo pirkimo procedūrų terminais, priešastinis ryšys tarp nenumatyto įvykio ir jo nulemtos ypatingos skubos, yra kumuliacinės ir privalo būti taikomos visos kartu¹²⁸. Jei bent viena sąlyga netaikoma, negalima vykdyti pirkimo neskelbtinų derybų būdu¹²⁹.

UAB „Litesko“ pagrįsdama rekonstravimo darbų pirkimo būdo pasirinkimą rėmėsi ypatinga pirkimo skuba. Tačiau pirkimo dokumentuose vykdomo pirkimo skuba nepažymėta. Anot Viešųjų pirkimų tarnybos, nei komisijos posėdžių protokoluose, nei pirkimo dokumentuose nenurodoma, jog pirkimą reikia atlikti skubiai, nenustatyti darbų atlikimo terminai ir jiems keliami reikalavimai, pasiūlymuose nurodžius siūlomus atlikimo terminus jie nebuvo vertinami, dėl jų nesiderėta, o sutartyje nustatytas net 19 savaičių darbų atlikimo terminas. Atsižvelgiant į tai, pasirinktas pirkimo būdas buvo pripažintas neteisėtu¹³⁰. Pernelyg ilgi viešojo pirkimo procedūrų vykdymo terminai, kaip aplinkybė

¹²⁶ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1994 m. gegužės 3 d. sprendimas byloje C-328/92 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=98731&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=504942> [žiūrėta 2011.12.08].

¹²⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 6, 7, 8, 10, 13, 15, 18, 22, 23, 24, 31, 32, 39, 41, 54, 58, 78, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97 straipsnių, V skyriaus pavadinimo ir priedo pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 21-1, 94-1, 95-1, 95-2 straipsniais ir 98, 99, 100 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas // Vlastybės žinios. 2010, Nr. 21-1174.

¹²⁸ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1992 m. kovo 18 d. sprendimas byloje Nr. C-24/91 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=97705&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=505060> [žiūrėta 2011.12.08].

¹²⁹ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1993 m. rugpjūčio 2 d. sprendimas byloje Nr. C-107/92 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=98549&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=505246> [žiūrėta 2011.12.08].

¹³⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 7 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr. 2S-5 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Litesko%20ataskaita%20galutinis%20taisyta.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].

paneigianti ypatingos skubos buvimą, ko pasekmėje ir neteisėto pirkimo būdo pasirinkimą, buvo konstatuota ir VŠĮ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos poilsio ir reabilitacijos centro „Pušynas“ vykdytuose pirkimuose¹³¹ taip pat Trakų rajono savivaldybės administracijos vykdytame Automobilių stovėjimo aikštelių bilietų automatų ir jų montavimo pirkime¹³².

Mažeikių rajono savivaldybės administracijos Viešojo pirkimo komisija 2009-03-27 vykusio posėdžio metu nusprendė vykdyti pirkimą supaprastintų neskelbiamų derybų būdu, motyvuodama tuo, kad techninio darbo projekto parengimo ir jo vykdymo priežiūros paslaugas reikalinga nupirkti skubiai, nes: techninis darbo projektas kartu su paraiška įgyvendinančiajai institucijai turi būti pateiktas iki 2009-07-01; techniniam projektui ir paraiškai parengti iki nurodytos datos buvo nustatytas itin trumpas laikotarpis. Tačiau Viešųjų pirkimų tarnyba atlikusi pirkimo vertinimą pažymėjo, jog Mažeikių rajono savivaldybės administracija iš anksto žinojo apie paraiškos pateikimo terminą- 2009-07-01 (7 mėn.), nes 2008-11-28 gavo kvietimą teikti paraišką. Be to, nors kvietimą teikti paraišką gavo 2008-11-28, tačiau sprendimą dėl pirkimo vykdymo priėmė tik 2009-03-27. Atsižvelgiant į tai, Tarnyba konstatavo, jog minėtos aplinkybės, kuriomis grindžiama ypatinga skuba, priklausė nuo perkančiosios organizacijos, tad pirkimas negalėjo būti vykdomas neskelbiamų derybų būdu¹³³.

Patikrinusi Šiaulių miesto savivaldybės administracijos vykdytą Šiaulių miesto „Gytarių“ pagrindinės mokyklos pastato išorinių sienų apšiltinimo darbų pirkimą Viešųjų pirkimų tarnyba konstatavo, jog pirkimo būdas- apklausa buvo pasirinkta neteisėtai. Pasirinkdama šį pirkimo būdą perkančioji organizacija rėmėsi aplinkybėmis, kurių nebuvo galima numatyti- tiekėjas neapskaičiavo beveik pusės darbų kiekio. Tačiau Tarnyba konstatavo, jog atsižvelgiant į su tiekėju sudarytos viešojo pirkimo sutarties sąlygas, kuriomis užsakovui- perkančiajai organizacijai- buvo sudaryta galimybė pateikti pastabas dėl tiekėjo ataskaitos, perkančioji organizacija turėjo galimybę pastebėti, jog pirkimo

¹³¹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. lapkričio 5 d. vertinimo išvada dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos poilsio ir reabilitacijos centro „Pušynas“ vykdyto pastatų išorinių atitvarų rekonstrukcijos techninio projekto parengimo pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

¹³² Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 1 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S-9 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/trakai%202011-08-01.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

¹³³ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 17 d. vertinimo išvada dėl Mažeikių rajono savivaldybės administracijos vykdyto Renavo dvaro sodybos rūmų techninio darbo projekto parengimo ir projekto vykdymo priežiūros pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

dokumentuose neįvertintas minėtas kiekis darbų. Tad šiuo atveju aplinkybės priklausė nuo perkančiosios organizacijos ir perkančioji organizacija negalėjo vykdyti pirkimo apie jį neskelbiant¹³⁴.

Aplinkybės, kuriomis buvo grindžiama ypatinga skuba, buvo pripažintos kaip priklausančios nuo perkančiosios organizacijos ir UAB „Tauragės butų ūkis“ vykdytuose renovavimo darbų pirkimuose. Viešųjų pirkimų tarnyba konstatavo, jog perkančiosios organizacijos pateikiami argumentai, jog sutarties vykdymas užsitęsė, dėl to atsirado nenumatyta skuba, yra nepagrįstas, nes šalių sutartinių įsipareigojimų vykdymo kontrolė yra suteikta perkančiajai organizacijai ir ji elgdama sąžiningai turi užtikrinti, kad sutarties įvykdymas būtų savalaikis¹³⁵. Akmenės rajono savivaldybės vykdytame projekte „Daugiabučių namų atnaujinimas kompleksiskai tvarkomoje Naujosios Akmenės senamiesčio teritorijoje“ rekonstrukcijos darbų pirkime sudarytos viešojo pirkimo sutarties su tiekėju nutraukimas, atsižvelgus į aplinkybę, jog rangovas- tiekėjas- nuo pat sutarties sudarymo pradžios sistemingai pažeidinėjo sutartinius įsipareigojimus, Viešųjų pirkimų tarnybos taip pat nebuvo laikomas įvykiu, kurio perkančioji organizacija negalėjo iš anksto numatyti¹³⁶.

Taigi, taikant Viešųjų pirkimų įstatymo išimtis ir vykdant viešuosius pirkimus neskelbiant apie pirkimą, perkančiųjų organizacijų pažeidimų pobūdis iš esmės yra vienodas- perkančiosios organizacijos nepagrįstai konstatuoja ypatingos skubos buvimą bei netinkamai įvertina aplinkybių, kuriomis grindžiama ypatinga skuba, prigimtį, t.y. ar jos laikytinos, kaip priklausančios nuo perkančiosios organizacijos, ar ne. Manytina, jog šiuos perkančiųjų organizacijų pažeidimus sąlygoja neiškus šios išimties apibrėžimas- įstatymas tik numato, jog įvykiai, kuriais grindžiama ypatinga skuba negali priklausyti nuo perkančiosios organizacijos, tačiau nedetalizuoja kaip turėtų būti suprantama ypatinga skuba, ar į ką turėtų būti atsižvelgta vertinant nuo perkančiosios organizacijos nepriklausančių

¹³⁴ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 18 d. vertinimo išvada dėl Šiaulių miesto savivaldybės administracijos vykdyto Šiaulių miesto "Gytarių" pagrindinės mokyklos pastato (Korsako g. 10, Šiauliai) išorinių sienų apšiltinimo darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

¹³⁵ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 5 d. vertinimo išvada dėl UAB „Tauragės butų ūkis“ vykdyto daugiabučio namo Vytauto g. 60 Tauragėje modernizavimo (atnaujinimo) rangos darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=4> [žiūrėta 2011.12.08].

¹³⁶ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. birželio 23 d. vertinimo išvada dėl Akmenės rajono savivaldybės administracijos vykdyto projekto "Daugiabučių namų atnaujinimas kompleksiskai tvarkomoje Naujosios Akmenės senamiesčio teritorijoje", nutakus UAB "Baltic Construction Development Group" 2010 m. sausio 8 d. projektavimo ir rekonstrukcijos darbų sutartį Nr. SS-1, rekonstrukcijos darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=2> [žiūrėta 2011.12.08].

aplinkybių pobūdį. Tad, darbo atutorės vertinimu, būtent toks siauras nustatytos išimties apibrėžimas ir sąlygoja klaidiną perkančiųjų organizacijų suvokimą kaip minėta išimtis yra galima taikyti.

3.2. Pirkimo dokumentų rengimas

Pirkimo dokumentai- tai „ perkančiosios organizacijos raštu pateikiami tiekėjams dokumentai ir elektroninėmis priemonėmis pateikti duomenys, apibūdinantys perkamą objektą ir pirkimo sąlygas: skelbimas, kvietimas, techninė specifikacija, aprašomieji dokumentai, pirkimo sutarties projektas, kiti dokumentai ir dokumentų paaiškinimai (patikslinimai)“¹³⁷. Pirkimo dokumentų rengimas laikoma viena svarbiausių viešojo pirkimo procedūrų. Pirkimo dokumentuose yra aptariami ne tik perkančiosios organizacijos specifiniai reikalavimai, bet ir esminės sudaromos sutarties bei jos vykdymo sąlygos. Tai yra dokumentai, kurie apima visą informaciją, reikalingą tiekėjams apsispręsti, ar dalyvauti viešajame pirkime bei dalyvavimo atveju leidžia tiekėjams parengti išsamius bei perkančiųjų organizacijų poreikius atitinkančius pasiūlymus¹³⁸. Tad būtent nuo pirkimo dokumentų parengimo didžiąja dalimi priklauso, ar vykdant viešojo pirkimo procedūras bus pasiekti viešųjų pirkimų tikslai.

3.2.1. Kvalifikacinių reikalavimų nustatymas

Pagal Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnio 1 dalies nuostatą, perkančioji organizacija privalo išsiaiškinti, ar tiekėjas yra kompetentingas, patikimas ir pajėgus įvykdyti pirkimo sutartį. Įgyvendinat šią pareigą perkančiajai organizacijai suteikiama teisė pirkimo dokumentuose nustatyti minimalius kvalifikacijos reikalavimus ir pareikalauti, kad kandidatai ar dalyviai pateiktų pirkimo dokumentuose nurodytą informaciją ir kvalifikaciją patvirtinančius dokumentus¹³⁹. Tiekėjo kvalifikacija yra suprantama kaip jo pajėgumas ir pasiruošimas tinkamai įvykdyti ketinamus prisiimti įsipareigojimus

¹³⁷ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 7, 8, 10, 11, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 33, 39, 40, 43, 45, 49, 57, 62, 74, 85, 86, 89, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 15-1 straipsniu įstatymas // Valstybės Žinios. 2009, Nr. 93-3986.

¹³⁸ Trepte P. Regulating procurement: understanding the ends and means of public procurement regulation. New York: Oxford University Press, 2006. P. 297.

¹³⁹ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. 1S-25 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. įsakymo Nr. 1D-100 „Dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 39-1505.

pagal viešojo pirkimo sutartį, bei apima ar gali apimti ekonominį, techninį, profesinį pajėgumą, teisę verstis tam tikra veikla ar tam tikrų kokybės vadybos sistemų įdiegimą ir panašiai¹⁴⁰. Tai yra objektyvi kategorija, t.y. juridinis faktas, kuri žymi tam tikrų praeities ar dabarties faktų egzistavimą¹⁴¹.

Perkančioji organizacija tiekėjų kvalifikacijai patikrinti pasirenka tuos tiekėjo kvalifikaciją apibūdinančius kriterijus ir nustato tokias jų reikalaujamas reikšmes, kurios, perkančiosios organizacijos nuomone, yra būtinos ir pakankamos siekiant užtikrinti sėkmingą pirkimo sutarties įvykdymą¹⁴². Tiekėjų kvalifikacijai pagrįsti taikytinų kvalifikacinių reikalavimų sąrašas apibrėžiamas Viešųjų pirkimų įstatyme. Įstatyme apibrėžtų kriterijų paskirtis yra sumažinti našą tiekėjams, tam, kad nepagrįsti reikalavimai nekliudytų dalyvauti pirkimo procedūrose ir būtų apribotos galimybės perkančiosioms organizacijoms piktnaudžiauti suteiktais įgaliojimais¹⁴³. Tad tokiu teisiniu reglamentavimu perkančiajai organizacijai yra suteikta diskrecijos teisė nustatytose ribose nuspręsti, kokius tiekėjų vertinimo kriterijus nustatyti pirkimo dokumentuose.

Nustatydamą tiekėjų kvalifikacinius reikalavimus perkančioji organizacija, be kita ko, neturi pažeisti lygiateisiškumo, nediskriminavimo, abipusio pripažinimo, proporcingumo ir skaidrumo principų bei Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnio 2 dalyje nustatyto draudimo dirbtinai riboti konkurenciją¹⁴⁴. Negalima nustatyti tokių reikalavimų, kurie būtų pertekliniai perkančiajai organizacijai siekiant įsitikinti tiekėjo patikimumu. Atsižvelgiant į tai, įstatymas įtvirtina „minimalių“ reikalavimų tiekėjų kvalifikacijai sąvoką, kuri suponuoją perkančiųjų organizacijų pareigą atsižvelgti į minėtą tikslų ir priemonių pusiausvyrą¹⁴⁵.

Be kita ko, perkančiosios organizacijos nustatyti kvalifikaciniai reikalavimai privalo būti tikslūs, aiškūs bei be dviprasmybių. Rizika dėl neaiškių, netikslių bei dviprasmiškų kvalifikacinių reikalavimų nustatymo tenka pačiai perkančiajai organizacijai, nes pirkimo dokumentai turi būti aiškinami pagal Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse įtvirtintas sutarčių aiškinimo taisykles ir vadovaujantis contra

¹⁴⁰Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/203688> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁴¹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-293/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/215188> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁴² Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. 1S-25 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. įsakymo Nr. 1D-100 „Dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 39-1505.

¹⁴³ Arrowsmith S. The law of public and utilities procurement. London: Sweet & Maxwell, 2005. P. 720.

¹⁴⁴Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1492/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/226009> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁴⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

preferentum taisykle, reiškiančia, jog neaiškios bei dviprasmiškos pirkimo dokumentų sąlygos aiškinamos jas pasiūliusios ar parengusios šalies nenaudai¹⁴⁶.

Perkančioji organizacija gali nustatyti kitokius nei apibrėžti įstatyme ar rekomendacijoje kvalifikacijos vertinimo kriterijus, arba nustatyti aukštesnes jų reikšmes, tačiau tokiu atveju ji turi būti įsitikinusi, kad toks sprendimas yra pagrįstas¹⁴⁷. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pasisakydamas dėl viešųjų pirkimų įstatymo normų, reglamentuojančių tiekėjų kvalifikacinius reikalavimus, aiškinimo ir taikymo, yra nurodęs, kad perkančiosios organizacijos nustatyti aukšti arba pernelyg specifiniai reikalavimai pateisinami tik tada, jeigu pateikiamas patikimas ir įtikinamas tokių reikalavimų nustatymo pagrindimas. Tokiomis priežastimis gali būti ypatinga perkamo objekto svarba ar sutarties, kuria siekiama įsigyti šį objektą, specifinė paskirtis arba tai, kad aukštą kvalifikacinį reikalavimą pateisina viešojo intereso apsauga¹⁴⁸.

Viešųjų pirkimų įstatyme, be tam tikrų galimų pozityviųjų reikalavimų tiekėjų kvalifikacijai, kaip ekonominis ar techninis pajėgumas, kvalifikaciniai gebėjimai, numatyti ir negatyvaus pobūdžio reikalavimai, kurie nors ir tiesiogiai nėra susiję su tiekėjo kvalifikacija, tačiau, kaip ir pozityvieji kokybinės atrankos kriterijai, perkančiajai organizacijai padeda įsitikinti tiekėjų patikimumu ir įvertinti asmeninę jo padėtį bei profesines savybes. Remdamasi jais, perkančioji organizacija gali pašalinti tiekėją iš viešojo pirkimo procedūrų. Šie reikalavimai susiję su profesine etika, mokestinių ir socialinių mokėjimų prievolių įvykdymu. Kaip ir tiekėjų ekonominį ir finansinį, techninį ar profesinį pajėgumą patvirtinančių reikalavimų taikymo atveju, šių sąlygų taikymas priskirtas perkančiosios organizacijos diskrecijai. Vienintelis nustatytas ribojimas Viešųjų pirkimų įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje aptartas atvejis- teistumas fiziniams asmenims, o juridiniams asmenims įsiteisėjusio apkaltinamojo nuosprendžio buvimas vadovui ar buhalteriu už tam tikras nusikalstamas veikas¹⁴⁹.

Tačiau nepaisant šio vienintelio imperatyviai įstatymo nustatyto reikalavimo Kauno apskrities archyvas pirkimo dokumentuose šio minimalaus kvalifikacinio reikalavimo neįtraukė. Be kita ko, pirkimo dokumentuose taip pat nustatė, jog pateikiant pasiūlymą tiekėjai turi pateikti informaciją bei dokumentus, patvirtinančius ir apibūdinančius reikalaujamą tiekėjų kvalifikavimą: teisę verstis

¹⁴⁶ Rumšienė G. Viešieji pirkimai: tiekėjų kvalifikacijos vertinimo ypatumai // *Juristas*. 2007, Nr. 7-8. P. 41.

¹⁴⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-126/2010 // <http://www.infollex.lt/tp/159729> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁴⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-222/2008 // <http://www.infollex.lt/tp/85560> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁴⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // *Teismų praktika* Nr. 31.

atitinkama veikla, ekonominę ir finansinę būklę, techninį ir profesinį pajėgumą. Tačiau pačių kriterijų ir jų reikšmių bei reikalaujamų dokumentų sąrašo nenurodė¹⁵⁰. Privalomas taikyti Viešųjų pirkimų įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas kvalifikacinis reikalavimas nebuvo įtrauktas rengiant ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos¹⁵¹, Mažeikių rajono savivaldybės administracijos¹⁵² bei Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos¹⁵³ vykdytų paslaugų pirkimo dokumentus.

Perkančiųjų organizacijų nustatomi kvalifikaciniai reikalavimai turi būti pagrįsti ir proporcingi pirkimo objektui, tikslūs bei aiškūs¹⁵⁴. Patikrinusi VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ vykdytą Pacientų dietinio maitinimo paslaugų pirkimą buvo konstatuotas šio reikalavimo pažeidimas, nes pirkimo sąlygose nenurodant pirkimo objekto vertės, buvo reikalaujama pateikti sutartį, kurios vertė ne mažesnė kaip 75 procentai pirkimo objekto vertės. Pažeidimas buvo konstatuotas ir nenurodžius konkretaus skaičiaus darbuotojų, kurie privalo turėti tam tikrus pažymėjimus ar atitikti kitus specialius reikalavimus. Minėta pareiga nebuvo užtikrinta ir tuomet, kai to paties kriterijaus reikšmė buvo privaloma tenkinti tiek visiems ūkio subjektams kartu, tiek kiekvienam atskirai¹⁵⁵.

Reikalavimas, jog nustatytieji kvalifikaciniai reikalavimai turi būti tikslūs, aiškūs nebuvo užtikrintas ir VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ vykdytame supaprastintame atvira konkurse „Darbų kartu su darbo projekto parengimu atlikimas VŠĮ Sapiegos ligoninė, Antakalnio g. 17, Vilnius“. Perkančioji organizacija pirkimo sąlygose numatė, jog „įmonė turi sutarties vykdymui privalomą atestatą (licenciją, leidimą, patentą)“, tačiau nenurodė, kokius konkrečiai atestatus, licencijas, leidimus, patentus turi turėti tiekėjas, ketinantis dalyvauti pirkime¹⁵⁶. Konkretūs atestatai, nacionaliniai ar Europos Sąjungos

¹⁵⁰Kauno apskrities archyvo administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. rugpjūčio 30 d., santrauka // http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Kauno_apskrities_archyas.pdf [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁵¹Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. liepos 28 d., santrauka // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/vmvt.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁵²Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 17 d. vertinimo išvada dėl Mažeikių rajono savivaldybės administracijos vykdyto Renavo dvaro sodybos rūmų techninio darbo projekto parengimo ir projekto vykdymo priežiūros pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁵³Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 12 d. vertinimo išvada dėl Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos vykdyto Kazlų Rūdos savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklų mokinių maitinimo paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁵⁴Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

¹⁵⁵VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. liepos 27 d., santrauka // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/sapiegos.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁵⁶Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 13 d. vertinimo išvada dėl VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ vykdyto darbų kartu su darbo projekto parengimu atlikimas VŠĮ Sapiegos ligoninė, Antakalnio g. 17, Vilnius, pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

standartai nebuvo nurodyti UAB „Tauragės butų ūkis“¹⁵⁷, Rokiškio¹⁵⁸, Pagėgių¹⁵⁹, Trakų¹⁶⁰ rajono savivaldybių bei Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos¹⁶¹ vykdytuose pirkimuose.

Kaip dirbtinai ribojančia konkurenciją buvo pripažinta perkančiosios organizacijos pirkimo dokumentuose numatyta sąlyga, jog tiekėjo pasitelkti subrangovai privalo būti teisės aktų nustatyta tvarka įregistruoti juridiniai asmenys. Tarnyba pažymėjo, jog toks reikalavimas prieštarauja Viešųjų pirkimų įstatyme pateikiamai tiekėjo sąvokai, nes ji apima kiekvieną ūkio subjektą: fizinį asmenį, privatų ar viešą juridinį asmenį, kitas organizacijas, jų padalinius ar tokių asmenų grupę. O šiuo atveju specialus reikalavimas tiekėjo veiklos formai pažeidžia lygiateisiškumo principą¹⁶². UAB „Tauragės butų ūkis“ vykdytame daugiabučio namo Vytauto g. 60 Tauragėje modernizavimo rangos darbų pirkime nustatyti kvalifikaciniai reikalavimai taip pat buvo pripažinti kaip prieštaraujantys Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtintai tiekėjo sąvokai, todėl dirbtinai ribojantys konkurenciją bei pažeidžiantys lygiateisiškumo principą, nes tiekėjams buvo draudžiama pasitelkti subrangovus ar veikti jungtinės veiklos pagrindu¹⁶³.

¹⁵⁷ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 5 d. vertinimo išvadė dėl UAB „Tauragės butų ūkis“ vykdyto daugiabučio namo Vytauto g. 60 Tauragėje modernizavimo (atnaujinimo) rangos darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=4> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁵⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 15 d. vertinimo išvada dėl Rokiškio savivaldybės administracijos vykdyto Projekto „Konstatinavos kaimo mokyklos pastato rekonstravimas ir pritaikymas savivaldybės įstaigų ir kaimo bendruomenės reikmėms“ rekonstrukcijos darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁵⁹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 1 d. vertinimo išvada dėl Pagėgių savivaldybės administracijos vykdyto Pagėgių miesto Jaunimo, Vytauto, Žemaičių, Jankaus, Geležinkėlio, Birutės, Vydūno gatvių ir miesto parko dalies viešųjų erdvių sutvarkymo darbų ir stendų gamybos ir sumontavimo pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁶⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 13 d. vertinimo išvada dėl Trakų rajono savivaldybės administracijos vykdyto Onušio seniūnijos pastato rekonstrukcijos rangos darbų techninė priežiūros pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁶¹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 26 d. vertinimo išvada dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos vykdyto kompiuterių serverių ir programinės įrangos įsigijimo ir įdiegimo pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁶² Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 25 d. vertinimo išvada dėl UAB „Vilniaus energija“ vykdyto šilumos tiekimo tinklų įvadų statybos darbų Vilniaus mieste pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁶³ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 5 d. vertinimo išvada dėl UAB „Tauragės butų ūkis“ vykdyto daugiabučio namo Vytauto g. 60 Tauragėje modernizavimo (atnaujinimo) rangos darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=4> [žiūrėta 2011.12.08].

Tad atsižvelgus į perkančiųjų organizacijų vykdomų pažeidimų pobūdį nustatant tiekėjams minimalius kvalifikacinius reikalavimus, pažeidimus įtakojančias priežastis, darbo autorės vertinimu, galima skirstyti į dvi grupes. Aiškiai apibrėžto bei privalomo nustatyti reikalavimo nepaisymas yra pagrindas išvadai apie subjektų aplaidumą be atidumo stoką. O neaiškiai, netiksliai bei dviprasmiškai suformuotos sąlygos nenurodant konkrečių privalomų atitikti reikalavimų reikšmių leidžia teigti ne tik apie subjektų rengiančių pirkimo dokumentus patirties trūkumą, bet ir nekompetenciją. Patirties viešųjų vykdyje stoka taip pat lemia ir klaidingą perkančiųjų organizacijų suvokimą apie tiekėjų patikimumą ir gebėjimą įvykdyti prisiimtus įsipareigojimus, ko pasekmėje ir nepagrįstus, dirbtinai ribojančius konkurenciją kvalifikacinius reikalavimus. Tad aplaidumas, atidumo stoka (I) bei patirties trūkumas (II) laikytini pagrindinėmis priežastimis, kodėl perkančiosios organizacijos neįtraukia privalomų taikyti reikalavimų, tiksliai nenurodo jų reikšmių ar klaidingai vertina tiekėjų galimybes, nustatydamos dirbtinai konkurenciją ribojančius kvalifikacinius reikalavimus.

3.2.2. Techninės specifikacijos nustatymas

Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 3 dalies 1 ir 2 punktuose yra įtvirtinti du būdai techninei specifikacijai parengti. Pirmas būdas- nurodant standartą, techninį liudijimą ar bendrąsias technines specifikacijas. Antras būdas- apibūdinant norimą rezultatą arba nurodant pirkimo objekto funkcinis reikalavimus. Taip pat įstatymo leidėjo įtvirtinta galimybė techninę specifikaciją parengti suderinus abu minėtus būdus¹⁶⁴. Tačiau kartu yra akcentuojama, jog nurodomos pirkimo objekto funkcinės savybės ir reikalavimai turi būti tikslūs ir aiškūs, tam kad tiekėjai galėtų parengti tinkamus pasiūlymus, o perkančioji organizacija įsigyti reikalingų prekių, paslaugų ar darbų¹⁶⁵. Tad perkančiajai organizacijai suteikiama diskrecija apsispręsti kuriuo iš nurodytų būdų ar nurodytų būdų derinių apibrėžti perkamo objekto charakteristikas.

Be pareigos užtikrinti reikalavimų tikslumą bei aiškumą įstatymo leidėjo yra nustatyti ir tam tikri ribojimai, kuriuos perkančiosios organizacijos privalo užtikrinti visais atvejais rengdamos pirkimo dokumentus ir nustatydamos reikalavimus pirkimo objektui. Visų pirma, techninės specifikacijos turėtų

¹⁶⁴ Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-999/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/203772> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁶⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-295/2007 // <http://www.infolex.lt/tp/79354> [žiūrėta 2011.12.08].

būti parengtos atsižvelgiant į neįgaliųjų kriterijus arba į visiems naudotojams tinkamą projektą. Antrasis ribojimas apima perkančiosios organizacijos pareigą užtikrinti konkurenciją bei tiekėjų nediskriminavimą¹⁶⁶. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs, kad nediskriminavimo ir konkurencijos užtikrinimo imperatyvai yra vienodai aktualūs tiek tiekėjų kvalifikacijos, tiek pasiūlymų reikalavimų nustatymo bei vertinimo metu. Tai bendrieji reikalavimai, pagal Viešųjų pirkimų įstatymą privalomi perkančiosioms organizacijoms, neatsižvelgiant į pirkimo procedūros stadiją¹⁶⁷. Tad perkančiosios organizacijos visose viešojo pirkimo vykdymo stadijose, ne išimtis ir techninės specifikacijos nustatymas, privalo užtikrinti nediskriminavimo principo įgyvendinimą bei konkurencingas sąlygas tiekėjams.

Pirkimo dokumentuose apibrėžiant pirkimo objekto pagrindines savybes perkančiajai organizacijai taip pat imperatyviai nustatoma pareiga užtikrinti lygiaverčių standartų doktriną. Remiantis Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 8 dalimi, apibūdinant pirkimo objektą, techninėje specifikacijoje negali būti nurodytas konkretus modelis ar šaltinis, konkretus procesas ar prekės ženklas, patentas, tipas, konkreti kilmė ar gamyba, dėl kurių tam tikroms įmonėms ar produktams būtų sudarytos palankesnės sąlygos ar jie būtų atmeti. Tačiau kartu įstatymo leidėjo yra nustatoma išimtis, jog toks pirkimo objekto apibūdinimas yra leistinas, jei pirkimo objekto neįmanoma tiksliai bei aiškiai apibūdinti nurodant standartą, techninį liudijimą ar bendrąsias technines specifikacijas, apibūdinant norimą rezultatą arba nurodant pirkimo objekto funkcinius reikalavimus, taip pat suderinus abu minėtus būdus. Tokiu atveju perkančiajai organizacijai nustatoma pareiga techninėje specifikacijoje įrašyti žodį „arba lygiavertis“¹⁶⁸. Tačiau Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pasisakydamas dėl lygiaverčių standartų doktrinos taikymo pažymėjo, jog tokio žodžio nebuvimas nebus pažeidimas, kai tam tikras apibūdinimas bus suprantamas ne tik kaip konkretus prekės ženklas, bet ir kaip bendrinis kriterijus, apibūdinantis visą produktų rūšį arba tipą. Nagrinėjamos bylos kontekste kasacinis teismas pažymėjo, jog „Doppler efekto principas nėra konkretus prekės apibūdinimas Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 8 dalies prasme, išskiriantis konkrečią prekę iš kitų. Doppler efekto principas nenurodo konkretaus gamintojo ar tiekėjo, kuriam būtų sudarytos išskirtinės sąlygos pasiūlymui pateikti. Visi Doppler efekto ar jam lygiavertiu principu veikiantys greičio matuokliai, nesvarbu, kas juos gamina ir kas jais prekiauja, galėjo būti pasiūlyti perkančiajai organizacijai. Doppler efekto principas yra tikslinantis matavimo priemonės veikimą aukšto

¹⁶⁶ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

¹⁶⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/203688> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁶⁸ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

dažnio elektromagnetinėmis bangomis, nes šiuo principu veikiantys greičio matuokliai skleidžia radijo bangas. Dėl to nagrinėjamu atveju Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 8 dalis netaikytina¹⁶⁹. Tad netgi ir lygiaverčių standartų doktrinos taikymo srityje perkančiajai organizacijai suteikiami platūs diskreciniai įgaliojimai apsispręsti kokios perkamo objekto savybes turėtų būti nurodomos ir kaip konkrečiu atveju traktuojamos. Tačiau suteikti platūs diskreciniai įgaliojimai jokiū būdu nereiškia, jog veikimo laisvės ribos nėra apibrėžiamos. Suteiktų įgaliojimų kontekste yra aiškiai nustatomos perkančiosios organizacijos pareigos bei draudimai, kurių perkančioji organizacija privalo laikytis.

Viešųjų pirkimų tarnyba atlikusi Visagino savivaldybės administracijos vykdyto supaprastinto atviro konkurso „Įstaigos ir jos padalinių vidinių dokumentų srautų ir procesų analizės ir optimizavimo paslaugų bei dokumentų valdymo sistemos tobulinimo, naujų modulių sukūrimo ir diegimo, ir darbuotojų mokymo paslaugų pirkimas“ patikrą nurodė, jog pirkimo dokumentų techninėje specifikacijoje kompiuterinės įrangos reikalavimuose nustatyta: „Operacinė sistema– Windows Server“, „Terminaliniai klientai– Windows nuotolinis valdymas“, tačiau neįrašyti žodžiai „arba lygiavertis“. Tarnyba konstatavo, jog tai pažeidžia Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 8 dalies nuostatą, kad pirkimo objekto apibūdinimas, nurodant konkretų procesą ar prekės ženklą, patentą, tipą, konkrečią kilmę ar gamybą, galimas tik išimties tvarka, kai pirkimo objekto yra neįmanoma tiksliai ir suprantamai apibūdinti pagal įstatymo reikalavimus. Tačiau tokiu atveju privalo būti įrauktas reikalavimas „arba lygiavertis“, kas šio pirkimo atveju nebuvo atlikta. Parengtoji techninė specifikacija taip pat buvo pripažinta kaip pažeidžianti Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 2 dalį, numatančią kad techninė specifikacija turi užtikrinti konkurenciją ir nediskriminuoti tiekėjų, nes „Windows“, „Windows Server“ yra „Microsoft Corporation“ prekių ženklai ir tuo tam tikriems tiekėjams yra sudarytos palankesnės sąlygos dalyvauti pirkime¹⁷⁰.

Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 8 dalies nuostata, kad pirkimo objekto apibūdinimas, nurodant konkretų procesą ar prekės ženklą, patentą, tipą, konkrečią kilmę ar gamybą, galimas tik išimties tvarka, kai pirkimo objekto yra neįmanoma tiksliai ir suprantamai apibūdinti pagal įstatymo reikalavimus, nebuvo užtikrinta ir VŠĮ Sapiegos ligoninės vykdytame supaprastintame atvirame

¹⁶⁹ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-323/2009 // <http://www.infolex.lt/tp/130205> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁷⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 21 d. vertinimo išvada dėl Visagino savivaldybės administracijos vykdyto įstaigos ir jos padalinių vidinių dokumentų srautų ir procesų analizės ir optimizavimo paslaugų bei dokumentų valdymo sistemos tobulinimo, naujų modulių sukūrimo ir diegimo, ir darbuotojų mokymo paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

konkurse „Darbų kartu su darbo projekto parengimu atlikimas VŠĮ Sapiegos ligoninė, Antakalnio g. 17, Vilnius“. Viešųjų pirkimų tarnyba nurodė, jog pirkimo sąlygų priede „Darbų kiekių žiniaraštis“ nurodyti konkrečių prekių (pvz., „Tatramat“, „Vetonit“, „Paroc Section AluCoat T“, „Knauf“) ženklai, bet neįrašyti žodžiai „arba lygiavertis“¹⁷¹.

Patikrinusi Radviliškio rajono savivaldybės vykdyto pirkimo dokumentus, Viešųjų pirkimų tarnyba konstatavo, jog pirkimo sąlygų 1 priedo „Techninė specifikacija“ 30 punkto reikalavimas, kad „įrangos gamintojas turi turėti sertifikuotą gamintojo aptarnavimo centrą Lietuvoje“, dirbtinai riboja konkurenciją ir diskriminuoja tiekėjus, kadangi apriboja tiekėjų, neturinčių sertifikuoto gamintojo aptarnavimo centro Lietuvos Respublikoje, bet galinčių laiku užtikrinti kokybišką pirkimo sutarties vykdymą, galimybes dalyvauti pirkime. Tai pažeidžia Viešųjų pirkimų įstatymo 25 straipsnio 2 dalies nuostatą, kad „techninė specifikacija turi užtikrinti konkurenciją ir nediskriminuoti tiekėjų“, ir neužtikrina nediskriminavimo principo laikymosi. Anot Viešųjų pirkimų tarnybos, Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnio 3 dalyje imperatyviai nustatyta, kad tiekėjas gali remtis kitų ūkio subjektų pajėgumais, neatsižvelgdamas į tai, kokio teisinio pobūdžio ryšiai su jais, todėl perkančioji organizacija negalėjo reikalauti turėti tokį centrą ir turėti jį konkrečiame regione¹⁷².

Lietuvos Respublikos susisiekiimo ministerijos vykdytame pirkime Viešųjų pirkimų tarnybos buvo konstatuota, jog pirkimo techninėje specifikacijoje nustatytų techninių reikalavimų mobiliojo ryšio telefono aparatams visuma (matmenys, svoris, displejus, kamera, budėjimo ir pokalbio laikas su standartine baterija ir kt.) yra pritaikyta gamintojo Apple telefonams iPhone 4, kuriais prekiauja UAB „Omnitel“. Kiti du dalyvauti pirkime pakviesti tiekėjai UAB „Bitė Lietuva“ ir UAB „Tele2“ iPhone 4 telefonais neprekiauja. Tokiais perkančiosios organizacijos veiksmais nebuvo užtikrintas lygiateisiškumo bei nediskriminavimo principų laikymasis bei viešųjų pirkimų tikslo siekimas, nes perkančioji organizacija tokiais savo veiksmais dirbtinai riboja tiekėjų galimybę dalyvauti pirkime¹⁷³.

¹⁷¹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 13 d. vertinimo išvada dėl VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ vykdyto darbų kartu su darbo projekto parengimu atlikimas VŠĮ Sapiegos ligoninė, Antakalnio g. 17, Vilnius, pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁷² Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 8 d. vertinimo išvada dėl Radviliškio rajono savivaldybės administracijos vykdyto apskaitos ir valdymo, strateginio planavimo bei priežiūros ir programinio biudžeto, taip pat dokumentų apskaitos ir projektų valdymo sistemos kūrimo, diegimo bei priežiūros paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁷³ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. lapkričio 16 d. vertinimo išvada dėl Lietuvos Respublikos susisiekiimo ministerijos vykdyto Mobiliojo ryšio paslaugos ir mobiliojo ryšio telefono aparatų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

Tad perkančiųjų organizacijų vykdomi pažeidimai rengiant techninę specifikaciją pagrįdė apima atvejus, kuomet perkančiosios organizacijos nustatydamos reikalavimus pirkimo objektui proteguoja konkretaus prekės ženklo prekes ar teikiamas paslaugas. Atsižvelgiant į tai, jog pareiga užtikrinti lygiaverčių standartų doktriną perkančiajai organizacijai nustatyta įstatymu, kartu aiškiai apibrėžiat šios doktrinos taikymo sąlygas, manytina, jog patirties stoka bei įstatymo reikalavimų neišmanymas laikytinos pagrindinėmis priežastimis įtakojančiomis perkančiųjų organizacijų vykdomus pažeidimus nustatant ne tik kvalifikacinius reikalavimus tiekėjams, bet ir perkamo objekto techninę specifikaciją. Nepagrįstų bei dirbtinai ribojančių konkurenciją reikalavimų nustatytas vėlgi leidžia teigti apie subjektų rengiančių pirkimo dokumentus patirties trūkumą bei leidžia tvirtinti, jog perkančiosios organizacijos visiškai nesidomi viešųjų pirkimų vykdymo praktika. O Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos aptartas pažeidimo atvejis leidžia konstatuoti ir piktnaudžiavimą suteiktais įgaliojimais siekiant savanaudiškų tikslų.

3.2.3. Pasiūlymų vertinimo kriterijų pasirinkimas

Viešųjų pirkimų įstatyme įstatymo leidėjo yra įtvirtinti du alternatyvūs vertinimo kriterijai, kuriais vadovaujantis yra išrenkamas viešojo pirkimo laimėtojas. Remiantis Viešųjų pirkimų įstatymo 39 straipsnio 4 dalimi, perkančioji organizacija gali remtis ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijumi, kai pirkimo sutartis yra sudaroma su dalyviu, pateikusių naudingiausią pasiūlymą, išrinktą pagal perkančiosios organizacijos nustatytus kriterijus, susijusius su pirkimo objektu, arba pasiūlymas gali būti vertinamas remiantis mažiausios kainos kriterijumi¹⁷⁴.

Reikalavimų į kuriuos perkančioji organizacija turėtų atsižvelgti ar įvertinti prieš pasirinkdama pasiūlymų vertinimo kriterijų įstatymas nenumato. Įstatymu perkančiajai organizacijai nustatoma vienintelė pareiga- pasirinktą kriterijų ir jo subkriterijų reikšmes nurodyti pirkimo dokumentuose¹⁷⁵. Tad perkančioji organizacija yra laisva pasirinkti, kurį vertinimo kriterijų taikyti ir yra ribojama tik viešųjų pirkimų principų tinkamo įgyvendinimo.

Vadovaujantis Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo arba mažiausios kainos vertinimo kriterijumi rekomendacijomis, perkančioji organizacija prieš pasirinkdama

¹⁷⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

¹⁷⁵ Ten pat.

vieną iš aptartųjų kriterijų turi atsižvelgti į konkretaus pirkimo ypatybes ir į tai, kuris tiekėjų pasiūlymų vertinimo būdas leistų pasiekti Viešųjų pirkimų įstatyme įtvirtiną tikslą- įsigyti prekių paslaugų ar darbų racionaliai naudojant valstybės lėšas. Mažiausios kainos kriterijų perkančioji organizacija turėtų pasirinkti tais atvejais, kai kitos perkamo objekto savybės ar kitos pasiūlymo sąlygos neturi didesnės reikšmės perkamo objekto naudojimui ar sutarties įvykdymui, o ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijaus taikymas yra tikslingas tuomet, kai svarbu pasiekti, kad perkamas objektas būtų kuo kokybiškesnis. Kokybiškesnis rekomendacijos prasme suprantamas kaip „funkcionalesnis, estetiškesnis, pigesnis aptarnaujant ir plėtojant, efektyvesnis siekiant tų tikslų, kuriems perkančioji organizacija juos numato panaudoti, kad saugotų aplinką, kad būtų kuo trumpesni pristatymo ar atlikimo terminai ir ilgesnis garantijos laikotarpis“¹⁷⁶. Ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijus, viena vertus, yra gerokai sudėtingesnis ir reikalaujantis nemažai perkančiosios organizacijos laiko sąnaudų, kita vertus, šio kriterijaus taikymas leidžia perkančiajai organizacijai pasirinkti tokias prekes, paslaugas ar darbus, kurie yra geriausi ne tik dėl kainos, bet ir dėl kokybės¹⁷⁷.

Rinkdamasi vertinimo kriterijų perkančioji organizacija privalo užtikrinti pasirinktų vertinimo kriterijų aiškumą bei suprantamumą taip pat turi vertinimo kriterijus nustatyti taip, jog būtų užtikintas viešųjų pirkimų tikslas. Šiems reikalavimams įvykdyti Viešųjų pirkimų pasiūlymų vertinimo ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo arba mažiausios kainos vertinimo kriterijumi rekomendacijose yra detalčiai apibrėžiami ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijai, jų parametrai, lyginamieji svoriai, išreikšti konkrečiais dydžiais ar balų intervalais, bei aptariamoms ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo nustatymo formulės¹⁷⁸. Tad nors įstatyminiu lygmeniu perkančiosios organizacijos įgaliojimai ir nedetalizuojami apibrėžiant tik galimus taikyti kriterijus, šių kriterijų pasirinkimo aplinkybės, taikymo sąlygos yra smulkiai detalizuotos rekomendacijose, kurios nors ir nėra perkančiosioms organizacijoms privalomos, tačiau nubrėžia veiklos gaires vertinimo kriterijų taikymo srityje ir neabejotinai atlieka informacinę funkciją- išaiškina kaip konkrečiu atveju turėtų būti taikomos teisės normos.

¹⁷⁶ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2006 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. 1S-53 „Dėl viešųjų pirkimų pasiūlymo vertinimo ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo arba mažiausios kainos vertinimo kriterijumi rekomendacijų“ // http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2011/teisesAktai/dir_6.pdf [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁷⁷ Dauskurdas V., Jakštas V., Soloveičikas D. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlių ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų // Juristas. 2008, Nr. 3. P. 28.

¹⁷⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2006 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. 1S-53 „Dėl viešųjų pirkimų pasiūlymo vertinimo ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo arba mažiausios kainos vertinimo kriterijumi rekomendacijų“ // http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2011/teisesAktai/dir_6.pdf [žiūrėta 2011.12.08].

Kauno apskrities archyvo nustatytas ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijus: „< ...> paslaugų kokybė, galimų teikiamo ryšio sutrikimų šalinimo operatyvumas, lankstus atsiskaitymo modelis“ vykdytame Viešojo fiksuoto telefoninio ryšio paslaugų pirkime buvo pripažintas netiksliu bei neišsamiu. Viešųjų pirkimų tarnyba pažymėjo, jog įstatymas įpareigoja perkančiąją organizaciją laikytis viešųjų pirkimų principų tiek rengiant pirkimo dokumentus, tiek vertinant pasiūlymus ir priimant sprendimus. O šiuo konkrečiu atveju pirkimo dokumentuose nedetalizuoti pasiūlymo vertinimo kriterijai, nenurodyta, už kokius pasiūlymo aspektus tiekėjas gali tikėtis maksimalių įvertinimo balų. Vertinimo kriterijai turi būti išsamūs, privalo būti nurodyti jų lyginamieji svoriai, tikslūs kriterijų parametrai tam, jog tiekėjai galėtų tinkamai nurodyti vertinamas savo pasiūlymų savybes, o perkančiosios organizacijos remdamosi tiekėjų pasiūlymuose esančia informacija, objektyviai įvertinti pasiūlymus, juos palyginti ir parinkti ekonomiškai naudingiausią¹⁷⁹.

Patikrinusi Ugdyto plėtotės centro vykdyto Projekto veiklų ir rezultatų viešinimo paslaugų pirkimo dokumentus, Viešųjų pirkimų tarnyba pažymėjo, jog perkančiosios organizacijos pasirinkti du ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijai: kaina bei kokybė ir įgyvendinamumas. Pirkimo dokumentuose, be kita ko, pateikti šių parametrų reikšmių įvertinimo aspektai bei pasiūlymų techninių aprašymų charakteristikos. Perkančioji organizacija, pateikdama šią informaciją, nenurodė, kokiais tiekėjų pateiktais duomenimis konkrečiai bus remiamasi skiriant vertinimo balus, t. y. nenurodyta, už kokias pateiktas charakteristikas, pasiūlymo elementus tiekėjas gali tikėtis maksimalių įvertinimo balų, nepateikta vertinimo metodika. Taip pat nepakankamai išsamiai apibūdinti vertinimo kriterijų parametrai: nenurodytos konkrečios reikalaujamos tiekėjų pasiūlymų savybės, į kurias bus atsižvelgta vertinant pasiūlymų techninius duomenis. Anot Viešųjų pirkimų tarnybos, pirkimo sąlygose nustatyta pasiūlymų vertinimo procedūra pažeidė skaidrumo principą, suponuojantį perkančiosios organizacijos veiksmų prognozuotumą ir savavališkų veiksmų grėsmės pašalinimą¹⁸⁰.

Taigi, atlikta perkančiosios organizacijos įgaliojimų bei vykdomų pažeidimų nustatant pasiūlymų vertinimo kriterijus analizė leidžia teigti, jog būtent įgūdžių viešųjų pirkimų vykdymo procedūrose stoka tiesiogiai įtakoja tai, jog perkančiosios organizacijos klaidingai suvokia, kaip turi būti pirkimo

¹⁷⁹ Kauno apskrities archyvo administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. rugpjūčio 30 d., santrauka // http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Kauno_apskrities_archyvas.pdf [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁸⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. lapkričio 11 d. vertinimo išvada dėl Ugdyto plėtotės centro vykdyto projekto veiklų ir rezultatų viešinimo paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtpm8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

dokumentuose apibrėžiami vertinimo kriterijai, ko pasekmėje neužtikrinamas pasirinktų subkriterijų aiškumas bei tikslumas.

3.3. Tiekėjų pasiūlymų vertinimas

3.3.1. Tiekėjų kvalifikacijos tikrinimas

Kvalifikacijos patikrinimas tai procedūra, kurios metu tikrinama, ar tiekėjai atitinka pirkimo dokumentuose nurodytus minimalius kvalifikacinius reikalavimus¹⁸¹. Perkančiajai organizacijai įstatymu imperatyviai nustatoma pareiga nustačius, jog kandidatas ar dalyvis pateikė netikslius ar neišsamius duomenis apie savo kvalifikaciją, nepažeidžiant viešųjų pirkimų principų prašyti tiekėją šiuos duomenis papildyti arba paaiškinti per protingą terminą. Duomenys apie kvalifikaciją neišsamiais ar netiksliais kvalifikuojami tada, kai tiekėjas pateikia atitinkamą kvalifikaciją iš dalies pagrindžiančius duomenis arba šie turi trūkumų¹⁸². Teismų praktikoje yra išaiškinta, kad kvalifikacinių duomenų patikrinimo institutas yra skirtas netikslumų ir atsitiktinių klaidų taisymui tiems tiekėjams, kurių kvalifikacija iš tiesų yra tinkama. Tiekėjams turi būti sudarytos galimybės patikslinti informaciją apie kvalifikaciją¹⁸³. Tad tik aiškus, visiškas bei nekeliantis abejonių įsitikinimas tiekėjo kvalifikacijos neatitikimu yra pagrindas pašalinti tokį tiekėją iš tolimesnių viešojo pirkimo procedūrų vykdymo.

Pasiūlymą pateikusių tiekėjų kvalifikaciniai duomenys tikrinami remiantis jiems pateiktuose pirkimo dokumentuose nustatytais kriterijais ir procedūromis. Ekonominę bei finansinę būklę ir techninį profesinį pajėgumą apibūdinantys kriterijai tikrinami lyginant tiekėjo pateiktame klausimyne, deklaracijoje bei kituose pateiktuose dokumentuose nurodytas kriterijų reikšmes su tomis reikšmėmis, kurios buvo nurodytos pirkimo dokumentuose. Jeigu bent vieno kvalifikacinio kriterijaus reikšmė yra mažesnė už pirkimo dokumentuose nustatytą, laikoma, jog tiekėjas neatitinka keliamų kvalifikacijos reikalavimų. Jeigu perkančiajai organizacijai kyla abejonių dėl tiekėjo tinkamumo, ji turi teisę kreiptis į

¹⁸¹ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. 1S-25 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. įsakymo Nr. 1D-100 „Dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 39-1505.

¹⁸² Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/203688> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁸³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

kompetentingas institucijas tikslu gauti visą reikiamą informaciją. O kriterijų, kurių reikšmių atitiktį reikalavimas nustatyti yra sunku, patikrinimui gali būti pasitelkiami ekspertai¹⁸⁴.

Perkančiajai organizacijai įstatymu imperatyviai nustatoma pareiga atmesti tiekėjo pasiūlymą, jeigu jo kvalifikacija neatitinka pirkimo dokumentuose nustatytų minimalių kvalifikacijos reikalavimų arba jeigu kandidatas perkančiosios organizacijos prašymu per protingą terminą nepatiksline pateiktą netikslų ar neišsamių duomenų apie savo kvalifikaciją. Jokių išimčių iš taisyklės įstatymas nenumato, tad nustačiusi neatitikimo nustatytiems kvalifikaciniais reikalavimas faktą, perkančioji organizacija privalo tokio tiekėjo pateiktą pasiūlymą atmesti¹⁸⁵.

Nors Viešųjų pirkimų įstatymas perkančiąsias organizacijas imperatyviai įpareigoja kreiptis į tiekėjus dėl netikslų ar neaiškių kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų papildymo ar patikslinimo, VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ vykdytame Pacientų dietinio maitinimo paslaugų pirkime dviejų tiekėjų pasiūlymai buvo atmesti kaip neatitinkantys kvalifikacinių reikalavimų neprašius jų patikslinti ar paaiškinti¹⁸⁶.

Tiekėjų, neatitinkančių nustatytųjų kvalifikacinių reikalavimų, pasiūlymai nebuvo atmesti Trakų rajono savivaldybės administracijos vykdytame Onušio seniūnijos pastato rekonstrukcijos rangos darbų techninės priežiūros darbų pirkime. Perkančiosios organizacijos pirkimo sąlygose buvo nustatytas kvalifikacijos reikalavimas, jog „Tiekėjo specialistai turi turėti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos išduotą atestatą, suteikiantį teisę eiti ypatingo statinio statybos techninės priežiūros vadovo pareigas ir bent 3 metų patirtį vykdant bendrosios statinio statybos techninės priežiūros vadovo pareigas“, tam įrodyti tiekėjų buvo reikalaujama pateikti tiekėjų specialistų atestato kopijas ir pažymą apie jų patirtį einant bendrosios statinio statybos techninės priežiūros vadovo pareigas. Pirkimo laimėtojas pažymos nepateikė, tačiau perkančioji organizacija neprašė šio tiekėjo patikslinti duomenų apie savo kvalifikaciją ir pripažino jį atitinkančiu pirkimo sąlygose nustatytus kvalifikacijos reikalavimus. Atsižvelgiant į tai, Viešųjų pirkimų tarnyba konstatavo, kad Trakų rajono savivaldybės administracija pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymo 32 straipsnio 7 dalies nuostatą, numatančias, jog tiekėjų kvalifikaciniai duomenys vertinami vadovaujantis jiems pateiktuose pirkimo dokumentuose nustatytais kriterijais ir procedūromis, o teisę dalyvauti tolesnėse pirkimo procedūrose turi tik tie

¹⁸⁴ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. 1S-25 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. įsakymo Nr. 1D-100 „Dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 39-1505.

¹⁸⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

¹⁸⁶ VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. liepos 27 d., santrauka // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/sapiegos.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

kandidatai ar dalyviai, kurių kvalifikaciniai duomenys atitinka perkančiosios organizacijos keliamus reikalavimus¹⁸⁷.

Vienodos tiekėjų kvalifikacijos vertinimo procedūros nebuvo užtikrintos ir Mažeikių rajono savivaldybės administracijos vykdytame Renavo dvaro sodybos rūmų techninio darbo projekto parengimo ir projekto vykdymo priežiūros pirkime. Komisijos 2009-04-06 posėdžio protokole Nr. VP1-19/3 nurodyta, kad vertindama tiekėjų atitiktį minimaliems kvalifikacijos reikalavimams komisija nustatė, jog ne visi tiekėjai atitinka Pirkimo sąlygų 3.1 punkto 2 lentelėje nurodytą kvalifikacijos reikalavimą: „<...> darbuotojai, teikiantys paslaugas, turi būti ne žemesnės kaip III kvalifikacinės kategorijos tvarkomųjų paveldosaugos darbų projektų rengimo specialistai <...>“, tačiau nusprendė laikyti šių tiekėjų kvalifikaciją atitinkančia pirkimo sąlygose nurodytiems reikalavimams ir leisti šiems tiekėjams dalyvauti derybose¹⁸⁸.

Taigi, tiek tiekėjų kvalifikacijos vertinimo procedūros, tiek perkančiosios pareigos vertinant tiekėjų atitiktį nustatytiems kvalifikaciniams reikalavimams pozityviosios teisės šaltinių yra detalai bei išsamiai apibrėžiamos. Tačiau nepaisant įstatyminiu bei poįstatyminiu lygmeniu nustatytų reikalavimų, perkančiosios organizacijos įvertinusios, jog tiekėjai neatitinka keliamų reikalavimų, leidžia toliau šiems tiekėjams dalyvauti viešojo pirkimo procedūrose. Susidariusi situacija leidžia teigti apie tai, jog perkančioji organizacija neišmano Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų arba taip elgiasi sąmoningai, siekdamas neteisėtų tikslų.

3.3.2. Tiekėjų pasiūlymų įvertinimas techniniu bei finansiniu aspektais

Perkančioji organizacija norėdama sudaryti viešojo pirkimo sutartį privalo pagal pirkimo dokumentuose nustatytus vertinimo kriterijus ir tvarką įvertinti pateiktus dalyvių pasiūlymus. Prekės, paslaugos ar darbai perkami iš to tiekėjo, kuris pateikė ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą arba

¹⁸⁷ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 13 d. vertinimo išvada dėl Trakų rajono savivaldybės administracijos vykdyto Onušio seniūnijos pastato rekonstrukcijos rangos darbų techninė priežiūros pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁸⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 17 d. vertinimo išvada dėl Mažeikių rajono savivaldybės administracijos vykdyto Renavo dvaro sodybos rūmų techninio darbo projekto parengimo ir projekto vykdymo priežiūros pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

pasiūlė mažiausią kainą¹⁸⁹. Tad siekdama nustatyti geriausią bei labiausiai jos interesus užtikrinantį pasiūlymą, perkančioji organizacija privalo tiekėjų pateiktus pasiūlymus įvertinti atitinkimo techninei specifikacijai bei finansiniu aspektais.

Perkančiajai organizacijai Viešųjų pirkimų įstatymu imperatyviai nustatyta pareiga rengiant perkamo objekto techninę specifikaciją užtikrinti įstatymo 25 straipsnyje įtvirtintus reikalavimus. Šis straipsnis, be kita ko, nustato taisykles, kaip kiekvienu iš dviejų įstatyme įtvirtintų būdų techninei specifikacijai parengti turėtų būti vertinami tiekėjų pateikti pasiūlymai. Bendroji taisyklė yra tokia, jog perkančioji organizacija negali atmesti tiekėjo pasiūlymo kaip neatitinkančio pirkimų dokumentų, jeigu dalyvis savo pasiūlyme bet kokiomis perkančiajai organizacijai tinkamomis priemonėmis įrodo, jog jo pateiktas pasiūlymas yra lygiavertis ir atitinka techninėje specifikacijoje keliamus reikalavimus¹⁹⁰.

Vertindama tiekėjų pateiktus pasiūlymus finansiniu aspektu perkančioji organizacija privalo įvertinti tiekėjų siūlomas kainas. Nustačius, jog pateiktame pasiūlyme nurodyta prekių, paslaugų ar darbų kaina yra neįprastai maža, perkančioji organizacija privalo pareikalauti, kad dalyvis pagrįstų siūlomą kainą, o jeigu dalyvis nepateikia tinkamų kainos pagrįstumo įrodymų, pasiūlymą privalo atmesti¹⁹¹. Pasiūlyme nurodyta prekių, paslaugų ar darbų neįprastai maža kaina suprantama kaip tiekėjo pasiūlyme nurodyta kaina, kuri perkančiosios organizacijos vertinimu gali būti nepakankama viešojo pirkimo–pardavimo sutarties tinkamam įvykdymui¹⁹². Neįprastai maža pasiūlyta kaina savaime nėra kliūtis viešojo pirkimo sutarčiai sudaryti. Tik tokia neįprastai maža kaina, kurios tiekėjas negali pagrįsti, t. y. įrodyti, kad už pasiūlytą kainą jis galės tinkamai ir laiku įvykdyti viešojo pirkimo sutartį, sudaro pagrindą perkančiajai organizacijai atmesti tokį tiekėjo pasiūlymą¹⁹³. Neįprastai mažos kainos institutas, paskutinė galimybė perkančiajai organizacijai jau po tiekėjo kvalifikacijos įvertinimo procedūrų ir

¹⁸⁹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 6, 7, 8, 10, 13, 15, 18, 22, 23, 24, 31, 32, 39, 41, 54, 58, 78, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97 straipsnių, V skyriaus pavadinimo ir priedo pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 21-1, 94-1, 95-1, 95-2 straipsniais ir 98, 99, 100 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas // Valstybės Žinios. 2010, Nr. 25-1174.

¹⁹⁰ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

¹⁹¹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 7, 8, 10, 11, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 33, 39, 40, 43, 45, 49, 57, 62, 74, 85, 86, 89, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 15-1 straipsniu įstatymas // Valstybės Žinios. 2009, Nr. 93-3986.

¹⁹² Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. 1S-96 „Dėl pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos sąvokos apibrėžimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 119-5131.

¹⁹³ Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1691/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/227048> [žiūrėta 2011.12.08].

pasiūlymo atitikties techniniams pirkimo objekto reikalavimams, įsitikinti tiekėjo pasiūlymo pagrįstumu bei gebėjimu įvykdyti viešojo pirkimo sutartį¹⁹⁴.

Viešųjų pirkimų įstatymas nepateikia jokios neįprastai mažos kainos sampratos ar ribos, nuo kurios pasiūlymai laikomi neįprastai mažais, o tik nurodo tam tikrus neįprastai mažos kainos pagrįstumo tikrinimo aspektus, kurie galėtų išsklaidyti perkančiosios organizacijos abejones¹⁹⁵. Riba nuo kurios pateikti pateiktų pasiūlymų kaina visais atvejais turi būti laikoma neįprastai maža yra apibrėžiama poįstatyminiu teisės aktu, t.y. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus įsakymu. Remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. 1S-96 „Dėl pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos sąvokos apibrėžimo“, visais atvejais pateikto pasiūlymo kaina turi būti laikoma neįprastai maža, kai ji yra 15 ir daugiau procentų mažesnė už visų pirkimo dokumentus atitinkančių tiekėjų pasiūlytą kainų aritmetinį vidurkį arba yra 30 ir daugiau procentų mažesnė nuo suplanuotų viešajam pirkimui skirti lėšų¹⁹⁶. Tad visais kitais atvejais teisė spręsti, ar nustatyta kaina yra laikytina neįprastai maža, paliekama perkančiajai organizacijai.

Ar nustatyta kaina yra pagrįstai neįprastai maža, sprendžia pati perkančioji organizacija, atsižvelgdama į Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus ir konkrečias aplinkybes¹⁹⁷. Dokumentai, kurių perkančioji organizacija turėtų pareikalauti iš tiekėjo siekdama įsitikinti jo pateikto pasiūlymo pagrįstumu bei gebėjimu įvykdyti viešojo pirkimo sutartį apibrėžiami Pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos pagrindimo rekomendacijose¹⁹⁸. O vertindama pateiktą kainos pagrindimą perkančioji organizacija turi atsižvelgti į: gamybos proceso, teikiamų paslaugų ar statybos metodo ekonomiškumą, pasirinktus techninius sprendimus ir (arba) išskirtinai palankias sąlygas tiekti prekes, teikti paslaugas ar atlikti darbus, dalyvio siūlomų prekių, paslaugų ar darbų originalumą, norminių dokumentų dėl darbų saugos ir darbo sąlygų, galiojančių prekių tiekimo, paslaugų pateikimo ar darbų atlikimo vietoje, laikymąsi, dalyvio galimybę gauti valstybės pagalbą¹⁹⁹.

¹⁹⁴ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1985 m. kovo 28 d. sprendimas byloje Nr. 274/83 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=92732&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=511246> [žiūrėta 2011.12.08].

¹⁹⁵ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

¹⁹⁶ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. 1S-96 „Dėl pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos sąvokos apibrėžimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 119-5131.

¹⁹⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

¹⁹⁸ Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. lapkričio 10 d. įsakymas Nr. 1S-122 „Dėl pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos pagrindimo rekomendacijų“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 136-5965.

¹⁹⁹ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.

Tačiau nepaisant imperatyviai perkančiajai organizacijai nustatytos pareigos reikalauti pagrįsti neįprastai mažą kainą, Viešųjų pirkimų tarnyba atlikusi Lietuvos Respublikos ministro pirmininko tarnybos vykdyto pirkimo patikrą konstatavo šio reikalavimo pažeidimą. Tarnyba pažymėjo, jog pirkimo komisija vertindama neatmestų tiekėjų pasiūlymus, nelygino jų tarpusavyje, neidentifikavo neįprastai mažos kainos ir nesikreipė į tiekėjus, pasiūliusius neįprastai mažą kainą, dėl jos pagrindimo. Neprašiusi dalyvių pasiūlytų neįprastai mažų kainų pagrindimo, atitinkamai ir negavusi siūlomų neįprastai mažų kainų pagrindimo, pirkimo komisija nustatė pasiūlymų eilę ir laimėjusį pasiūlymą, todėl tokiu savo elgesiu neužtikrino tiek supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių, tiek įstatymų reikalavimų laikymosi²⁰⁰.

Jau minėtame UAB „Vilniaus energija“ Šilumos tiekimo tinklų įvadų statybos darbų Vilniaus mieste pirkime buvo konstatuotas atitinkamas supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių punkto pažeidimas bei prieštaravimas Viešųjų pirkimų įstatymo 40 straipsniui, nes pirkimo dokumentuose numatyta tik viešojo pirkimo komisijos teisė, bet ne pareiga prašyti tiekėją pagrįsti neįprastai mažą kainą, atsižvelgiant į tai, jog įstatymas perkančiajai organizacijai imperatyviai nustato pareigą reikalauti šią kainą pagrįsti²⁰¹.

Tad tiekėjų pateiktų pasiūlymų įvertinimas techniniu bei finansiniu aspektais reikalauja ne tik perkamo objekto specifikos, bet ir Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų puikaus išmanymo. Manytina, jog žinių bei įgūdžių Viešųjų pirkimų įstatymo taikymo srityje trūkumas laikytina pagrindine priežastimi sąlygojančia būtent tokį aukščiau aptartų perkančiųjų organizacijų vykdomų pažeidimų pobūdį.

3.4. Viešojo pirkimo sutarties sudarymas

Viešojo pirkimo sutartis– Viešųjų pirkimų įstatymo nustatyta tvarka dėl ekonominės naudos vieno ar daugiau tiekėjų ir vienos ar kelių perkančiųjų organizacijų sudaryta sutartis, kurios dalykas yra prekės, paslaugos ar darbai²⁰². Viešojo pirkimo sutarties sudarymas yra vienas iš pagrindų pasibaigti

²⁰⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. liepos 15 d. vertinimo išvada dėl Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnybos vykdyto kelionių organizavimo paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

²⁰¹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 25 d. vertinimo išvada dėl UAB „Vilniaus energija“ vykdyto šilumos tiekimo tinklų įvadų statybos darbų Vilniaus mieste pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

²⁰² Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 6, 7, 8, 10, 13, 15, 18, 22, 23, 24, 31, 32, 39, 41, 54, 58, 78, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97 straipsnių, V skyriaus pavadinimo ir priedo pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 21-1, 94-

viešojo pirkimo procedūroms. Tik laikantis viešųjų pirkimų teisinio reguliavimo, t. y. Viešųjų pirkimų įstatymu nustatytų procedūrų, sudaryta viešojo pirkimo sutartis atitiks pirkimų tikslą ir siekį skatinti tiekėjų konkurenciją²⁰³.

Viešųjų pirkimų įstatymo bendrųjų nuostatų 18 straipsnyje nurodyti viešojo pirkimo sutarties turiniui keliami reikalavimai. Įstatymas pateikia detalų sąrašą sąlygų, kurios privalo būti aptartos sudaromoje viešojo pirkimo sutartyje: sutarties šalių teisės ir pareigos, perkamos prekės, paslaugos ar darbai, jeigu įmanoma tikslūs jų kiekiai, kaina arba kainodaros taisyklės, nustatytos pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės arba jos įgaliotos institucijos patvirtintą metodiką, atsiskaitymų ir mokėjimo tvarka, prievolių įvykdymo terminai, prievolių įvykdymo užtikrinimas, ginčų sprendimo tvarka, sutarties nutraukimo tvarka, sutarties galiojimas, tuo atveju jeigu sudaroma preliminarinioji sutartis jai būdingos nuostatos, subrangovai ar subtiekejai, jeigu vykdant sutartį jie pasitelkiami, ir jų keitimo tvarka²⁰⁴. Be šių viešojo pirkimo sutartyje privalomų aptarti sąlygų, perkančiajai organizacijai įtvirtintas bendrasis draudimas keisti viešojo pirkimo sutarties sąlygas jos galiojimo metu. Tai yra imperatyvus reikalavimas, kurį perkančioji organizacija privalo užtikrinti. Įstatymo leidėjo taip pat nustatyta išimtinė galimybė, gavus Viešųjų pirkimų tarnybos pritarimą, keisti viešojo pirkimo sutarties sąlygas, jei toks keitimas nepažeis viešųjų pirkimų principų ir tikslų²⁰⁵. Viešojo pirkimo sutarties pakeitimas gali būti laikomas esminiu, jei juo nustatomos sąlygos, kurios, jei būtų nustatytos pradinės sutarties sudarymo procedūros metu, būtų suteikusios galimybę dalyvauti kitiems, nei dalyvavo, konkurso dalyviams arba konkurso nugalėtoju pripažinti kito nei pasirinktasis asmens pasiūlymą. Taip pat pradinės sutarties pakeitimas kvalifikuotinas kaip esminis, jei juo įtraukiamos anksčiau pirkimo dokumentuose nenumatyta pirkimo objekto dalis. Jei dėl jo ekonominė sutarties pusiausvyra pasikeičia asmens, su kuriuo sudaryta sutartis, naudai taip, kaip nebuvo nustatyta pirminės sutarties sąlygose, pakeitimas taip pat gali būti laikomas esminiu²⁰⁶.

1, 95-1, 95-2 straipsniais ir 98, 99, 100 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas // Valstybės Žinios. 2010, Nr. 25-1174.

²⁰³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

²⁰⁴ Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo redakcija galiojanti nuo 2011 m. lapkričio 18 d. // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=411834 [žiūrėta 2011.12.08].

²⁰⁵ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

²⁰⁶ Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2008 m. birželio 19 d. sprendimas byloje Nr. C-454/06 // <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=69189&pageIndex=0&doclang=LT&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=511670> [žiūrėta 2011.12.08].

Viešųjų pirkimų įstatymas taip pat draudžia keisti laimėjusio tiekėjo pasiūlymo kainą. Įstatymo nuostatos, pagal kurias sudarant sutartį negali būti keičiama laimėjusio tiekėjo pasiūlymo kaina yra imperatyvaus pobūdžio ir joms prieštaraujančios viešojo pirkimo sutarties sąlygos yra niekinės ir negaliojančios²⁰⁷. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas aiškindamas Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas yra pažymėjęs, jog argumentai apie rinkos ir kainų pokyčius bei šalių reakciją į numatomus pasikeitimus realiame gyvenime neduoda teisinio pagrindo nustatytąjį teisinį reglamentavimą aiškinti ir taikyti kitaip. Sutarties laisvės principas ginčo sutarties šalims turi būti taikomas tiek, kiek jo neapribojo Viešųjų pirkimų įstatymo normos ir paskelbto viešojo pirkimo dokumentai²⁰⁸. Taigi reikalavimai sudaromai viešojo pirkimo sutarčiai yra apibrėžiami ne tik įstatymo, bet perkančiajai organizacijai privalomi užtikrinti reikalavimai bei jų svarba pažymėta ir teismų formuojamoje praktikoje viešųjų pirkimų instituto taikymo srityje.

Tačiau nepaisant aiškiai apibrėžtų bei imperatyviai suformuotų reikalavimų, pastarieji perkančiųjų organizacijų dažnai nėra užtikrinami. Viešųjų pirkimų tarnyba patikrinusi UAB „Vilniaus energija“ Šilumos tiekimo tinklų įvadų statybos darbų Vilniaus mieste pirkimo dokumentus, be kita ko, konstatavo, jog Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 3 dalis, numatanti, jog negali būti keičiamos pirkimo dokumentuose bei pasiūlyme nurodytos sąlygos, nebuvo užtikrinta, kuomet skelbime apie pirkimą bei pirkimo sąlygose buvo nurodytas 12 mėnesių sutarties galiojimo terminas, tačiau sudarant viešojo pirkimo sutartį sąlyga apie sutarties galiojimą suformuluota kaip: „Užsakymai darbų atlikimui teikiami 12 mėnesių nuo sutarties sudarymo“. Anot Viešųjų pirkimų tarnybos, iš esmės tai reiškia, jog užsakymą atlikus paskutinę sutarties galiojimo dieną sutarties galiojimas apimtų ilgesnį nei vienerių metų terminą²⁰⁹.

Šis reikalavimas nebuvo užtikrintas ir AB „Lietuvos elektrinė“ vykdytame K-8B emisijų monitoringo sistemos pirkime. Viešųjų pirkimų tarnyba patikrinusi pirkimo dokumentus konstatavo eilę pažeidimų. Sudarytos sutarties sąlygos apie darbų atlikimo pabaigą, darbų pratęsimo terminus, apmokėjimą už atliktas paslaugas neužtikrino Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 3 dalies, nes skelbime apie pirkimą šios sąlygos buvo apibrėžtos kitaip nei sudarytoje sutartyje. Tarnyba taip pat

²⁰⁷ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A-3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.

²⁰⁸ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 5 d. nutartis byloje Nr. 3K-3-458/2007 // <http://www.infolex.lt/tp/81938> [žiūrėta 2011.12.08].

²⁰⁹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 25 d. vertinimo išvada dėl UAB „Vilniaus energija“ vykdyto šilumos tiekimo tinklų įvadų statybos darbų Vilniaus mieste pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

pažymėjo, jog sutarties 17.5 punkto nuostata, kad „Sutartis gali būti papildyta ar pakeista tik abiejų Šalių rašytiniu susitarimu“ pažeidžia taisyklių bei Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 8 dalį, numatančią, jog „Pirkimo sutarties sąlygos sutarties galiojimo laikotarpiu negali būti keičiamos, išskyrus tokias pirkimo sutarties sąlygas, kurias pakeitus nebūtų pažeisti šio įstatymo 3 straipsnyje nustatyti principai ir tikslai ir tokiems pirkimo sutarties sąlygų pakeitimams yra gautas Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas“²¹⁰.

VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ su tiekėjų sudarytos viešojo pirkimo sutarties sąlyga, jog „dėl aplinkybių, kurių negalima buvo numatyti, paaiškėjus, kad yra reikalingi papildomi darbai, kurie nebuvo įrašyti į sudarytą sutartį, tačiau be kurių negalima užbaigti pradėtų darbų, tokie darbai gali būti perkami tik iš esamo rangovo“ bei šios sąlygos pagrindu sudarytas papildomas susitarimas, buvo pripažinti kaip pažeidžianti Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas numatančias, jog papildomi darbai gali būti perkami tik vykdant viešųjų pirkimų procedūras ir sutartis siūloma sudaryti tiekėjui, kurio pasiūlymas pripažintas laimėjusiu²¹¹.

Patikrinusi Trakų rajono savivaldybės administracijos vykdytą Onušio seniūnijos pastato rekonstrukcijos rangos darbų techninės priežiūros pirkimą Tarnyba, be kita ko, konstatavo, jog perkančioji organizacija klaidino tiekėjus, teikė jiems dviprasmišką informaciją dėl pirkimo sutarties sąlygų ir taip sudarė sąlygas tiekėjams atsirasti nelygiateisiškoje padėtyje, turėjusioje įtakos pasiūlymų vertinimui. Tokią Viešųjų pirkimų tarnybos išvadą sąlygojo nustatytos faktinės aplinkybės, jog perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose nurodė skirtingus pirkimo sutarties vykdymo terminus: 8 mėnesius ir 18 mėnesių. Iš perkančiosios organizacijos vykdytų pirkimo procedūrų ir dokumentų, t.y. atsakymų į pretenzijas, neįprastai mažos kainos pagrindimo, matyti, kad tiekėjams siūlytos pasirašyti sutarties galiojimas turėjo būti 8 mėnesiai. Tačiau nepaisant šių aplinkybių sutartis buvo sudaryta 18 mėnesių terminui²¹².

Nors, kaip minėta, Viešųjų pirkimų įstatyme yra įtvirtintos sąlygos, privalomos aptarti sudaromoje viešojo pirkimo sutartyje, tačiau ir šis imperatyviai įstatymų leidėjo suformuluotas

²¹⁰ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. liepos 18 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S- 23 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Elektrine%202011-07-181.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].

²¹¹ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 13 d. vertinimo išvada dėl VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ vykdyto darbų kartu su darbo projekto parengimu atlikimas VŠĮ Sapiegos ligoninė, Antakalnio g. 17, Vilnius, pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

²¹² Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 13 d. vertinimo išvada dėl Trakų rajono savivaldybės administracijos vykdyto Onušio seniūnijos pastato rekonstrukcijos rangos darbų techninė priežiūros pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

reikalavimas perkančiųjų organizacijų dažnai nėra užtikrinimas. Kainodaros taisyklės nebuvo įtvirtintos AB „Lietuvos energija“²¹³, VŠĮ „Klaipėdos universitetinė ligoninė“²¹⁴, Mažeikių rajono savivaldybės administracijos²¹⁵ sudarytose viešojo pirkimo sutartyse. VŠĮ „Klaipėdos universitetinė ligoninė“ sudarytoje sutartyje taip pat nebuvo aptarta subrangovų keitimosi tvarka, kas pagal Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus taip pat privaloma²¹⁶.

Tad pagrindė perkančiųjų organizacijų vykdomi pažeidimai apima atvejus, kai perkančiosios organizacijos neaptaria privalomų pagal įstatymą aptarti sąlygų bei sudarant sutartis keičiamos pirkimo dokumentuose numatytos sąlygos. Atsižvelgiant į tai, jog pareiga dėl šių reikalavimų užtikrinimo yra imperatyviai numatyta įstatyme, apibrėžta tiksliai bei aiškiai, darbo autorės vertinimu, nėra jokio pagrindo išvadai apie teisinio reglamentavimo trūkumus bei neaiškų ar dviprasmišką teisinį reglamentavimą. Manytina, jog tokio pobūdžio viešųjų pirkimų procedūrų pažeidimus lemia paviršutiniškas įstatymo reikalavimų įvertinimas bei atidumo stoka.

²¹³ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 29 d. vertinimo išvada dėl UAB „Lietuvos energija“ vykdyto elektrinių remonto darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtpm8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėti 2011.12.08].

²¹⁴ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 22 d. vertinimo išvada dėl VŠĮ „Klaipėdos universitetinė ligoninė“ vykdyto investicinio projekto parengimo pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos 3 prioriteto "Informacinė visuomenė visiems" įgyvendinimo priemonės Nr. VP2-3.1-IVPK-10-V "Elektroninės sveikatos paslaugos savivaldybėse" pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtpm8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

²¹⁵ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 17 d. vertinimo išvada dėl Mažeikių rajono savivaldybės administracijos vykdyto Renavo dvaro sodybos rūmų techninio darbo projekto parengimo ir projekto vykdymo priežiūros pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtpm8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

²¹⁶ Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 22 d. vertinimo išvada dėl VŠĮ „Klaipėdos universitetinė ligoninė“ vykdyto investicinio projekto parengimo pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos 3 prioriteto "Informacinė visuomenė visiems" įgyvendinimo priemonės Nr. VP2-3.1-IVPK-10-V "Elektroninės sveikatos paslaugos savivaldybėse" pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtpm8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

IŠVADOS BEI PASIŪLYMAI

1. Viešojo bei privataus juridinio asmens, kaip perkančiosios organizacijos, statusą lemia ne teisinis tokio subjekto įsteigimo pagrindas, o vykdomos veiklos bei įgyvendinamų funkcijų pobūdis. Viešojo intereso, neturinčio pramoninio bei komercinio pobūdžio, įgyvendinimas bei glaudus ryšys su valstybe, kuris atsikleidžia per finansavimą, valdymą bei narių skyrimą, ir yra kriterijai, kurių tenkinimas lemia perkančiosios organizacijos statuso įgijimą.
2. Perkančiųjų organizacijų sistemą sudaro viešojo administravimo subjektai bei viešieji ir privatieji juridiniai asmenys, kurie dėl vykdomų funkcijų pobūdžio bei glaudaus ryšio su valstybės aparatu, gali būti prilyginami viešojo administravimo institucijai. Atsižvelgiant į tai, kalbant apie perkančiosios organizacijos įgaliojimus yra vartotina viešosios teisės sistemai priklausanti-diskrecijos- sąvoka.
3. Viešųjų pirkimų principai- lygiateisiškumas, nediskriminavimas, skaidrumas, proporcingumas bei abipusis pripažinimas, kurie yra privalomi užtikrinti visose viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo procedūrose, užkerta kelią perkančiųjų organizacijų savivalei, užtikrina tinkamą naudojimąsi suteikta diskrecija bei yra viešųjų pirkimų tikslų pasiekimo garantas.
4. Nustatytas teisinis reglamentavimas viešųjų pirkimų srityje yra imperatyvaus pobūdžio. Atsižvelgiant į tai, perkančiosios organizacijos pareigos dominuoja teisių atžvilgiu, o suteiktų įgaliojimų ribos pagrinde apibrėžiamos tiksliai bei aiškiai. Nepaisant to, tikslu užtikrinti viešųjų pirkimų tikslų įgyvendinimą, perkančiosioms organizacijoms nustatant kvalifikacinius reikalavimus, rengiant techninę specifikaciją, pasirenkant vertinimo kriterijus bei jų reikšmes yra suteikti platūs diskreciniai įgaliojimai.
5. Perkančiųjų organizacijų vykdomus pažeidimus viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo procedūrose lemia subjektyvios priežastys, kylančios iš netinkamo perkančiųjų organizacijų funkcijų įgyvendinimo ar neveikimo. Sutinkamai su tuo, įstatymuose bei juos įgyvendinančiuose teisės aktuose įtvirtinti teisinio reguliavimo būdai ir priemonės viešųjų pirkimų srityje, perkančiųjų organizacijų vykdomų pažeidimų daugumoje atvejų nesąlygoja.

6. Analizuojant perkančiųjų organizacijų vykdomus pažeidimus viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo procedūrose, gauti duomenys sąlygojo minėtų pažeidimų suskirstymą į dvi pagrindines grupes. Į pirmąją grupę išskirtinos priežastys, susijusios su perkančiųjų organizacijų nekompetencija (pasyvusis kriterijus), t.y. dėl patirties stokos, teisės aktų reikalavimų neišmanymo, atidumo trūkumo bei aplaidumo, nėra užtikrinami viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai. Antrąją grupę sudaro tyčiniai perkančiųjų organizacijų vykdomi pažeidimai (aktyvusis kriterijus)- vedinos savanaudiškų paskatų, t.y. turtinės ar neturtinės naudos siekimo, ar siekdamos išvengti tam tikrų viešųjų pirkimų procedūrų, perkančiosios organizacijos sąmoningai neužtikrina Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimų laikymosi.
7. Teisinis reglamentavimas viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo srityje sąlygoja tik nedidelę dalį perkančiųjų organizacijų vykdomų pažeidimų. Šie pažeidimai apima atvejus, kuomet dėl nepakankamai detalizuotų kriterijų, perkančiosios organizacijos klaidingai suvokia ypatingos skubos bei nuo perkančiosios organizacijos nepriklausančių aplinkybių taikymo sąlygas, kas ir lemia vykdomus pažeidimus, kai pirkimai vykdomi apie juos neskelbiant.
8. Atlikta perkančiųjų organizacijų įgaliojimų bei vykdomų pažeidimų pobūdžio viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo procedūrose analizė leidžia patvirtinti darbe išsikelto hipotezę, jog viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo procedūrų pažeidimus sąlygoja subjektyvios priežastys nesusijusios su teisiniu reglamentavimu viešųjų pirkimų srityje. Vis dėl to negalima teigti, jog šios subjektyvios priežastys yra vienintelis pažeidimus sąlygojantis veiksnys. Pažeidimus lemia ir nepakankamai aiškus reglamentavimas neskelbiamų pirkimų vykdymo aspektu.

Pasiūlymai:

1. Siekiant pašalinti teisinio reglamentavimo trūkumus yra tikslinga priimti administracinius aktus, kuriais būtų atskleista bei detalizuota ypatingos skubos bei nuo perkančiosios organizacijos nepriklausančių aplinkybių samprata bei taikymo sąlygos.
2. Teisinis reglamentavimas atsižvelgiant į viešųjų pirkimų pažeidimus pagrinde sąlygojančias priežastis yra keistinas nustatant ne rekomendacinio pobūdžio, o privalomą Viešųjų pirkimų

komisijos sudėtį taip pat įtvirtinant pareigą perkančiosioms organizacijoms vadovautis pavyzdinėmis supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklių formomis.

3. Vykdomų pažeidimų skaičių leistų sumažinti ir papildomų administracinių teisės aktų priėmimas šiais teisės aktais nustatant perkančiosioms organizacijoms pareigą dalyvauti Viešųjų pirkimų tarnybos rengiamuose seminaruose, mokymuose viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo klausimais.
4. Kvalifikuotų viešųjų pirkimų specialistų ruošimas aukštosiose mokyklose, viešųjų pirkimų disciplinų dėstymas teisės krypties studijų studentams užtikrintų kompetentingų viešųjų pirkimų specialistų paruošimą bei taip pat leistų ženkliai sumažinti perkančiųjų organizacijų vykdomų pažeidimų skaičių.
5. Administracinės atsakomybės sugriežtinimas bei baudžiamosios atsakomybės už įvykdytus viešųjų pirkimų organizavimo bei vykdymo procedūrų pažeidimus įtvirtinimas taip pat leistų sumažinti vykdomų pažeidimų skaičių.

LITERATŪROS SARAŠAS

NORMINIAI TEISĖS AKTAI

1. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas // Valstybės žinios. 2006, Nr. 4-102.
2. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 7, 8, 10, 11, 16, 18, 19, 22, 23, 24, 27, 28, 30, 33, 39, 40, 43, 45, 49, 57, 62, 74, 85, 86, 89, 92 straipsnių pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 15-1 straipsniu įstatymas // Valstybės Žinios. 2009, Nr. 93-3986.
3. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 6, 7, 8, 10, 13, 15, 18, 22, 23, 24, 31, 32, 39, 41, 54, 58, 78, 85, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97 straipsnių, V skyriaus pavadinimo ir priedo pakeitimo ir papildymo, Įstatymo papildymo 21-1, 94-1, 95-1, 95-2 straipsniais ir 98, 99, 100 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymas // Valstybės žinios. 2010, Nr. 25-1174.
4. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 10, 33, 85, 92 ir 93 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 2011, Nr. 85-4137.
5. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 2, 4, 6, 8, 9, 10, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 33, 37, 38, 40, 41, 56, 57, 71, 73, 81, 82, 83, 85, 86, 91, 92, 94, 95-1, 97 straipsnių, V skyriaus pavadinimo, 1, 2, 4 priedėlių ir priedo pakeitimo ir papildymo įstatymas // Valstybės žinios. 2011, Nr. 2-36.
6. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo redakcija galiojanti nuo 2011 m. lapkričio 18 d. // http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=411834 [žiūrėta 2011.12.08].
7. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 2, 3, 4, 4-1, 6, 7, 8, 10, 11, 14, 15, 16, 23, 24, 34 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 44 straipsniu įstatymas // Valstybės žinios. 2011, Nr. 4-125.
8. Europos Parlamento ir Tarybos 2004 m. kovo 31 d. direktyva 2004/ 18/ EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo // <http://simap.europa.eu/docs/simap/nomenclature/32004118lt.pdf> [žiūrėta 2011.12.05].
9. Viešųjų pirkimų tarnybos 2003 m. vasario 26 d. įsakymas Nr. 1S-26 „Dėl numatomo viešojo pirkimo vertės skaičiavimo metodikos patvirtinimo“ // http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2011/teisesAktai/dir_1.pdf [žiūrėta 2011.12.08].
10. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2006 m. spalio 12 d. įsakymas Nr. 1S-53 „Dėl viešųjų pirkimų pasiūlymo vertinimo ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo arba mažiausios kainos vertinimo

kriterijumi rekomendacijų“ // http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2011/teisesAktai/dir_6.pdf [žiūrėta 2011.12.08].

11. Viešųjų pirkimų tarnybos 2008 m. rugsėjo 12 d. įsakymas Nr. 1S-91 „Dėl viešųjų pirkimų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1, 2 ar 3 punktuose nurodytų perkančiųjų organizacijų supaprastintų viešųjų pirkimų pavyzdinių taisyklių patvirtinimo“ // Valstybės žinios. 2008, Nr. 107-4119 .

12. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. 1S-25 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. įsakymo Nr. 1D-100 „Dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 39-1505.

13. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. 1S-96 „Dėl pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos sąvokos apibrėžimo“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 119-5131.

14. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2009 m. lapkričio 10 d. įsakymas Nr. 1S-122 „Dėl pasiūlyme nurodytos prekių, paslaugų ar darbų neįprastai mažos kainos pagrindimo rekomendacijų“ // Valstybės žinios. 2009, Nr. 136-5965.

15. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2011 m. kovo 31 d. įsakymas Nr. 1S-44 „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2006 m. lapkričio 29 d. įsakymo Nr. 1S- 73 „Dėl viešojo pirkimo komisijos sudarymo ir jos veiklos organizavimo rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“ // Valstybės žinios. 2011, Nr. 42-2030.

16. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2010 m. rugsėjo 7 d. įsakymas Nr. 1S-135 „Dėl etiško elgesio viešuosiuose pirkimuose mokomosios priemonės patvirtinimo“ // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2010/tisesAktai/VP%20etikos%20reikalavimai.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

17. Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2010 m. vasario 8 d. įsakymas Nr. 1S-22 „Dėl viešojo pirkimo komisijos nario atmintinės patvirtinimo“ // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2011/teisesAktai/3.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].

SPECIALIOJI LITERATŪRA

18. Ambrazevičienė R. Viešųjų pirkimų valstybinio reguliavimo politikos raida Lietuvoje // *Jurisprudencija*. 2004, Nr. 59 (51).
19. Adruškevičius A. Administracinės teisės principai ir normų ribos. Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004.
20. Arrowsmith S. *The law of public and utilities procurement*. London: Sweet & Maxwell, 2005.
21. Bovis C. *Public procurement in the European Union*. Hampshire: Palgrave Macmillan, 2005.
22. Bovis C. *EU Public procurement law*. Northampton: Edward Elgar, 2007.
23. Dauskurdas V., Jakštas V, Soloveičikas D. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlių ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų // *Juristas*. 2008, Nr. 2.
24. Dauskurdas V., Jakštas V, Soloveičikas D. Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlių ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų // *Juristas*. 2008, Nr. 3.
25. Gumbis J. Public interest: Problem of Conceptualisation // *Socialiniai mokslai*. 2006, Nr. 1 (51).
26. Gumbis J. Teisinė diskrecija: teorinis požiūris // *Teisė*. 2004, Nr. 52.
27. Jurgelevičienė S. Perkančiosios organizacijos statusas // *Viešieji pirkimai*. Lietuvos Respublikos Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2005, Nr. 3 (16).
28. Kargaudienė A. Proporcingumo principas administracinėje teisėje // *Jurisprudencija*. 2005, Nr. 78 (70).
29. Kosmačaitė V., Kuncevičius G. Viešųjų pirkimų taikant įprastą komercinę praktiką teorinis aspektas // *Jurisprudencija*. 2008, Nr. 3(105).
30. Linkevičiūtė I. Administracinė diskrecija // *Justitia*. 2004, Nr. 2 (50).
31. Linkevičiūtė I. Administracinė diskrecija ir jos vertinimas teismų praktikoje // *Jurisprudencija*. 2006, Nr. 5 (83).
32. Meiženis A. Viešieji pirkimai ir Europos Teisingumo Tėsimas // *Viešieji pirkimai*. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės informacinis biuletenis. 2004, Nr. 3 (12).
33. Rumšienė G. Viešųjų pirkimų principai ir jų taikymas praktikoje // *Juristas*. 2006, Nr. 11
34. Rumšienė G. Viešieji pirkimai: tiekėjų kvalifikacijos vertinimo ypatumai // *Juristas*. 2007, Nr. 7-8.
35. Trepte P. *Regulating procurement: understanding the ends and means of public procurement regulation*. New York: Oxford University Press, 2006. P. 297.
36. Trepte P. *Public procurement in the EU :a practitioner's guide*. New York: Oxford University Press, 2007.

37. Urmonas A., Pranevičienė B. Administracinės diskrecijos esmė ir diskrecijos kontrolės galimybės // Jurisprudencija. 2002, Nr. 32 (24).

38. Vaikevičiūtė V. Tarptautinių žodžių žodynas. Vilnius: Žodynas, 2007.

TEISMŲ PRAKTIKA

39. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1997 m. gegužės 6 d. nutarimas // Valstybės žinios. 1997, Nr. 40- 997.

40. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1982 m. vasario 10 d. sprendimas byloje Nr. 76/86 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=94515&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=358525> [žiūrėta 2011.12.08].

41. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1985 m. kovo 28 d. sprendimas byloje Komisija prieš Italiją Nr. 274/83 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=92732&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=511246> [žiūrėta 2011.12.08].

42. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 20 d. sprendimas byloje Nr. 31/87 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=95121&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=350439> [žiūrėta 2011.12.08].

43. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1988 m. rugsėjo 22 d. sprendimas byloje 45/87 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=95165&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=774146> [žiūrėta 2011.12.08].

44. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1992 m. kovo 18 d. sprendimas byloje Nr. C-24/91 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=97705&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=505060> [žiūrėta 2011.12.08].

45. Bendrijų Teisingumo Teismo 1993 m. birželio 22 d. sprendimas byloje Nr. C-243/89 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=96776&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=773579> [žiūrėta 2011.12.08].

46. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1993 m. rugpjūčio 2 d. sprendimas byloje Nr. C-107/92 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=98549&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=505246> [žiūrėta 2011.12.08].

47. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1994 m. gegužės 3 d. sprendimas byloje C-328/92 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=98731&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=504942> [žiūrėta 2011.12.08].
48. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1995 m. sausio 24 d. sprendimas byloje Nr. C-359/93// <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99193&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=807056> [žiūrėta 2011.12.08].
49. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1995 m. lapkričio 30 d. Sprendimas byloje Nr. C-55/94 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99599&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=358401> [žiūrėta 2011.12.08].
50. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 1996 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje C-87/94 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=99647&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=356313> [žiūrėta 2011.12.08].
51. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 3 d. sprendimas byloje Nr. C-380/98 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=45705&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352625> [žiūrėta 2011.12.08].
52. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 5 d. sprendimas byloje Nr. C-16/98 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=45712&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=773397> [žiūrėta 2011.12.08].
53. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2002 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje Nr. C-52/00 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=47307&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=357492> [žiūrėta 2011.12.08].
54. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2002 m. rugsėjo 17 d. sprendimas byloje Nr. C-513/99 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=47670&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=773207> [žiūrėta 2011.12.08].
55. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 12 d sprendimas byloje Nr. C-470/99 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=47592&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352457> [žiūrėta 2011.12.08].
56. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2003 m. vasario 27 d. sprendimas byloje Nr. C-373/00 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48086&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=350917> [žiūrėta 2011.12.08].

57. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2003 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje Nr. C- 214/00 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48283&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=349363> [žiūrėta 2011.12.08].
58. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2003 m. spalio 16 d. sprendimas byloje Nr. C-18/01 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=48310&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352243> [žiūrėta 2011.12.08].
59. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2004 m. gruodžio 14 d. sprendimas byloje Nr. C-434/02 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=49762&pageIndex=0&doclang=LT&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=357422> [žiūrėta 2011.12.08].
60. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2007 m. gegužės 13 d. sprendimas byloje Nr. C-337/06 // <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?text=&docid=71713&pageIndex=0&doclang=EN&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352563> [žiūrėta 2011.12.08].
61. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2008 m. balandžio 10 d. sprendimas byloje Nr. C-393/06 // <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=71050&pageIndex=0&doclang=LT&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=352381> [žiūrėta 2011.12.08].
62. Europos Bendrijų Teisingumo Teismo 2008 m. birželio 19 d. sprendimas byloje Nr. C-454/06 // <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=69189&pageIndex=0&doclang=LT&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=511670> [žiūrėta 2011.12.08].
63. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. birželio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-295/2007 // <http://www.infolex.lt/tp/79354> [žiūrėta 2011.12.08].
64. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. lapkričio 5 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-458/2007 // <http://www.infolex.lt/tp/81938> [žiūrėta 2011.12.08].
65. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. balandžio 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-222/2008 // <http://www.infolex.lt/tp/85560> [žiūrėta 2011.12.08].
66. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2008 m. gruodžio 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-583/2008 // <http://www.infolex.lt/tp/92072> [žiūrėta 2011.12.08].
67. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. rugsėjo 3 d. Viešųjų pirkimų reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. A- 3, kat. 45.5 // Teismų praktika Nr. 31.
68. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-25/2009 // <http://www.infolex.lt/tp/94000> [žiūrėta 2011.12.08].

69. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. liepos 31 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-323/2009 // <http://www.infolex.lt/tp/130205> [žiūrėta 2011.12.08].
70. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-506/2009 // <http://www.infolex.lt/tp/141164> [žiūrėta 2011.12.08].
71. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2009 m. lapkričio 17 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-508/2009 // <http://www.infolex.lt/tp/141314> [žiūrėta 2011.12.08].
72. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2010 m. gegužės 4 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-126/2010 // <http://www.infolex.lt/tp/159729> [žiūrėta 2011.12.08].
73. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-231/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/203688> [žiūrėta 2011.12.08].
74. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. birželio 27 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-293/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/215188> [žiūrėta 2011.12.08].
75. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2004 m. sausio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A³-11/2004 // <http://www.infolex.lt/tp/27830> [žiūrėta 2011.12.08].
76. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2008 m. liepos 25 d. išplėstinės teisėjų kolegijos nutartis administracinėje byloje Nr. A¹⁴⁶-335/2008 // Administracinė jurisprudencija Nr. 5 (15).
77. Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-999/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/203772> [žiūrėta 2011.12.08].
78. Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. spalio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1492/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/226009> [žiūrėta 2011.12.08].
79. Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. spalio 10 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1691/2011 // <http://www.infolex.lt/tp/227048> [žiūrėta 2011.12.08].

KITA PRAKTINĖ MEDŽIAGA

80. Viešųjų pirkimų tarnybos informacija apie 2009 m. viešuosius pirkimus // <http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2010/vp/Informacija.Apie.VP2009.pdf> [žiūrėta 2011.12.05].
81. Viešųjų pirkimų tarnybos 2010 m. veiklos ataskaita // http://www.vpt.lt/admin/uploaded/2011/vp/VP_Ataskaita_2011-04-19.pdf [žiūrėta 2011.12.05].

82. Viešųjų pirkimų tarnybos pranešimas „VPT: Įstengiame patikrinti vos 4 proc. Viešųjų pirkimų“ // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?nid=1221469233&module=news&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.05].
83. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. liepos 18 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S- 23 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Elektrine%202011-07-181.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].
84. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 1 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S-9 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/trakai%202011-08-01.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].
85. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 9 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr.2S-4 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Klaipėdos%20nafta%20AB%202011-08-31.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].
86. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 7 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr. 2S-5 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Litesko%20ataskaita%20galutinis%20taisytas.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].
87. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. vasario 24 d. Viešųjų pirkimų vykdymo tvarkos patikrinimo ataskaita Nr. 2S-21 // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/ismados/VRSA%20ataskaita%202011-02-24.pdf> [žiūrėta 2011-12-08].
88. Tarptautinių žodžių žodynas // <http://www.tzz.lt/p/principas> [žiūrėta 2011.12.08].
89. Asociacijos „Slėnis Nemunas“ administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. gegužės 17 d., santrauka // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/nemuno%20slenis.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].
90. VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. liepos 27 d., santrauka // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/sapiegos.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].
91. Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. liepos 28 d., santrauka // <http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/vmvt.pdf> [žiūrėta 2011.12.08].
92. Kauno apskrities archyvo administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. rugpjūčio 30 d., santrauka // http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/Kauno_apskrities_archyas.pdf [žiūrėta 2011.12.08].

93. VŠĮ „Investuok Lietuvoje“ administracinio teisės pažeidimo protokolo, įsigaliojusio 2011 m. spalio 17 d., santrauka // http://www.vpt.lt/tikrinimai/files/bylos/investuok_lietuvoje_2011-10-17.pdf [žiūrėta 2011.12.08].
94. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. liepos 15 d. vertinimo išvada dėl Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko tarnybos vykdyto kelionių organizavimo paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].
95. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. birželio 23 d. vertinimo išvada dėl Akmenės rajono savivaldybės administracijos vykdyto projekto "Daugiabučių namų atnaujinimas kompleksiskai tvarkomoje Naujosios Akmenės senamiesčio teritorijoje", nutakus UAB "Baltic Construction Development Group" 2010 m. sausio 8 d. projektavimo ir rekonstrukcijos darbų sutartį Nr. SS-1, rekonstrukcijos darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=2> [žiūrėta 2011.12.08].
96. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 8 d. vertinimo išvada dėl Radviliškio rajono savivaldybės administracijos vykdyto apskaitos ir valdymo, strateginio planavimo bei priežiūros ir programinio biudžeto, taip pat dokumentų apskaitos ir projektų valdymo sistemos kūrimo, diegimo bei priežiūros paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].
97. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 12 d. vertinimo išvada dėl Kazlų Rūdos savivaldybės administracijos vykdyto bendrojo lavinimo mokyklų mokinių maitinimo paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].
98. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 17 d. vertinimo išvada dėl Mažeikių rajono savivaldybės administracijos vykdyto Renavo dvaro sodybos rūmų techninio darbo projekto parengimo ir projekto vykdymo priežiūros pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].
99. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 18 d. vertinimo išvada dėl Šiaulių miesto savivaldybės administracijos vykdyto Šiaulių miesto "Gytarių" pagrindinės mokyklos pastato (Korsako g. 10,

Šiauliai) išorinių sienų apšiltinimo darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

100. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugpjūčio 26 d. vertinimo išvada dėl Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos vykdyto kompiuterių serverių ir programinės įrangos įsigijimo ir įdiegimo pirkimo

//<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

101. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 1 d. vertinimo išvada dėl Pagėgių savivaldybės administracijos vykdyto Pagėgių miesto Jaunimo, Vytauto, Žemaičių, Jankaus, Geležinkelio, Birutės, Vydūno gatvių ir miesto parko dalies viešųjų erdvių sutvarkymo darbų ir stendų gamybos ir sumontavimo pirkimo //

<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

102. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 15 d. vertinimo išvada dėl Rokiškio savivaldybės administracijos vykdyto Projekto „Konstatinavos kaimo mokyklos pastato rekonstravimas ir pritaikymas savivaldybės įstaigų ir kaimo bendruomenės reikmėms“ rekonstrukcijos darbų pirkimo //

<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

103. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 21 d. vertinimo išvada dėl Rokiškio rajono savivaldybės administracijos vykdyto rekreacinių teritorijų Rokiškio rajone sutvarkymo ir pritaikymo viešajai turizmo infrastruktūrai techninių projektų parengimo paslaugų ir darbų pirkimo //

<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

104. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 22 d. vertinimo išvada dėl VŠĮ „Klaipėdos universitetinė ligoninė“ vykdyto investicinio projekto parengimo pagal Ekonomikos augimo veiksmų programos 3 prioriteto "Informacinė visuomenė visiems" įgyvendinimo priemonės Nr. VP2-3.1-IVPK-10-V "Elektroninės sveikatos paslaugos savivaldybėse" pirkimo //

<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėta 2011.12.08].

105. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. rugsėjo 29 d. vertinimo išvada dėl UAB „Lietuvos energija“ vykdyto elektrinių remonto darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=3> [žiūrėti 2011.12.08].
106. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 5 d. vertinimo išvada dėl UAB „Tauragės butų ūkis“ vykdyto daugiabučio namo Vytauto g. 60 Tauragėje modernizavimo (atnaujinimo) rangos darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011&ketv=4> [žiūrėta 2011.12.08].
107. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 10 d. vertinimo išvada dėl UAB „Tauragės butų ūkis“ vykdyto daugiabučio namo Vytauto g. 60 Tauragėje modernizavimo (atnaujinimo) rangos darbų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08]
108. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 13 d. vertinimo išvada dėl VŠĮ „Sapiegos ligoninė“ vykdyto darbų kartu su darbo projekto parengimu atlikimas VŠĮ Sapiegos ligoninė, Antakalnio g. 17, Vilnius, pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].
109. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 13 d. vertinimo išvada dėl Trakų rajono savivaldybės administracijos vykdyto Onušio seniūnijos pastato rekonstrukcijos rangos darbų techninė priežiūros pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].
110. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 21 d. vertinimo išvada dėl Visagino savivaldybės administracijos vykdyto įstaigos ir jos padalinių vidinių dokumentų srautų ir procesų analizės ir optimizavimo paslaugų bei dokumentų valdymo sistemos tobulinimo, naujų modulių sukūrimo ir diegimo, ir darbuotojų mokymo paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].
111. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 25 d. vertinimo išvada dėl UAB „Vilniaus energija“ vykdyto šilumos tiekimo tinklų įvadų statybos darbų Vilniaus mieste pirkimo //

<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT&metai=2011> [žiūrėta 2011.12.08].

112. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. spalio 26 d. vertinimo išvada dėl Sveikatos priežiūros įstaigų asociacijos vykdyto mokymo paslaugų, suteikiančių bei tobulinančių profesinę kvalifikaciją, specializuotų profesinių žinių ir įgūdžių pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

113. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. lapkričio 5 d. vertinimo išvada dėl Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos poilsio ir reabilitacijos centro „Pušynas“ vykdyto pastatų išorinių atitvarų rekonstrukcijos techninio projekto parengimo pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

114. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. lapkričio 11 d. vertinimo išvada dėl Ugdymo plėtotės centro vykdyto projekto veiklų ir rezultatų viešinimo paslaugų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

115. Viešųjų pirkimų tarnybos 2011 m. lapkričio 16 d. vertinimo išvada dėl Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos vykdyto Mobiliojo ryšio paslaugos ir mobiliojo ryšio telefono aparatų pirkimo // <http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=12118921105&cid=12118921120&sid=1&lan=LT> [žiūrėta 2011.12.08].

SANTRAUKA

Perkančiosios organizacijos diskrecinės galios organizuojant bei vykdoti viešuosius pirkimus

Šio darbo tikslas- atskleisti perkančiosioms organizacijoms suteiktų diskrecinių galių įtaką viešojo pirkimo organizavimo bei vykdymo procedūrų pažeidimams. Šiam tikslui pasiekti magistro baigiamajame darbe yra atliekama perkančiosios organizacijos įgaliojimų bei įvykdytų pažeidimų, organizuojant bei vykdoti viešojo pirkimo procedūras, analizė. Tikslu įgyvendinti išsikeltus uždavinius, magistro baigiamojo darbo pirmas skyrius yra skirtas perkančiosios organizacijos, jos diskrecinių galių sampratai bei viešųjų pirkimų principams, privalomiems užtikrinti visose viešųjų pirkimų organizavimo ir vykdymo procedūrose, atskleisti. Antrajame šio darbo skyriuje yra aptariami perkančiosioms organizacijoms suteikiami įgaliojimai viešojo pirkimo organizavimo metu- vadovaujantis viešuosius pirkimus reglamentuojančiais teisės aktais, nacionalinių bei tarptautinių teismų jurisprudencija atleidžiami perkančiosioms organizacijoms suteikiami įgaliojimai tvirtinant supaprastintų viešųjų pirkimų taisykles, nustatant už pirkimų vykdymą atsakingus asmenis, skaičiuojant pirkimo vertę. Remiantis Viešųjų pirkimų tarnybos publikuojamomis perkančiųjų organizacijų patikros ataskaitomis, vertinimo išvadomis, ištraukomis iš administracinių teisės pažeidimų protokolų yra atleidžiama perkančiųjų organizacijų vykdomų pažeidimų esmė, įvardijamos galimai pažeidimus sąlygojančios priežastys, identifikuojamas perkančiosios organizacijos įgaliojimų bei įvykdytų pažeidimų tarpusavio ryšys. Trečiasis darbo skyrius apima perkančiosios organizacijos įgaliojimų skelbiant pirkimus, parengiant pirkimo dokumentus, vertinant tiekėjų pasiūlymus bei šioje viešųjų pirkimų vykdymo stadijoje perkančiųjų organizacijų vykdomų pažeidimų analizę. Šios analizės gautų duomenų pagalba atkleidžiamos pažeidimus galimai sąlygojančios priežastys bei įvertinama perkančiosios organizacijos įgaliojimų įtaka viešojo pirkimo organizavimo bei vykdymo procedūrų pažeidimams.

Pagrindinės sąvokos: viešieji pirkimai, perkančioji organizacija, diskrecija, viešųjų pirkimų principai, viešųjų pirkimų organizavimas bei vykdymas.

SUMMARY

Discretionary powers of a contracting authority in the organisation and execution of public procurement

The objective of this thesis is to reveal the influence of the discretionary powers granted to contracting authorities on infringements of procedures for the organisation and execution of public procurement. In order to achieve this objective, the master's graduation thesis contains an analysis of the powers of a contracting authority and infringements committed by that authority in the organisation and execution of procurement procedures. With a view to implementing the established tasks, the first chapter of the master's graduation thesis is devoted to the revealing the concept of contracting authority and discretionary powers thereof as well as to public procurement principles which must be ensured in all procedures for the organisation and execution of public procurement. The second chapter of the thesis deals with powers granted to contracting authorities during the organisation of public procurement – powers granted to contracting authorities in approving rules for simplified public procurement procedures, establishing persons in charge of the execution of public procurement, and calculating the value of procurement are revealed pursuant to legal acts regulating public procurement and jurisprudence of national and international courts. On the basis of auditing reports on contracting authorities, assessment conclusions, and extracts from administrative offence reports published by the Public Procurement Office, the essence of infringements committed by contracting authorities is exposed, possible causes of infringements are specified, and interrelationship between the powers of a contracting authority and committed infringements is identified. The third chapter of the thesis contains an analysis of the powers of a contracting authority in inviting tenders for public procurement, preparing contract documents, evaluating suppliers' tenders, and infringements committed by contracting authorities in this stage of the execution of public procurement. Possible causes of infringements are exposed and the influence of the powers of a contracting authority on infringements of procedures for the organisation and execution of public procurement is assessed on the basis of the data obtained from the analysis.

Key terms: public procurement; contracting authority; discretion; principles of public procurement; organisation and execution of public procurement.

Indrė Petrauskaitė _____

Petrauskaite.indre@gmail.com